

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1872.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 524

Π Ε Ρ Ι

ΤΩΝ ΔΙΠΛΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ.

Τῶν διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὁρατῶν ἀστέρων ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις εἶνε διάφορος, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν βλέπομεν συμπύκνωσιν μεγάλην, ἀλλαχοῦ δὲ οἱ ἀστέρες εἶναι ἀραιῶς διατεθειμένοι. Ἡ μεγίστη τῶν διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ συμπύκνωσις ἀστέρων εἶνε ἡ τοῦ Γαλαξίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἡμετέρα ἀρχαιότης καὶ χαριέστατα ἐμυθολόγησε καὶ διαφόρως ἐζήτησεν αὐτόν. Τανῦν τῇ βοήθειᾳ τοῦ τηλεσκοπίου γινώσκομεν ὅτι ὁ Γαλαξίας εἶναι σύμφασις ἀστέρων πολλῶν, οἵτινες διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν φαίνονται τοσοῦτο πλησίον ἀλλήλων, ὥστε ὁ ὀφθαλμὸς δὲν δύναται ἄνευ τῆς μεγεθυντικῆς τοῦ τηλεσκοπίου δυνάμεως νὰ διακρίνη ἕκαστον αὐτῶν χωριστά. Ἡ ἐκ τῆς διατάξεως δὲ τῶν ἀστέρων τοῦ Γαλαξίου καὶ τῆς ἀναλογίας αὐτοῦ πρὸς τὰς διὰ τοῦ τηλεσκοπίου διαλυτὰς καλουμένας κοσμικὰς φωτονεφέλας (nébuleuses), δεχόμεθα ὅτι δὲν εἶνε ὀπτική μόνον δι' ἡμᾶς ἡ γειτνίασις τῶν ἀστέρων τοῦ Γαλαξίου, ἀλλ' ὅτι οὗτοι ἀποτελοῦσι φυσικὸν σύστημα σωμάτων, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει καὶ ὁ ἡμέτερος ἥλιος (ἐννοεῖται μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτοῦ, ἵνα μὴ λησμονήσωμεν καὶ τὴν ἡμετέραν γῆν) αἱ δὲ

διαλυταὶ φωτονεφέλαι εἶνε ὅμοια συστήματα μεγάλου ἀριθμοῦ ἀστέρων.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς μικρᾶς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεως (ἐννοεῖται μικρᾶς σχετικῶς πρὸς τὸν χῶρον ἐν ᾧ εὐρίσκονται τὰ οὐράνια σώματα), ἐκτὸς λέγομεν τῆς μικρᾶς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεως τῶν πολυκρίθμων ἀστέρων τοῦ Γαλαξίου, βλέπομεν ἐνιαχοῦ συμπυκνώσεις καὶ μικροτέρου ἀριθμοῦ ἀστέρων, οἷον τῶν Πλειάδων, Ύადων κτλ., ἐνίοτε δὲ καὶ δύο μόνους, οὓς μόλις δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅπως τὸν διπλὸν ἀστὲρα α τοῦ Αἰγόκερω. Ἀλλ' ἡ τοῦ τηλεσκοπίου ἀνακάλυψις, βοηθοῦσα τὸν ὀφθαλμὸν, παρέσχε τὸ μέσον τῆς ἀνακάλυψεως πολλῶν ἀστέρων, οἵτινες διὰ γυμνοῦ μὲν ὀφθαλμοῦ φαίνονται ἄπλοϊ, δι' αὐτοῦ ὅμως διαλύονται εἰς δύο ἐνίοτε δὲ καὶ πλείονας ἀστέρας. Δι' ὀλίγων, λοιπὸν θὰ ζητήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς διπλοῦς ἀστέρας.

Ὅτε κατὰ πρῶτον παρατηρήθησαν διπλοὶ ἀστέρες, ἐθεωρήθη ἡ γειτνίασις αὐτῆ μόνον ὡς ὀπτική, ὅτι δηλαδὴ τὰ δύο συστατικὰ σώματα ἐνὸς διπλοῦ ἀστέρος, καὶ τοι πράγματι λίαν ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων, φαίνονται πολὺ πλησίον, διότι εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν δι' ἡμᾶς διεύθυνσιν. Ἀφότου ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν διπλῶν ἀστέρων πῦξενε διὰ τῆς ἀκριβεστεράς ἐρεύνης τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τὰ τελειότερα ὀ-

πτικά μέσα, ηγήθη τὸ ζήτημα μήπως ἡ γειτνίασις τῶν δύο ἀστέρων δὲν εἶνε τυχαία ὀπτική σύμπτωσις, ἀλλὰ πραγματικὴ μήπως δηλ. αὐτὰ τὰ δύο σώματα ἀποτελοῦσι φυσικὸν σύστημα σωμάτων, πλησίον ἀλλήλων εὐρισκομένων. Ὁ ὑπολογισμὸς τῶν πιθανοτήτων καταδεικνύει τὸ ἀπίθανον τῆς παραδοχῆς τυχαίας ὀπτικῆς συμπτώσεως διὰ τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν διπλῶν ἀστέρων, ὧν τανῦν εἶνε περί τὰς 6000 γνωστοί. Ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν δεόν νὰ δεχθῶμεν ὅτι πράγματι εὐρίσκονται πλησίον ἀλλήλων τὰ σώματα ἐνὸς διπλοῦ ἀστέρος καὶ ἐπομένως ἀποτελοῦσι σύστημα σωμάτων. Ἡ παραδοχὴ αὕτη ἐβεβαιώθη πληρέστατα ὅπως θὰ ἴδωμεν κατόπιν.

Πρῶτος ὑπερήσπισε τὴν γνώμην ταύτην ὁ Χριστιανὸς Μαύρος μετὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος· τὰς πρώτας ὁμῶς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις ἔκαμεν ὁ μέγας Γουλιέλμος Ἑρσχιελος, εἶτα δὲ τὰς καλλίστας ὁ διάσημος Γουλιέλμος Στρούβιος, ὅστις ἰδίως ἐν Δορπάτῃ ἐζήτησε μέγαν ἀριθμὸν αὐτῶν μετὰ τῆς μεγαλύτερας λεπτότητος καὶ ἀκριβείας.

Τοὺς διπλοὺς ἀστέρας δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς κατηγορίας κατὰ τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν. Ἡ ὑποδιαίρεσις αὕτη, ἰσχύουσα μόνον δι' ὠριμμένην τιὰ ἐποχὴν, ὡς ἀλλοιουμένης τῆς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεως τῶν δύο ἀστέρων, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἰδίως εἰς τὸ νὰ εὐρωμεν τὴν πιθανότητα τῆς φυσικῆς τῶν δύο σωμάτων γειτνιάσεως, διότι ὅσον ὀλιγώτερον ἀπέχουσι αὐτὰ ἀπ' ἀλλήλων, τοσοῦτο μᾶλλον εἶνε ἀπίθανος ἡ τυχαία ὀπτικὴ γειτνίασις.

Ἐὰν ὁμῶς δύο σώματα εὐρίσκονται πράγματι πλησίον ἀλλήλων, βεβαίως ὑπάρχει καὶ ἐπαισθητὴ ἀμοιβαία φυσικὴ ἐπίδρασις. Ἡ ἐπίδρασις δ' αὕτη, ὑπείκουσα πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἰς τὸν νόμον τῆς διατηρήσεως τῆς ζώσης δυνάμεως ἐν τῇ ὅλῃ φύσει, ἐκφαίνεται εἴτε ὡς θερμότης, εἴτε ὡς φῶς κτλ., εἴτε ὡς ἕλξις τροποποιούσα τὴν κίνησιν τῶν εἰς τὸν νόμον τῆς ἐμμονῆς (ἀδρανείας) ὑπεικόντων σωμάτων, καθ' ὃν τὰ σώματα μένουσι εἰς τὴν εὐρίσκονται κατὰστασιν τῆς ἡρεμίας ἢ τῆς ἀπαξ προσκτιθείσης εὐθυγράμμου καὶ ὁμαλῆς κινήσεως, ἐνόσω αἰτία τις ἐκτὸς αὐτῶν εὐρισκομένη δὲν μεταβάλλει τὴν κατὰστασιν αὐτῶν. Καὶ τὰ δύο λοιπὸν σώματα ἐνὸς διπλοῦ ἀστέρος, ἐπιδρῶντα ἀμοιβαίως ἐπ' ἀλλήλα, κανονίζουσι τὰς κινήσεις των συμφῶνως πρὸς τὸν γενικὸν νόμον τῆς ἀμοιβαίας ἕλξεως τῆς ὕλης. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε γνωστὸν ἐκ τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ πλανητικῷ συστήματι κινήσεων ὅτι ἡ ἀμοιβαία τῶν σωμάτων ἕλξις γίνεται κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος ἀνακαλυφθέντα νόμον τῆς γενικῆς βαρύτητος, ὅτι δηλαδὴ τὰ σώματα ἔλκουσι ἀλλήλα καὶ κατ' εὐθὴν λόγον τῆς μάζης αὐτῶν κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῆς ἀποστάσεως, ἔπεται ὅτι τὸ αὐτὸ πρέ-

πει νὰ ἀληθεύῃ καὶ εἰς τοὺς διπλοὺς ἀστέρας. Τοῦ νόμου αὐτοῦ τοῦ Νεύτωνος συνέπεια εἶνε οἱ νόμοι τοῦ Κεπλέρου περὶ τῆς κινήσεως δύο σωμάτων ἐν κινήσει εὐρισκομένων καὶ ἀμοιβαίως ἔλκομένων.

Κατὰ τοὺς νόμους αὐτοὺς ἕκαστον τῶν δύο σωμάτων κινούμενον διαγράφει μίαν τῶν κωνικῶν καλουμένων τομῶν, τὴν ἑλλειψιν δηλαδὴ, τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν παραβολὴν. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς κινήσεως κατὰ μίαν τῶν δύο τελευταίων καμπύλων τὰ δύο σώματα ἀπαξ πλησιάζαντα ἀλλήλα, ἀπομακρύνονται εἶτα ἀλλήλων ἐπ' ἀπειρον, ὅθεν δὲν τὰς λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν καὶ δὲν ἀρμύζουσιν εἰς τοὺς διπλοὺς ἀστέρας· ὑπολείπεται λοιπὸν μόνον ἡ κίνησις αὐτῶν περὶ τὸ κοινὸν κέντρον τοῦ βάρους κατὰ τροχίαν ἑλλειπτικῆς. Ἄντι δὲ νὰ ἐξετάσωμεν τὴν κίνησιν ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων περὶ τὸ κοινὸν κέντρον τοῦ βάρους αὐτῶν, τοῦ ὁποίου ἡ σχετικὴ πρὸς αὐτὰ θέσις εἶνε ἄγνωστος, ἐνόσω ὁ λόγος τῶν μαζῶν αὐτῶν εἶνε ἄγνωστος, ἐξετάζομεν τὴν σχετικὴν τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸ ἄλλο σώμα κίνησιν, οὕσαν ἐπίσης ἑλλειπτικὴν· καὶ τοῦτο δὲν μεταβάλλει τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐρεύνης.

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐνὸς σώματος περὶ τὸ ἄλλο (συνήθως τοῦ ἥττον λαμπροῦ περὶ τὸ λαμπρότερον) ἀπαιτοῦνται ὅ παρατηρήσεις τῆς σχετικῆς αὐτῶν θέσεως κατὰ ὅ διαφόρους ἐποχὰς, ἀρκούντως ἀπ' ἀλλήλων ἀφεστῶσας. Διὰ τῶν διδομένων δὲ τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν προσδιορίζονται τὰ καλούμενα στοιχεῖα τῆς τροχίαν τοῦ ἐνὸς σώματος περὶ τὸ ἄλλο, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν σχετικὴν αὐτῶν θέσιν δι' οἷαν δὴποτε ἐποχὴν.

Οὕτω λοιπὸν ἐπροσδιορίσθη ὁ χρόνος τῆς περιφορᾶς τοῦ ἐνὸς περὶ τὸν ἄλλον ἀστέρα, διὰ τὸν ζ τοῦ Ἡρακλέους 36 ἔτη καὶ ὅ περίπου μῆνες καὶ ἡ μέση ἀπόστασις ἀφ' ἡμῶν βλεπομένη 2'' $\frac{1}{2}$ σχεδόν, διὰ τὸν Σείριον 49 ἔτη καὶ 5 μῆνες, διὰ τὸν α τοῦ Κενταύρου 78 $\frac{1}{2}$ ἔτη, διὰ τὸν δ τοῦ Κύκνου ὑπὲρ τὰ 280 ἔτη καὶ 7 μῆνες, διὰ τὸν Κάστωρα 520 ἔτη. Διὰ τινὰς διπλοὺς ἀστέρας ὁ χρόνος εἶνε τοσοῦτο μακρὸς, ὥστε τὸ μέχρι τοῦδε παρατηρηθὲν τόζον τῆς τροχίαν τοῦ ἐνὸς περὶ τὸν ἄλλον δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἀσφαλῆ προσδιορισμὸν ταύτης.

Ἀφοῦ δὲ προσδιορίσθη ἡ σχετικὴ τῶν δύο σωμάτων κίνησις, ἐνίοτε εὐρίσκεται καὶ ὁ λόγος τῆς ἀμοιβαίας μάζης. Ἐὰν δὲ τυχὸν ἦναι γνωστὴ καὶ ἡ ἀπόστασις διπλοῦ τινὸς ἀστέρος ἀφ' ἡμῶν, προσδιορίζεται εὐκόλως ἡ πραγματικὴ αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἡ γωνιακὴ εἰς δευτέρῳ λεπτά, μὲ μόνάδα τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπόστασιν τῆς γῆς, ἣτις εἶνε γνωστὴ καὶ εἰς μέτρα γνωστὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐκτὸς δὲ τούτου προσδιορίζεται καὶ ὁ λόγος τῆς μάζης ἑκάστου τῶν διπλῶν ἀστέρων πρὸς τὴν μάζαν τοῦ ἡλίου. Οὕτω λοιπὸν εὐρέθη ὅτι ἡ μάζα τοῦ Σει-

ρίου εἶνε τρισκαίδεκαπλασία, ἢ τοῦ δορυφόρου αὐτοῦ ἑξαπλασία ἢ δὲ τοῦ ἀστέρος α ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Κενταύρου εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς μάζης τοῦ ἡλίου. Τὸ περιεργον εἶνε ὅτι ἐνῶ ὁ δορυφόρος τοῦ Σείριου, φαίνεται μόνον ὡς ἀστὴρ θ τάξεως, δηλαδὴ ἔχει ἀσθενέστατον φῶς σχετικῶς πρὸς τὸ τοῦ Σείριου, ἡ μάζα του εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς τοῦ Σείριου.

Ἡ βεβαίωσις τῶν νόμων τοῦ Κεπλέρου ἐν τῇ κινήσει τῶν διπλῶν ἀστέρων, ἐπομένως καὶ τοῦ νόμου τῆς γενικῆς βαρύτητος ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ αὐτῶν ἐνεργείᾳ, ἀπέδειξε τὸ γενικὸν κύρος αὐτοῦ δι' ὅλην τὴν φύσιν καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα. Ἡ ἀπόδειξις δ' αὕτη ἐβόηθη πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ νόμου τῆς ζώσης δυνάμεως, ἥς συνέπεια εἶνε ὅτι πάντα τὰ φυσικὰ φαινόμενα εἶνε συνέπεια καὶ ἀπλῆ τροποποιήσις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τῆς ἐν τῇ φύσει ὑπαρχούσης ἐνεργείας, ἥς τὸ ποσὸν μένει ἀναλλοίωτον ἐν τῷ σύμπαντι.

Ἡ βεβαίωσις τῆς φυσικῆς τῶν διπλῶν ἀστέρων γειτνιάσεως ἔδωσαν ἀφορμὴν πρὸς ἀνακάλυψιν ἀγνωστων πρότερον σωμάτων.

Εἰς τὸν Σείριον δηλαδὴ παρετηροῦντο μικραὶ τινὲς ἀνωμαλῖαι τῆς θέσεως αὐτοῦ, μὴ ἐξηγούμεναι διὰ τινος γνωστῆς αἰτίας. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ὁ μέγας ἀστρονόμος Βέσσελος, ἀπεφάσισε νὰ προσδιορίσῃ τὴν θέσιν μὴ ὄρατου δορυφόρου τοῦ Σείριου, προξενούντος τὰς ἀνωμαλίας ταύτας διὰ τῆς ἕλξεως αὐτοῦ. Ἡ ἐρευνα ὁμῶς αὕτη, ἣν ὁ Βέσσελος ἐπεχείρησε πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ ἀνακαλύψεως τοῦ Ποσειδῶνος ὑπὸ τοῦ διασημοῦ Δεβερριέρου, διεκόπη διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Βεσσέλου. Τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτοῦ ἐπνεύλαβον μὲν καὶ ἄλλοι ἀστρονόμοι, ἀλλ' ὑπῆρχε πάντοτε ἀμφιβολία τις περὶ τῆς πραγματικῆς ὑπάρξεως τοῦ δορυφόρου αὐτοῦ. Τέλος ὁμῶς ἡ ὑπαρξις αὐτοῦ ἐβεβαιώθη διὰ τῆς ἀμέσου ἀνευρέσεως αὐτοῦ τῇ βοήθειᾳ μεγάλου διαθλάστου ἐν Κανταβριγίᾳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὑπὸ τοῦ Κλαρκίου τῷ 1862 καὶ διὰ τῆς ἐρεύνης τῆς περὶ τὸν Σείριον τροχίαν εὐρέθη ὁ χρόνος τῆς περὶ αὐτὸν περιφορᾶς τοῦ 49 ἔτων καὶ ὅ σχεδόν μηνῶν, ὅπως εἶχε περίπου προσδιορίσει αὐτὸν καὶ ὁ Βέσσελος διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ. Εἶνε δὲ λίαν δύσκολος ἡ παρατήρησις αὐτοῦ καὶ δι' ἰσχυρὸν ὀπτικὸν ὄργανον, διότι ἡ λαμπρότης αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ γειτονικοῦ Σείριου συγκρινομένη εἶνε μόλις τὸ $\frac{1}{10000}$.

Ὁ δορυφόρος τοῦ Σείριου εἶνε σῶμα αὐτόφωτον καὶ οὐχὶ σκοτεινόν, ὅπως πρὸ τῆς εὐρέσεως αὐτοῦ ἐθεωρεῖτο· ἡ διαφορὰ ὁμῶς μεταξὺ φωτοβόλων καὶ σκοτεινῶν σωμάτων δὲν εἶνε οὐσιώδης τῆς ὕλης αὐτῶν, ἀλλὰ τῆς ταχυτέρας ἢ βραδυτέρας περικαλύψεως αὐτῶν ὑπὸ φλοιοῦ σκοτεινοῦ. Καὶ τὰ νῦν σκο-

τεινὰ σώματα ἦσαν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ αὐτῶν φωτοβόλα, εἶτα δὲ διὰ τὰς βαθμιαίας ἀποψύξεως τῆς ἐπιφανείας ἐγένοντο σκοτεινὰ. Ἐὰν δὲ θελήσωμεν νὰ παρομοιάσωμεν αὐτὰ πρὸς τὰς ἡλικίας τοῦ ἡμετέρου βίου, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι τὸ αὐτόφωτον ἢ μὴ ἐνὸς οὐρανοῦ σώματος εἶνε ἰδιότης τῆς ἡλικίας ἐν ἣ εὐρίσκεται. Ἐνοεῖται δὲ ὅτι ὅσον μείζον τὸ σῶμα τοσοῦτο βραδύτερον μεταβάλλει ἀπὸ ἡλικίας εἰς ἡλικίαν.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ δορυφόρου τοῦ Σείριου ἢ μᾶλλον αὐτοὶ οἱ διπλοὶ καὶ πολλαπλοὶ ἀστέρες καὶ ἡ ἀναλογία πρὸς τὸν ἥλιον μὲ τοὺς πλανήτας παρέχουσι τὸ ἐνδόξιμον νὰ δεχθῶμεν ὅτι παρεκτὸς τῶν φωτεινῶν καὶ εἰς ἡμᾶς ὄρατων σωμάτων ὑπάρχουσι καὶ δορυφόροι, ἂν οὐχὶ πάντων, τοῦλάχιστον τῶν πλείστων ἀπλανῶν καλουμένων ἀστέρων. Ἡ ἐξέτασις δὲ τῶν διαττόντων διδάσκει ὅτι ὁ χώρος πληροῦται οὐ μόνον ὑπὸ μεγάλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἐλαχίστων σωματιδίων. Οἱ δὲ διπλοὶ (ἢ καὶ πολλαπλοὶ ἀστέρες) ἔχουσι τοῦτο τὸ ἰδιόζον, ὅτι δύο (ἢ καὶ πλείονα) σώματα ἄνευ πολὺ μεγάλης διαφορᾶς τῆς μάζης αὐτῶν, ἀποτελοῦσιν ἐν φυσικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ ἔχη καὶ ἄλλα μικρότερα σώματα ὡς δορυφόρους. Ἐν τῷ ἡμετέρῳ πλανητικῷ συστήματι ἀπεναντίας ὑπάρχει ἐν μόνον μέγα σῶμα, πρὸς τὸ ὁποῖον συγκρινόμενα πάντα τὰ λοιπὰ ὁμοῦ λαμβανόμενα εἶνε πολὺ μικρά. Ἐκ τούτου δὲ καὶ οἱ νόμοι τοῦ Κεπλέρου, οἵτινες αὐστηρῶς ἰσχύουσιν ὅταν τὰ ἀμοιβαίως ἔλκόμενα σώματα ἦνε μόνον δύο, ἔχουσι κατὰ προσέγγισιν κύρος καὶ ἐν τῇ κινήσει ἐκκάστου τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον, διότι ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐφ' ἕκαστον πλανήτην, συγκρινομένη πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν σωμάτων εἶνε τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε τὰς ἐπιδράσεις τούτων παραμελοῦμεν διὰ τὴν πρώτην προσέγγισιν. Εἰς τοὺς πολλαπλοὺς ὁμῶς ἀστέρας δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τὸ αὐτό.

Τὸ συνθέστερον χρῶμα εἶνε εἰς τοὺς διπλοὺς ἀστέρας τὸ λευκόν· παρατηροῦνται ὁμῶς, ὅπως καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, ἀποχρώσεις καὶ πρὸς ἄλλα χρώματα. ἔχουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ αὐτὸ χρῶμα ἀμφοτέρω οἱ ἀστέρες· ἐνίοτε ὁμῶς καὶ διάφορον χρωματισμὸν. Κατὰ τὴν σύγκρισιν τοῦ χρωματισμοῦ τῶν συστατικῶν σωμάτων διπλοῦ τινὸς ἢ πολλαπλοῦ ἀστέρος, δεόν νὰ παρατηρηθῇ ἕκαστος αὐτῶν χωριστὰ, χωρὶς ὁ ἕτερος νὰ φαίνεται. Τοῦτο δὲ κατορθοῦται καλυπτομένου τῆς ἐν τῷ τηλεσκοπίῳ εἰκόνος τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Ὁ λόγος τῆς προφυλάξεως ταύτης εἶνε ὁ τῶν συμπληρωματικῶν χρωμάτων καὶ ὁ τῆς ἀντιθέσεως αὐτῶν. Τὸ φαινόμενον τῶν συμπληρωματικῶν χρωμάτων ἔχει λόγον φυσιολογικὸν καὶ ἐξ αὐτοῦ, ἀφοῦ ἴδωμεν χρῶμα τι ἐπὶ τινὰ χρόνον, εἶτα θελήσωμεν νὰ ἴδωμεν ἀμέσως ἄλλο

τι χρώμα, βλέπομεν τοῦτο ἠλλοιωμένον. Οὕτως ἀφοῦ ἴδωμεν χρώμα ἐρυθρὸν, ἐὰν παρατηρήσωμεν ἀμέσως λευκὸν, τοῦτο θὰ ἔχη ἐλαφρὰν ἀπόχρωσιν κυανοπρασίνην. Ἐὰν ἴδωμεν κυανὸν καὶ εἶτα λευκὸν, ἡ ἀπόχρωσις τοῦτου θὰ κλίνη πρὸς τὸ πορτογαλόχρουν. Ἡ ἀπόχρωσις αὕτη τοῦ λευκοῦ, ἢ ἡ αἰτία εἶνε τανῦν γνωστὴ, καλεῖται συμπληρωματικὸν χρώμα τοῦ πρώτου χρώματος. Ἀνάλογα δὲ φαινόμενα παρατηροῦμεν ἐὰν μετὰ τινα χρωματισμὸν ἴδωμεν ἄλλο χρώμα ἀντὶ λευκοῦ.

Περίεργοι διπλοὶ ἀστέρες, οὗς ἐκ τῶν πολλῶν ἀναφερομεν, εἶνε ὁ ἢ ἐν τῇ Κασσιοπέει, τοῦ ὁποῖου ὁ μὲν λαμπρότερος ἀστὴρ εἶνε 4 μεγέθους καὶ κίτρινος, ὁ δὲ ἀσθενέστερος 7 μεγέθους καὶ πορφυροῦς· ὁ Κάστωρ δὲ ἀσθενέστερος 7 μεγέθους καὶ πορφυροῦς· ὁ Κάστωρ τοῦ ὁποῖου ὁ μὲν λαμπρότερος ἀστὴρ εἶνε 3, ὁ δὲ ἀσθενέστερος 4, ἀμφοτέροι ὑποπράσινοι· ὁ γὰρ τοῦ Λέοντος, τοῦ ὁποῖου ὁ μὲν λαμπρότερος ἀστὴρ εἶνε 2 μεγέθους καὶ χρυσόχρους, ὁ δὲ ἀσθενέστερος εἶνε 3—4 μεγέθους καὶ ἐρυθροπράσινος. Ἀξιόλογοι διπλοὶ ἀστέρες εἶνε καὶ ὁ ἀστὴρ 61 ἐν τῷ Κύκνῳ, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασις εἶνε γνωστὴ· ἐπίσης καὶ ὁ αὐτοῦ Κενταύρου, ὁ προσγειότερος γνωστὸς ἀπλανὴς ἀστὴρ, ἀπέχων περὶ τὰς 265 χιλ. φορὰς περισσώτερον τοῦ ἡλίου. Ὁ ἀστὴρ οὗτος εἶνε ἀόρατος εἰς τὸ ἡμέτερον κλίμα ὡς πολὺ νότιος.

Ἐκ τῶν πολλαπλῶν ἀστέρων ἀναφερομεν τὸν θ ἐν τῷ Ἡρίωνι· ὁ ἀστὴρ οὗτος ἀναλύεται εἰς τέσσαρας ἀποτελοῦντας σχῆμα τραπεζίου καὶ ἄλλους μικροῦς· πάντες δ' εὐρίσκονται ἐν φωτονεφέλῃ ἐκ τῶν καλλίστων καὶ ἀξιολογώτερον τοῦ οὐρανοῦ. Ἔτερος πολλαπλοῦς ἀστὴρ ἀξιόλογος εἶνε ὁ ε ἐν τῷ ἀστερισμῷ τῆς Λύρας, συνιστάμενος ἐκ δύο διπλῶν ἀστέρων, οἵτινες πάντες ἕνεκα τῆς κοινῆς αὐτῶν ἰδίας κινήσεως, ἀποτελοῦσιν ἓν σύστημα.

Ἐν συνόλῳ ἡ τῶν διπλῶν ἀστέρων ἔρευνα ἐβεβαίωσε τὸ κύρος τοῦ νόμου τῆς γενικῆς βαρύτητος, ὅστις οὕτως ἀπὸ νόμου τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος ἐδείχθη νόμος τῆς ὅλης φύσεως. Ἐξ αὐτῶν δὲ καὶ τῶν πολλαπλῶν ἀστέρων ἀνευρίσκομεν ὅτι ὑπάρχει σύνδεσμος φυσικὸς πολλῶν οὐρανίων σωμάτων, ἀποτελοῦντων ἐπομένως ἓν σύστημα. Τὸ τοιοῦτο ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἔτι πλείονα οὐράνια σώματα ἀποτελοῦσιν εὐρύτερον καὶ γενικώτερον σύστημα, ὁποῖον τὸ τοῦ Γαλαξίου· τοῦτο δὲ εἶναι φυσικὴ συνέπεια τοῦ νόμου τῆς γενικῆς βαρύτητος ἐν τῇ εὐρείᾳ αὐτῆς σημασίᾳ. Ἐντεῦθεν κατανοοῦμεν ὁποῖαν σημασίαν ἔχουσιν οἱ διπλοὶ ἀστέρες διὰ τὴν ἔρευναν τῆς ὅλης φύσεως.

Ἰσως τινὲς μὴ ἀρκοῦμενοι εἰς ταῦτα ἀναλογίζονται ὅποια τινὰ φαινόμενα βλέποσιν οἱ δορυφόροι ἑνὸς διπλοῦ ἀστέρος, διότι ἡ συμπάθεια ἡμῶν κατοικούντων ἓνα δορυφόρον τοῦ ἡλίου μᾶς ἐνθυμίζει κυ-

ρίως τοὺς δορυφόρους· ἄλλοτε μὲν βλέποσιν οὗτοι δύο συγχρόνως ἡλίους, ἄλλοτε δὲ κατὰ τὴν διάφορον πρὸς αὐτοὺς θέσιν βλέποσιν αὐτοὺς ἐναλλάξ. Ὅποια δὲ ποικιλία ὅταν τυχὸν ὁ χρωματισμὸς τῶν δύο ἡλίων εἶνε διάφορος· θὰ ἔχωσι λ. χ. κίτρινην καὶ ἐρυθροπρασίνην ἡμέραν. Τοὺς τοιοῦτους ἀναλογισμοὺς, καίτοι ἐπαγωγούς, δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν, ἀρκοῦμενοι εἰς τὰ εἰς ἡμᾶς πράγματι γνωστά, ἐν οἷς καὶ ποικιλίαν καὶ πλοῦτον φυσικῶν φαινομένων καὶ πηγὴν θετικῶν σκέψεων ἀνευρίσκομεν.

Δ. Κ. ΚΟΚΚΙΑΣ.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 523.)

Ὁ Πέτρος Μερὰρδ ἠσθάνθη τότε μόνον ὅτι ἐπρόχωρησεν ὑπὲρ τὸ δέον. Αἱ ἐπιπλήξεις τοῦ ἀδελφοῦ του, ἡ θέα τῆς λειποθυμημένης ἐκείνης νέας ἐπανεφρασαν αὐτὸν εἰς φιλανθρωπότερα αἰσθήματα· ἐνόησεν ὅτι ἦτο προτιμότερον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἀνακάλυψίν του, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο, ὅπως μεταχειρισθῇ αὐτὴν ὡς δικαίωμα πλησίον τῆς λέσχης τῶν Παρισίων καὶ τοῦ συνεδρίου τῆς δημοσίας ἀσφαλείας. Διὰ τοῦτο ἔσπευσε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἄγνωστον, ὅτε δὲ αὕτη ἀνανήψασα καὶ καταβληθεῖσα ὑπὸ τῆς νευρικῆς ταύτης κρίσεως ἀνέκραξε μὲ ἦθος ἰκετευτικόν· «Εὐσπλαγχνία, εὐσπλαγχνία!» ὁ Πέτρος τῇ εἶπε μὲ γλυκύτητα ἀσυνήθη εἰς αὐτόν·

— Κυρία, τὸ πρῶτόν σας σφάλμα ἦτο νὰ μεταχειρισθῆτε τὴν ὑπεκφυγὴν. Οὐδεὶς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ σεβασθῇ καὶ προσωπικῶς τὸν θέλοντα νὰ τὸν ἀπατήσῃ. Ἐπρεπε νὰ φερθῆτε μὲ περισσοτέραν εἰλικρίνειαν καὶ παρρησίαν. Ὁμιλήσατε! εἰπέτε, ποῖον εἶναι τὸ ὄνομά σας καὶ τί ἔρχεσθε νὰ κάμετε ἐδῶ;

Ἡ νέα ἐδίσταζεν ἀκόμη· ἐφάνετο κυμαινομένη μεταξὺ δύο ἀντιθέτων φόβων· ἐφοβέτο μὴ προδοθῇ ὁμιλοῦσα, ἢ μὴ ἀπολεσθῇ σιωπῶσα. Καὶ ναὶ μὲν ἡ φυσιογνωμία τοῦ Αὐγούστου ἐνέπνεεν αὐτῇ ἐμπιστοσύνην, ἀλλ' ὑπῆρχε τι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Πέτρου τοσοῦτον ψυχρὸν, ὥστε ἐδέσμευε τὴν ἐξομολόγησίν της·

— Πῶς ὀνομάζεσαι; ἐξηκολούθησεν ὁ Πέτρος μὲ ἦθος πλέον παρακινητικόν.

Ἐνδῶσασα ἐναντίον τῆς ἰδίας τῆς θελήσεως ἡ ἀγνωστος ἀπεκρίθη·

— Κλαυδία δὲ Μερὲλ, κύριε.

— Δὲ Μερὲλ! ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Πέτρος, ἐκ τῶν Μερὲλ τῆς Λαγγελδόκης;

— Τῶν ἀρχόντων τοῦ Μουρβιέλ, τοῦ ἁγ. Γεωρ-

γίου καὶ Βαλμοῦς, προσέθηκεν ὑπερηφάνως ἡ νέα κόρη.

Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀνεῦρε τὴν ἰσχύνην ἐν ἑπρόφωρε τοὺς τίτλους τῆς οἰκογενείας της.

Ἐν τούτοις ὁ Πέτρος ἐθριάμβευσε, καὶ μὲ ὄλας τὰς προσπαθείας του ὅπως κρυφθῇ, τὸ βλέμμα του ἐξέφραζε τὸν θρίαμβόν του. Ἡ οἰκογένεια Μερὲλ ἦτο μία τῶν σημαντικωτέρων τῆς ἐπαρχίας· ἡ εὐγένειά της ἀνήγεται εἰς τὸν Ροβέρτον Μονφόρτ, καὶ ἡ μακρὰ γενεαλογία της παρίστα σειρὰν στρατηγῶν, ναυάρχων, διοικητῶν, πρέσβων, πάντων συντελεσάντων εἰς τὴν δόξαν τοῦ ὀνόματος αὐτῶν. Πλὴν ἀπὸ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, ἡ γενεὰ αὕτη ἦτο τόσο γόνιμος ἄλλοτε, ἐσμικρύνθη μικρὸν κατὰ μικρόν· ὁ θάνατος ὅς τις οὐδεμίαν φυλὴν σέβεται ἔσβεσεν αὐτήν. Τῷ 1789 δὲν ἔμεινε πλέον εἰμὴ εἰς κλάδος τῶν Μερὲλ ἀντιπροσωπευόμενος ὑπὸ ἑνὸς γέροντος καὶ τῆς κόρης του, γεννηθείσης ἐκ τοῦ τρίτου καὶ ὕψυγενος γάμου.

Ὁ Πέτρος εἶχε λοιπὸν πρὸ αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν τῶν νικητῶν *Albigois*, τὸν τελευταῖον βλαστὸν φωλεᾶς ἀριστοκρατῶν ὅπως τὰς ὀνόμαζον τότε εἰς τὰς λέσχας. Ἡ σύλληψις αὕτη ἦτο σημαντικὴ, ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τίτλος φιλοπατρίας, καὶ ὁ Πέτρος Μερὰρδ ἀπεφάσισε νὰ τὴν μεταχειρισθῇ ὑπὲρ τῆς φιλοδοξίας του. Ὅσον δὲ διὰ τὴν Κλαυδίαν ἀφ' οὗ εἶπε τὸ ὄνομά της ἠναγκάσθη νὰ ἐξομολογηθῇ ἐντελῶς· εἶδε κάλλιστα ὅτι ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας ἐχθροῦ, καὶ μὴ δυναμένη νὰ ὀπισθοχωρήσῃ ἀπετελείωσε τὴν θλιβερὰν ἱστορίαν της.

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι μετὰ τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὴν ἄλωσιν τῆς Βασιλίας, αἱ ἐπρχίαι τοῦ βασιλείου ἀνταπεκρίθησαν διὰ γενικῆς ἐξεγέρσεως ἐναντίον τῶν πύργων. Οἱ αὐστηρότεροι κύριοι, οἱ ἄρχοντες οἱ μᾶλλον μισούμενοι ὑπέστησαν πρῶτοι τὰς ἐκδικήσεις τὰς ὁποίας αἱ παραχωρήσεις τῆς νυκτὸς τῆς 4 Αὐγούστου ὀλίγον κατεπράυναν. Ὁ γέρον δούξ τοῦ Μερὲλ ἐσώθη ἀπὸ τὴν πρώτην θύελλαν χάρις εἰς τὴν ἀγάπην τῶν ὑποτελῶν του· διότι ζῶν εἰς τὰς γαίαις τοῦ Βαλμοῦς, εἰς τὰ περὶχωρα τῆς Μομπελλιέρης, μόνην φροντίδα καὶ ἐργασίαν εἶχε πρὸ δεκαετίας τὴν ἀγαθοεργίαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην.

Ἡ Κλαυδία λοιπὸν ἀπὸ τῆς μικροτάτης ἡλικίας της, συμμετεῖχεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γλυκυτάτης ταύτης καὶ γονιμοτάτης τῶν ἀρετῶν· ἦτο ἡ καλὴ μοῖρα τοῦ τόπου, ὁ ἀγαθὸς ἄγγελος τῶν καλυθῶν. Αἱ εὐγενέστεραι οἰκογένειαι τῆς Προβηγκίας καὶ τῆς Γουιάνης ἐπεζήτησαν τὴν χεῖρα τῆς πλουσίας κληρονόμου, ἀλλ' ἡ μεγίστη νεότης, ἡ ἀδύνατος ὑγεία της ἀπῆλθον μικρὰν τινα ἀργοπορίαν· ἄλλως τε, ὡς θωπευομένη κόρη, ἐπροτίμα τὴν ἐλευθερίαν

της ἀπὸ τοῦς πλουσιωτέροις γαμβροῦς. Καὶ ὁ γέρον πατὴρ της δὲν ἠδύνατο ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν θέλησίν της ταύτην, ἥτις ἦτο τόσο ἀποφασιστικὴ ἂν καὶ ἐξεφράζετο μετὰ τσαύτης θωπείας. Ἡ Κλαυδία ἦτο ἡ ἀληθὴς βασίλισσα τοῦ Βαλμοῦς καὶ οὐδεὶς παρεπονείτο διὰ τὴν ἐξουσίαν της, τὴν ὁποῖαν μόνον διὰ τῶν ἀγαθοεργῶν αὐτῆς καθίσα ἐπαισθητήν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἄμα ὡς ἐφάνησαν τὰ πρῶτα συμπτώματα τῆς ἐπαναστατικῆς λαίλαπος, ὁ δούξ τοῦ Μερὲλ μετεμελήθη, διότι δὲν ἔδωκεν ὑποστήριγμα εἰς τὸ τέκνον του· ἡ Κλαυδία ἦτο δεκαεξετής καὶ ἐκεῖνος ἐβδομηκοντούτης· καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ ὑπομένῃ, διότι εἰς τὸ μέλλον οὐδεὶς πλέον γάμος ἐφάνετο δυνατός. Αἱ μεγάλαι οἰκογένειαι διεσκορπίσθησαν ὑπὸ τῆς προγραφῆς· ἐκάστη αὐτῶν ἔφερε τὸ βῆρος τοῦ ὀνόματος της καὶ δὲν προσεπάθει ν' αὐξήσῃ τὴν εὐθύνην της. Αἱ πλέον ἐνοχοποιηθεῖσαι ἐβλεπον τὴν σωτηρίαν τῶν μόνων ἐν τῇ ἐξορίᾳ καὶ ἔφευγον ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον.

Ὁ γέρον δούξ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφασίσῃ νὰ μιμηθῇ αὐτοῦς, βασιζόμενος μάλιστα εἰς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν περιστοιχιζόντων αὐτόν. Ἄλλως τε ἡ Κλαυδία καὶ ἀπέκρουε πᾶσαν ἰδέαν ἐξορίας λέγουσα, ὅτι εἶχε τοὺς πτωχοὺς της, τοὺς ὁποίους δὲν ἠθέλε νὰ ἐγκαταλείψῃ, τὸν καλὸν ἐφημέριόν της ὅστις ἐμεῖδια εἰς τὰς πονηρίας της, τὸ μικρὸν κτηνοτροφεῖον, τὸ πτηνοτροφεῖον, τὸν κῆπον, τὰς γλυκεῖας συνθειὰς καὶ τὰς προσφιλεῖς διασκεδάσεις της. Ἡγάπα τὴν δενδροστοιχίαν, τὰ βυάκια, τὰ λιθάδια, τὸν πύργον ὅπου ἀπέθανεν ἡ μήτηρ της, τοὺς μεγάλους ἐκείνους κήπους τοὺς μάρτυρας τῶν παιδικῶν παιγνιδίων της, καὶ δὲν ἐπίστευεν ὅτι πάντα ταῦτα θὰ τῇ ἀφγροῦντο ποτέ. Εἰς τὴν ἀνησυχίαν τοῦ γέροντος ἀντέτεινε τὸ ἄφροντι τῆς νεότητος, διότι εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην ὁ οὐρανὸς φαίνεται πάντοτε γλαυκός· καὶ ἡ θάλασσα ἄνευ βυτίδος.

Καὶ ἐπὶ τινα μὲν χρόνον ἡ ἐπαρχία εἰς ἣν εὐρίσκετο τὸ Βαλμοῦς ἔχαίρει τινος ἡσυχίας· ἀλλὰ τὰ συμβάντα διεδέχοντο τὸ ἐν τὸ ἄλλο καὶ μετὰ μικρὸν ὅλη ἡ χώρα παρεδόθη εἰς νέον ἀναθρασμόν. Εἰς Μομπελλιέρ, Βεζιέρ καὶ Πεζενὰς ἐσχηματίσθησαν λέσχαι δεικνύουσαι τὰ θύματα, δίδουσαι διαταγὰς δολοφονιῶν, καὶ δσάκις τὰ χωρία ἀνταπεκρίνοντο κακῶς εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν διεύθυνον αἱ ἰδία ἐκστρατείας πρὸς τὰ μέρη ὅπου διετηρεῖτο ἀκόμη ἡ ὑπακοὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν κυβέρνησιν. Αἱ εἰσβολαὶ δὲ αὐταὶ ἦσαν τοσοῦτον μᾶλλον τρομεραὶ, ὅσον οὐδὲν προανήγγελλεν αὐτάς· τοιαύτη τις ἀπροσδόκητος ἐφοδος περιέμενε καὶ τὸν πύργον τοῦ Βαλμοῦς.

Μεταξὺ ἀποφράδος νυκτὸς, σφοδρὰ κτυπήματα ἀντήχησαν εἰς τὰς κιγκλίδας τοῦ κῆπου καὶ ἐξῆυπνισαν αἰφνιδίως τοὺς κατοίκους. Πρῶτος ὁ γέρον

δοῦξ ἠγέρθη, ἀνοίξας δὲ τὸ παράθυρον ἔβριψε τὰ βλέμματά του ἐξω καὶ εἶδε σκηνὴν ἀπαισίαν. Εἶχον βάλει πῦρ εἰς ὄλους τοὺς μύλους, εἰς ὄλας τὰς χορταποθήκας, καὶ εἰς τὴν πεδιάδα ἐφαίνοντο φωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς λάμπειας τῆς πυρκαϊᾶς τριακόσιοι περίπου ἄνδρες, βαδίζοντες πρὸς τὸν πύργον ὠπλισμένοι μὲ πυροβόλα, μὲ λόγχας, μὲ δρέπανα καὶ μὲ πελέκει. Μὴ δυνάμενοι δὲ ν' ἀνοίξωσι διὰ τῆς βίας τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν ἐπήδησαν τοὺς τοίχους καὶ τοὺς χάνδακας, καὶ κατέστρεφον πάντα ὅσα εὐρισκον καθ' ὁδὸν κραυγάζοντες θηριωδῶς. Ὁ γέρον εὐγενὴς ἰδὼν ταῦτα ἠσθάνθη τὴν γενναϊότητά του ἐξεγειρομένην καὶ ἀναβράζον τὸ αἷμά του. Πλὴν τί νὰ πράξῃ; Τὸ ν' ἀποθάνῃ, εἰς τὴν ἡλικίαν του, ὑπερασπιζόμενος τὴν τιμὴν τοῦ οἴκου του ἦτο καθήκον εὐκόλον· ἀλλ' ἡ θυγάτηρ του, τί θὰ ἐγένετο; Διὰ τοῦτο ἐλησμόνησε τὴν δικαίαν του ὀργὴν ὅπως σκεφθῆ ἴδιον περὶ αὐτῆς.

Μετά τινος στιγμᾶς ὄλοι οἱ ὑπὲρταί εὐρίσκοντο ἐπὶ ποδῶς, καὶ οἱ δούλοι τῶν γειτνιαζουσῶν ἐπαύλεων ἐδραμον ἐκεῖ ὠπλισμένοι μὲ ἀξίνας καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑπερασπισθῶσι τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. Ἰππρέτης τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ δουκὸς, ὀνόματι Βενουά, ἐπεφορτίσθη νὰ ὀδηγήσῃ τὴν Κλαυδίαν εἰς ἔξοδον μυστικὴν φέρουσαν εἰς τὴν ἐξοχὴν· ὁ δὲ δοῦξ ἔλαβέ τινος ἀποφάσεις οὐχὶ ὅπως διοργάνισῃ ἀντίστασιν, ἀλλ' ὅπως ἀσφαλίσῃ τὴν φυγὴν τῆς κόρης του. Ἄνδρες τινὲς ἐφύλαττον τὸν διάδρομον τοῦ πύργου, καὶ ὀχυρώματα ἔμελλον νὰ προφυλάξωσιν αὐτοὺς μετὰ τὴν ῥῆξιν τῶν θυρῶν. Τὰ ἐμπόδια ταῦτα ἠδύναντο ν' ἀντικρούσωσι τὸν ἐχθρὸν ἐπὶ μίαν ὥρην τοῦλάχιστον καὶ τὸ διάστημα τοῦτο ἤρκει ὅπως φθάσῃ τις εἰς μέρος ἀσφαλές.

Ἐν τούτοις πυροβολισμοὶ ἀντηλλάσσοντο καὶ ἡ ἐφοδὸς ἤρχισε· δαυλοὶ ἀνημμένοι ἐβρίθθησαν ἐπὶ τῶν ἀχυροσκεπῶν κτιρίων τῆς ὑπηρεσίας· ἦτο ἀναπόφευκτον νὰ φύγωσι τὸ θέατρον τοῦτο τῆς βίας. Ὁ δοῦξ διαβάς τὴν στοὰν τοῦ πύργου ἀπηύθυνε θλιβερὸν ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὰς εἰκόνας τῶν Μερὲλ οἵτινες ἴσταντο ὄρθιοι ἐπὶ τοῦ τοίχου κατὰ γενεαλογικὴν τάξιν, καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν μυστικὴν ἐξοδὸν ὅπου εἶχεν ἤδη ἔλθῃ ἡ Κλαυδία. Ἐκεῖθεν ἠκούοντο ἔξωθεν ἱμανιώδεις φωναί, ὁ θόρυβος τῶν πελέκειων τῶν καταστρεφόντων τὰς θύρας, καὶ οἱ πυροβολισμοὶ τῶν ὀπλων.

Ὁ κ. δὲ Μερὲλ ἔσυρε τὴν τρέμουσαν κόρην του, συνοδευόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ Βενουά. Φθάσαντες δὲ εἰς τὴν ἄκρην τοῦ διαδρόμου τοῦ φέροντος εἰς τὴν πεδιάδα, εὗρον τρεῖς ἵππους ὀδηγηθέντας ἐκεῖ ὑπὸ τινος ἀφωσιωμένου ὑπέρτου· μὴδὲ λέξιν ἀνταλλάξαντες ἵππευσαν ὁ γέρον καὶ ἡ κόρη του, καὶ κεντήσαντες τοὺς ἵππους τῶν ἔρευρον δρομαῖοι ἐνόσφω εὐ-

ρίσκοντο ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ φωτὸς τῷ σχηματιζομένῳ ὑπὸ τῆς πυρκαϊᾶς. Ὁ δοῦξ ἤρχετο πρῶτος, ἡ Κλαυδία τὸν ἠκολούθει καὶ ὁ Βενουά ἴσταντο ἄγρυπνος πλησίον αὐτῆς. Ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸ σκοτεινὸν μέρος, ὁ κ. δὲ Μερὲλ σταματήσας ἐστράφη ἀκουσίως πρὸς τὸν πύργον του. Μέγισται φλόγες πυρὸς περιεκύκλουν αὐτόν· μὴ δυνηθεὶς ὁ ἐχθρὸς νὰ τὸν κυριεύσῃ ἐπυρπόλησεν αὐτόν, καὶ ἡ μικρά του φρουρὰ ἠναγκάσθη νὰ διασκορπισθῇ εἰς τὴν πεδιάδα. Ἡ καταστροφή ἦτο ἀξιοθρήνητος, καὶ ὁ γέρον παροργισθεὶς ὑπὸ τοῦ φρικώδους τούτου θεάματος ἀνέκραξε μὲ φωνὴν πλήρη πικρίας καὶ πάθους·

— Οἱ βάνδαλοι! μὰς ἀφήκαν ἄνευ ἀσύλου!

Καὶ ἡ Κλαυδία πλησιάζασα τὸν πατέρα της καὶ ῥιφθεῖσα εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἤνωσε τὰ δάκρυά της μετὰ τῶν δακρύων τοῦ γέροντος ἐξορίστου.

Ἐν τούτῳ ἦτο ἀνάγκη ν' ἀποφασίσῃ τί θὰ ἐπραττο ἐνόσφω ἢ νὺξ ἐπροστάτευσεν τὴν φυγὴν τῶν· πλὴν ὁ δοῦξ ἠγνόει ποῦ νὰ καταφύγῃ. Οὐδὲν πλέον εἰς τὸ μέλλον ἦτο ἀσφαλές ἐν τῇ ἐξοχῇ· οἱ ὑποτελεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ἀφωσιωμένοι τὴν προλαβοῦσαν, θὰ ἦσαν ἐχθροὶ ἄσπονδοι ἅμα ὡς ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν. Ὁ Βενουά δὲν ἐτόλμα νὰ δώσῃ συμβουλήν ὥστε ἡ Κλαυδία ἔλαβε τὴν πρωτοβουλίαν.

Εἰς τὰ ἄκρα τοῦ δάσους Βαλμοῦς ἐκεῖτο ἡ καλύβη ξυλοσχίστου, ὀφείλοντος εἰς τὴν νέαν Κλαυδίαν τὴν σύζυγον, τὴν προῖκα καὶ τὰ ἐξοδα τῆς πρώτης ἀποκαταστάσεώς του. Ἐλθόντες εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο ἄσυλον εὗρον αὐτὸ πρόθυμον πρὸς ὑποδοχὴν τῆς δυστυχίας καὶ πιστὸν εἰς τὴν κακὴν μοῖραν. Τὸ χωρικὸν ζεῦγος ἐφάνη ἄξιον τῆς ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν τῷ ἀπέδιδον, καὶ ὁ δοῦξ μετὰ τῆς θυγατρὸς του διέμεινον ἐκεῖ πολλὰς ἡμέρας ἐν μεγίστῃ μονώσει.

Ὁ Βενουά ἀπεστάλει πρὸς ἀναζήτησιν πληροφοριῶν ὁ πύργος, ἅμα ὡς τὸ πῦρ ἐσβέσθη, ἐλεηλατήθη, μόνον δὲ τὰ ἐρείπια ἦτον ἀνεπαφα. Οἱ νικηταί, ἐγκαταστημένοι εἰς τὰ ὑπόγεια παρεδίδοντο εἰς ὄργια τὰ ὁποῖα ἐφάνοντο ὅτι θὰ διήρουν πολὺ ἀκόμη.

Τότε ὁ Μερὲλ ἐσυλλογίσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς Μομπελιέρ, ὅπου εἶχε μεγαλοπρεπῆ οἶκον καὶ ἀπείρους σχέσεις. Ὁ Βενουά ἀπελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ συμβάν, εὗρε τὸν μὲν οἶκον δημευθέντα, τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Μερὲλ ἐγγεγραμμένον πρὸ δύο ἡμερῶν ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν ἐξορίστων, τῶν ὁποίων τὰ κτήματα ἐδημεύοντο προσωρινῶς.

Ὁ δοῦξ, ἂν καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπὼν· ἔλαι δὲ σχεδὸν αἱ μεγάλαὶ οἰκογένειαι εὐρίσκοντο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὥστε μετὰ τῆς γενικῆς ταύτης φυγῆς δὲν ὑπῆρχον οὔτε φίλοι, οὔτε συγγενεῖς εἰς τοὺς ὁποίους νὰ ἀναθέσῃ τις τὴν ἐλαχίστην ἐλπίδα· ὁ ἐγωῖσμός ἐγεννήθη ἐκ τῆς καταδρομῆς.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΙΗΝ.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

Α'

Καὶ τί μαντάτα φέριτε ἀπὸ τὴν Μίσα Μάνη;
Ὅχι τὴ νόχη σμίξαι τοῦ Νίκλου οἱ Μποβολᾶνοι (α),
Ὁ Τζίγκρης μὲ τὸν Ζαχαριά καὶ μὲ τὸν Γληγοράκη,
Μίσα κ' ὁ Σπύρος σ' τὴ βουλή νὰ βάλῃ τὸν Τσουλάκη.
Σ' τὸν ἄγιο Πέτρο φεύγαι, εἶλαι μικροὶ μεγάλοι.
Θέ μου καὶ μετανόησι! μὴ μὰς ἐρτάσῃσι κ' ἄλλοι.
Τὸ Νικολὸ σκοτώσῃσι τὸν κάλλινο κουσουλντάρο (β)
Μήτε σὲ τοῖχο στάθῃσιν καὶ μήτε σὲ βεπάρο.

Τὸ ἀνωτέρω δημῶδες ᾄσμα ἔχει ἱστορικὴν ἀξίαν διὰ τὴν Μέσα Μάνην, τὴν *Κακαβουλίαν* καὶ συνηθέστερον *Κακαβούλια*, ὧν οἱ κάτοικοι *Κακαβούλιδες*· σήμερον δὲ περιλαμβάνει σύμπαντα τὸν δῆμον Μήσσης τῆς ἐπαρχίας Οἰτύλου. Τὸ ὄνομα *Κακαβούλια* φαίνεται λαβὸν ἀρχὴν εἰς πολὺ προγενεστέρους αἰῶνας καὶ ἴσως ἐπὶ τῶν Τούρκων, ὅπως ἔλεγον καὶ εἰς τὸν ἀριθ. 510 τῆς *Πανδώρας* σελ. 155 (γ). Ἀλλ' ὀνόματα σύνθετα ἀπὸ τὴν λέξιν *κακόν*, καὶ ἀπὸ ἕτερα κύρια τόπων ἢ πόλεων, ἐπὶ σημασίας ἀπεχθειῶν προσερχομένων ἐκ διαφόρων λόγων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν, ἀπαντῶνται καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὧν διετήρησαν οἱ Κακαβουλαῖοι πολλὰς λέξεις καὶ φράσεις ἀρχαιοτάτας, ἀναβιβνύσας μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ὁμήρου· ἴδου παραδείγματα.

Ὅπως τὸ ὄνομα *Κακαβούλια* εἶνα σήμερον εἰς χρῆσιν, οὕτω καὶ παρ' Ὁμήρῳ τοῦ Ἰλίου τὸ ὄνομα ἀπαντᾶται *Κακοῖλιον*, ῥηθὲν ὑπὸ τῆς περιφρονος Πηνελόπειας τοῦ πολυπλαγχθέντος Ὀδυσσεῶς ἐν τοῖς ἐξῆς*

* Ἄλλ' ἦτοι μὲν ἐγὼν ὑπερώϊον εἰσαναβῶσα
Λέξομαι εἰς εὐνήν, ἢ μοι στονόσασα τέτυκται
Αἰεὶ δάκρυα ἔμοισι κεφορμένη, εἴ εὖ Ὀδυσσεὺς
ἔχῃ· ἐποφόμενος Κ α κ ο ἰ λ ι ο ν οὐκ ὀνομαστήν.*
(Ὀδυσ. 7. 594—597 καὶ 260).

Ἡ λέξις *νάκα* οὕσα σήμερον ἐν χρῆσει παρὰ Μανιάταις, ἀπαντᾶται καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἐν τοῖς ἐπομένοις·

* Ἄμφι δὲ χλαῖναν ἴσασα· ἀλεξάνεμον, μάλα πυκνήν
Ἄν δὲ νά κ η ν ἐλετ' αἰγῆς εὐτρεφέος μεγάλοιο.*
(Ὀδυσ. 3. 529—530)

Καὶ ἄλλας λέξεις καὶ φράσεις δύναται τις νὰ ἐπιφέρῃ· ἀλλ' ἡμεῖς παραλείπομεν τοῦτο, πρὸς γε τὸ παρὸν, καὶ μεταβιβνόμεν εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸ ἀνωτέρω δημῶδες ᾄσμα.

(α) Μποβόλους λέγουσιν ἐν Μάνῃ τοὺς κοχλίας καὶ μποβολᾶνοὺς περιφρονητικῶς τοὺς Ἀραμαῖτας ἢ φαμεγίους, περὶ ὧν ἴδε Πανδῶρ. ἀριθ. 511. ὕποσημ. 1. σελ. 155.

(β) Κουσουλντάρο, σύμβουλον τῆς Γεροντίας τῆς Μίσα Μάνης, τῆς ἄλλοτε ὑπαρχούσης. Ἡ λέξις αὕτη, ὅπως καὶ ἡ β ε π α ρ ο, εἶναι ἰταλικαί.

(γ) Εἰς τὸ αὐτὸ φυλ. γίνεται λόγος καὶ περὶ Νίκλου· διδ καὶ παραλείπομεν ἐνταῦθα.

Εἰσὶτι ἐπικρατεῖ ἐν τῇ Μέσα Μάνῃ ἡ ἐξ ἀρχαίων χρόνων ἔλκουσα τὴν καταγωγὴν κοινωνικὴ διαίρεσις τῶν κατοίκων αὐτῆς εἰς εὐγενεῖς ἢ *μεγαλογενήτας*, κατὰ τὴν ἐγγῶριον ἔκφρασιν, καὶ εἰς εἰλωτας ἢ φαμεγίους. Οὗτοι λοιπὸν οἱ ἀτυχεῖς, φαίνεται, εἰς παρελθόντας χρόνους (ἄγνωστον πόσους καὶ ποίους καὶ διὰ ποῖαν αἰτίαν), ἐπανέστησαν κατὰ τῶν μεγαλογενητῶν, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον, θέσιν ὀχυράν. Ἐγένετο μάχη, καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Νικλειᾶνος Νικολῆς, ὁ *κάλλιος*, κατὰ τὸ ᾄσμα, δημογέρον τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπερισχύσωσιν οἱ Ἀραμαῖται, καὶ πάλιν καθυπεβλήθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν εὐγενῶν, οἵτινες ὅμως ἀπένευκτον τινὰς εὐκολίας αἰτινας καὶ μέχρι τῆς σήμερον σῶζονται. Ἰσως μὲ τὸν καιρὸν καταρρέυσῃ καθ' ὀλοκληρίαν τοῦτο τὸ σύστημα, ὅπερ ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους.

Β'

Παροιμία.

Τὸ ἐλάφι ἄς χρωστᾷ
Καὶ ἄς τὸ βουνὸ ἄς περβατᾷ.

Ἐπὶ τῶν ἐχόντων μὲν περιουσίαν, δυστροποῦντων δὲ νὰ πληρώσωσι τοὺς δανειστάς αὐτῶν, οἵτινες ἀναγκάζονται νὰ στήσωσι τὰ δικαστικὰ δίκτυα, ἐν οἷς ἐμπλέκονται τὰ κέρατα τοῦ ἐλαφίου, καὶ οὕτως ἐπιτυγχάνεται ἡ πληρωμὴ.

Τοῦ κουβελιοῦ τὰ ἐντριτα
τῆς κούπας τὰ καθάθια.

Τὸ κουβέλι ἐν Μάνῃ εἶναι μέτρον σιτηρῶν 22 ὀκ. τὸ δὲ καθάθι 5, ἡ δὲ κούπα μία ὀκά. Συνειθίζον ἐν Μάνῃ εἰς προτέρους καιροὺς νὰ δανείζωσιν εἰς εἶδη καρπῶν, μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ λαμβάνωσι τὸ ἐντριτον ὡς τόκον τοῦ ἐπιστρεφομένου ποσοῦ. Συνειθίζουσιν ἀκόμη νὰ ἔχωσιν εἰς χρῆσιν χειρομύλους καὶ ἀλογομύλους, παρ' οἷς οἱ μυλωθροὶ ἔχουσι τὴν κούπαν ὡς μέτρον ἀλευρίου· ἐγένετο λοιπὸν παροιμία ἐπιμορφηθεῖσα ἀναλόγως τῶν κακουργημάτων αὐτῶν· εἶτα δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀστευεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους λέγουσι τὴν ἀνωτέρω παροιμίαν ἵνα σημαίνωσιν, ὅτι ὁ κακουργήσας ἐπλήρωσε τὰ ὅσα ἐπραξε μὲ τόκον, δηλ. τοῦ κουβελιοῦ τὰ ἐντριτα κ.λ.

Ὁ Θεὸς ἀργατὰ κάνει, ἀρροῖζικα δὲν κάνει.

Ἐπὶ τέκνων ἀποφραμισθέντων πατρὸς ἢ καὶ μητρὸς, ἀλλ' ἐχόντων παρὰ Θεοῦ ροιζικὸν ἦτοι τύχην νὰ ζήσωσι προστατευόμενα παρ' ἀγνώστων.

Ἀπὸ τῆ μαμμῆ ὡς τῆ λεχοῦ.

Ἐπὶ πραγμάτων ἀρμολογούμενων πρὸς ἀλλήλα.

ΑΘ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:

Ἐναρκτικός λόγος τοῦ Καθηγητοῦ E. Egger.
ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ*).

Κύριοι,

Ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ τῆς τοῦ προκειμένου μαθήματος διδασκαλίας, πλείω ἢ τριάκοντα ἔτη διηλεκτικῶς γενομένης, καὶ ἐνίοτε μεταξὺ μεγίστων δημοσιῶν ἀνωμαλιῶν, τὰ μὲν διδασκόμενα μαθήματα ποικίλην εἶχον τὴν ὑπόθεσιν, ὁ δὲ ἀδιαλείπτως ἐπικρατῶν ἐν ἐμοὶ λογισμὸς, ἐξέστω μοι εἰπεῖν, αἰετοῦ εἰς ἦν καὶ ὁ αὐτὸς, πῶς ἄρα ἔσται ἡμῖν δυνατόν ἠθικὴν τινα ὠφέλειαν ἐκ τῆς τοιαύτης πορίσασθαι σπουδῆς; ὅθεν δὴ καὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐν τῷ νῦν ἀρχομένηῳ ἔτει διδασκαλίας, αὐτὸς οὗτος ὁ λογισμὸς ὑπηγόρευσε μοι. Ἰδίως ἐν τῷ τετάρτῳ αἰῶνι π. Χρ. ἡ Ἑλληνικὴ μεγαλοφυΐα διαφαίνεται μᾶλλον ὑπερέχουσα, πρὸς τε τὴν Ἀνατολικὴν ἀνεξετάζομένην, ἣν κατεπολέμησε, καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν, ἣν τότε μὲν οὐδ' ὑπώπτευεν, ἀλλ' ἡ τις ἐκτοτε παρεσκευάζετο εἰς τὸ καταδουλώσει τὴν Ἑλλάδα. Ἐν ταύτῃ λοιπὸν τῇ περιόδῳ δυνάμεθα κάλλιον ἐκμελετῆσαι τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου τὴν πλήρη πρωτοτυπίαν, καὶ ἀκριβῶς κατανοῆσαι ὃ διετήρησε μέχρι νῦν δικαίωμα τοῦ ἐπιβάλλειν ἡμῖν πάσας αὐτοῦ τὰς παραδόσεις ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμασι καὶ τέχναις.

Παρὰ πᾶσαν ἄλλην ὁ Ἑλληνισμὸς συγκεφαλαιῶσι κάλλιον καὶ τὸ πολυμερές τῆς ἀγχινοίας τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν, καὶ τὴν οὐσιώδη ἐνότητα τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν. Διὰ τοῦτο προτίθεμαι σήμερον σκιαγραφεῖν ὑμῖν τὴν ἱστορίαν τῆς λέξεως ταύτης καὶ τῶν κυριωτέρων ἰδεῶν, αἷ ἐδήλου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς καὶ τῆς νῦν ἀποδιδόμενης αὐτῇ ὑπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων.

Ἰπάρχουσιν ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν ἐννοιαὶ τινες, αἰσθηματὰ τινα, ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἐκδηλούμενα καὶ γινωσκόμενα, οὐδεμίαν δὲ κτησάμενα ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν σαφῆ καὶ ὀρισμένην ἔκφρασιν. Τίς, παραδ. χάριν, ἀμφισβᾷλλει, ὅτι καθ' οὗς χρόνους ἤμαζεν ὁ πολιτισμὸς τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης ὁ νῦν καλούμενος *surmōs* (la mode) καὶ ἐπεκράτει καὶ παντοίας εἶχε κατὰ καιροὺς τὰς μεταβολάς; ἀλλ'

ὅμως οὔτε παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν οὔτε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὑπῆρξέ ποτε ἴδιον ὄνομα ἐκφράζον τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ κοινὸν πᾶσι τοῖς εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν πλοῦτου καὶ φιλοκαλίας προηγμένοις λαοῖς; μόλις δὲ πρὸ 25 ἢ 30 ἐτῶν ἀνεφάνη ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης τὸ ὄνομα *surmōs* πρὸς μετάφρασιν τοῦ ἡμετέρου *mode**). Οὕτω δὴ καὶ τὸ ὄνομα Ἑλληνισμὸς πολὺν μετὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀνεφάνη χρόνον. Ἐπὶ Ὀμήρου ἦν ἔτι ἄγνωστον, ἃ τε δὴ μόνους ὀνομάζοντες Ἑλλήνας τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ Φθιώτιδος συγκραταλέχοντες ἐν τοῖς λαοῖς, οὗς ὁ Ἀγαμέμνων ἤγαγεν ἐπὶ Τροίαν, ὡς παρατηρεῖ ὁ Θουκυδίδης ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ λέγων, ὅτι ἐπὶ τῶν Τρωικῶν ἡ Ἑλλάς οὐδὲ τοῦνομα τοῦτο ζύμπαξά πω εἶχεν. Ἄλλ' ὅμως ἐκτοτε, τουτέστιν ἀπ' αὐτῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων, ἢ τῶν Ἀσιατικῶν ἐθνῶν πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἀντίθεσις καθαρῶς διαφαίνεται, ὅταν ἀποβλέψωμεν ἐνθεν μὲν πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ μεγάλα βασίλεια, πάντα ὑπὸ δεσποτῶν κυβερνώμενα, ἐτέρωθεν δὲ πρὸς τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ μικρὰ κράτη, ἐν οἷς ἡ μοναρχικὴ ἐξουσία εὐρηται συνήθως περισταλμένη διὰ τινος κοινοβουλευτικοῦ συνεδρίου, οἷον ἦν τὸ τῶν πρεσβυγενῶν καὶ τῶν γερόντων, ὡς μαρτυρεῖται ἐν τῇ Ὀδυσσεῖα. Ἐκτοτε ὁμοίως τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διηγήσει τῶν πολεμικῶν ἔργων, πολὺ δὲ προεωδέστερον ἐν τῷ ἐξικονίζετον τὸν ἐν εἰρήνῃ βίον τῶν Ἑλλήνων, παριστῶσιν ἡμῖν τοὺς ἥρωας ἐραστὰς τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς οὐδὲν ἥττον ἢ τῶν ἀφελῶν ἀπολάσεων τῆς τραπέζης. Ὅτι δὲ ὁ τῶν Ἀργείων κατὰ τῆς Τροίας πόλεμος πράγματι ἐκδηλοῖ τὴν ἀντίθεσιν ταύτην τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος τῶν δύο πολεμίων λαῶν, διαρρήθην ὁ Ἡρόδοτος βεβαιῶσι ἐν ἀρχῇ τῆς ἑαυτοῦ ἱστορίας; καὶ κατ' αὐτὸν οἱ Μηδικοὶ πόλεμοι ἦσαν ἡ τελευταία πράξις ἀρχαίου ἀγῶνος, ἔτι καὶ πρὸ τῶν Τρωικῶν ἀρξαμένου, μέλλοντος δὲ καταληξαι ἐν τῇ παντελεῖ ταπεινώσει τοῦ Περσικοῦ κράτους. Καθ' οὗς χρόνους ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας οὕτω συνεκεφαλαίωσεν τὰ ἐν τοῖς πρὸ αὐτοῦ πέντε ἢ ἕξ ἔτεσι γεγονότα, ἢ ἔνωσις τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κατέστη στενοτέρα, καὶ ἐκτοτε ἀπεδόθη αὐτῇ τὸ ὄνομα Ἑλληνες. Ἐκτοτε τὸ ῥῆμα Ἑλληνίζειν ἐσηματίσθη, ὅπως δηλοῖ τὸ ἀνήκειν εἰς τὸν μέγαν ἐκεῖνον λαόν, τὸ δὲ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν Ἑλληνισμὸς συμπεριλαμβάνει τὴν ἐννοίαν πα-

* Σ η μ. Πα ν δ. Ἐξεταστὴν μὴ τὸν ἡμέτερον *surmōs* ἡρμήνευσεν οἱ ἀρχαῖοι διὰ τῆς λέξεως τρόπος; διότι τί ἄλλο ἐστὶν ἢ *mode* τῶν Γάλλων ἢ νέος τρόπος ἐνδύματος, ὁμιλίας, βρώματος καὶ καθεστῆς; Ὁ Ξενοφῶν ἐν τῷ περὶ πόρων καὶ προσόδων (κεφ. Δ', § 8) λέγει ταῦτα: «Καὶ μὴν ὅταν γε εὐ πρᾶττων αἱ πόλεις, ἰσχυρῶς οἱ ἄνθρωποι ἀργυρίων δέονται; οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες...», αἱ δὲ γυναῖκες εἰς ἐσθῆτα πολυτελεῖ καὶ χρυσῶν κόσμον τρέπονται.»

*) Τὸ μέρος τοῦτο τοῦ λόγου συνετάχθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου Egger τὸ δὲ δεύτερον μέρος, ὃ δημοσιεύσασιν ἐφεξῆς, συνετάχθη ὑπὸ τινος τῶν ἀκρατῶν αὐτοῦ, καὶ μόνον ἐπεθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ. Σ. Μ.

σῶν τῶν ἀρετῶν, ὧν οἱ Ἕλληνες ἐκχυῶντο ὅτι ἐγένοντο ὑπόδειγμα ἐν τῷ κόσμῳ. «Οὐ γὰρ βίον γε ἡμεῖς ἀνθρώπινον βεβιώκαμεν (ἐπιβοᾷ ὁ Αἰσχίνης; ἐν τῷ λαμπρῷ αὐτοῦ λόγῳ κατὰ Κτησιφῶντος), ἀλλ' εἰς παραδοξολογίαν τοῖς ἐσομένοις μεθ' ἡμᾶς ἐφύμεν». Καὶ ἀποβρίψωμεν, ἂν θέλητε, τὴν τυχὸν ὑπάρχουσαν ὑπερβολὴν ἐν τῇ πατριωτικῇ ταύτῃ ἐμφράσει, εἰς ἄπαντος ὑπολείπεται τι ἐν αὐτῇ ἀναμνησθήτητον, ὅτι δηλαδὴ οἱ Ἕλληνες συνηθάνοντο, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Μηδικῶν πολέμων, τὴν πρωτότυπον αὐτῶν ἐπιενέργειαν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἅμα ἐσεμνύνοντο ὅτι ταύτης ἦσαν ἄξιοι. Ὁ Ἰσοκράτης¹⁾ ὑπὸ ἱατρικὴν ἐποψίν τὸ γεγονός; τοῦτο ἐξετάζων, ἀποδίδωσι μέγα μέρος τῆς ὑπεροχῆς αὐτῶν εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ κλίματος; ἐπίδρασιν; ὁ δὲ Ἀριστοτέλης²⁾, ὡς ἠθικὸς φιλόσοφος ἐξετάζων αὐτὸ, ἐπιθεβαιοῖ τοῦ Ἰσοκράτους τὴν παρατήρησιν; καὶ οἱ ἱστορικοὶ συγγραφεῖς, μικρὸν φροντίζοντες περὶ τῶν τοιοῦτων παρατηρήσεων, ἀρκούνται εἰς τὸ σημειῶσαι, ὅτι ὁ μὲν Ἀσιανὸς εὐκόλως συμβιβάζεται πρὸς τὸν δουρικὸν βίον, ὁ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ Ἕλλην γεννᾶται. Ἐνα ζήση ἐν ἐλευθερίᾳ, ἀγωνίζεται, μᾶλλον δ' εἰπεῖν κινδυνεύει ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀγῶνων καὶ τῶν κινδύνων τούτων ἀπολαύει τῶν εὐγενῶν ἡδονῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φαντασίας. Ὁ Ἡρόδοτος παριστῶν τοὺς Πέρσας μεγιστᾶνας συνηγμένους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μάγου Σμέρδιος, καὶ βουλευσόμενους, ποῖον ἔσται τὸ κάλλιστον εἶδος τῆς κυβερνήσεως, ὅπερ ἠδύναντο δοῦναι τοῖς Πέρσας, εὐλόγως φοβεῖται, μὴ οἱ ἀναγκῶσαι αὐτοῦ ἀποδοκιμάσωσιν ὡς ἀπίθανον τὴν ἀπὸ τοῦ στόματος ἐκείνων ἐξεληθούσαν σαφῆ καὶ εἰλικρινῆ σύγκρισιν τῆς μοναρχίας, τῆς ἀριστοκρατίας, καὶ τῆς δημοκρατίας, καὶ προλαμβάνων διαθεβαιοῖ, ὅτι ἐκ πηγῶν ἀξιοπιστῶν λαθῶν παρατίθεται τοὺς ἐν τῷ συμβουλίῳ ἐκείνῳ ἐκφωνηθέντας τρεῖς λόγους³⁾. Τοιαύτη τις συζήτησις ἦν ὡς ἀληθῶς Ἑλληνικὸν πρᾶγμα, καὶ ὡς γενομένη ὑπὸ μεγιστάνων Περσῶν, διαρρήθην καταδείκνυσιν, ὅτι ἦν ἀποτέλεσμα τῶν συνεντεύξεων αὐτῶν μετὰ τῶν ἱατρῶν, τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, ὧν πλείστοι ἐπεσκεψάντο τὰς τότε ἐν τῇ μικρῇ Ἀσίᾳ ἀκμαζούσας πόλεις. Ἡ ἀλήθεια αὕτη οὕτως ἐστὶ καταφανής, ὥστε ὁ Ἡρόδοτος οὐ μόνον παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς βασιλευσμένοις Σπαρτιάταις, παρ' οἷς τὸ βασιλεύειν ἦν κληρονομικὸν δικαίωμα, ἐπιμελεῖται καταδεικνύειν τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ φυλῆς; ἢ ὁ ἐκ γενετῆς προορισμὸς ἦν τὸ ἐλευθέρως πολι-

τεῦσθαι, τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ τὸ σωφρόνως ἀπολαύειν τῶν ἡδονῶν.⁴⁾

Περὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὗτοι ἐν παντὶ καιρῷ καὶ διὰ παντός τρόπου ἐξεδήλωσαν τοὺς οὐσιώδεις χαρακτηριστικὰς τῆς φυλῆς, ἣν οὕτω κλιῶς ἐκπροσωποῦσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Οὐδαμῶς μᾶλλον ἢ ἐν τῷ Θουκυδίδῃ εὐρηται ἡ ἐκδήλωσις αὕτη πληρεστέρα καὶ ἀκριβεστέρα; οὐδαμῶς δὲ μᾶλλον ἀνεπτυγμένη καὶ γλαφυρότερον ἐκπεφρασμένη ἢ ἐν τῷ Ἰσοκράτει.

Ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Περικλέους ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς τοῦ Θουκυδίδου ἱστορίας παρεμβεβλημένος ἐπιτάφιος λόγος, οὗ ὑπόθεσις ἐστὶ τὸ ἐγκωμιάσαι τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου πεσόντας, οὐδαμῶς ἐστὶ γνήσιον τοῦ Περικλέους ἔργον (γνωστὸν γὰρ, ὡς Πλούταρχος σαφῶς διαθεβαιοῦται, ὅτι ὁ Περικλῆς οὐδεμίαν κατέλιπε δημηγορίαν); ἀλλ' ὅπως δῆποτε, ὁ λόγος; ἐκεῖνος ἱστορικὸν ἐστὶ μνημεῖον, σπουδαιότατον ἔχον καὶ διδασκτικώτατον κύρος. Ὁ Θουκυδίδης σύγχρονος ὦν τῷ Περικλεῖ, καὶ μάρτυς γενόμενος τῆς τε εὐημερίας καὶ τῆς δυσημερίας τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ περιόδῳ ἐκείνῃ τῆς ἐκτουτοῦ ἱστορίας, παρίσταται ὡς πιστὸς διερμηνεὺς τῆς τῶν Ἀθηναίων φιλοπατρίας ὑπὸ τὸ ὄνομα μεγάλου ἀνδρός, τοῦ κατ' ἐξοχὴν Ἀθηναίου; διότι ἐν ταῖς πέντε ἢ ἕξ ἐκείναις σελίσιν αἱ Ἀθηναῖοι εἰκονίζονται διὰ σεμνοπροποῦς καὶ ἅμα καταπληκτικῆς ἰσχύος λόγου. Ἡ μὲν εἰκὼν ἀναντιρρήτως ἐγένετό πως κολακευτικὴ; ἀλλ' ὅμως ἐν αὐτῇ οὐ μόνον αἱ ἀρεταὶ τοῦ ἀττικοῦ χαρακτήρος εἰκονίζονται ἰδίως καὶ κατ' ἐξοχὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑλαττώματα αὐτοῦ σκιαγραφοῦνται διὰ τινων μονογραμμάτων, ἰκανῶς πιστοποιούντων τὴν τοῦ γραφῆως εἰλικρινείαν. Ἐὰν ποτὲ τις ἐπιθυμήσῃ σύντομον δοῦναι ὄρισμὸν τοῦ ὀνόματος Ἑλληνισμὸς, πρὸ παντός ἄλλου ὀφείλει μεταφράσαι τὸ ἀκριβὲς ἐκεῖνο ἀπεικόνισμα; τὸ γε νῦν ἔχον, ἀρκοῦμαι παραπέμπων ὑμᾶς εἰς αὐτὸ, καθ' ὅσον ἐστὶ πρόσφατον ἐν τῇ ὑμετέρῃ μνήμῃ.

Περὶ δὲ τοῦ Ἰσοκράτους, οὗτός ἐστι τὸ ἀρχαιότατον πρότυπον τοῦ νῦν καλουμένου πολιτικοῦ ἀνδρός; ἢ δὲ ῥητορικὴ αὐτοῦ τέχνη οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ φιλοσοφία ἐφηρμοσμένη εἰς τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς πολιτείας, ἢ φιλοσοφία ἐκφραζομένη ἐν ἀρμονίᾳ λόγου τότε καινοφανεῖ, καὶ οἷον ἐπαυξανούση τὸ κύρος τῆς διδασκαλίας, ὅπερ ἡ ἀγχινοία τῶν Ἑλλήνων εὐκόλως ἠδύνατο κατανοεῖν. Ἄλλως τε δὲ, ὁ Ἰσοκράτης τὴν ἀρχαίαν ἀσπαζόμενος δημοκρατίαν, τουτέστι μέτριος ὦν δημοκρατικὸς, καὶ θερμὸς φίλος τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ πεποιθὸς ὅτι τὸ σεβαστὸν ἐκεῖνο

¹⁾ Ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὁδῶν κτλ.

²⁾ Πελοτ. Ζ', ἐκδοσις Βεκκέρου 1684μκ.

³⁾ Ἡροδ. ἱστορ. Γ', 80 κ. εἰ.

⁴⁾ Ἰδὲ ἐν βιβλ. Ζ', 101 κ. εἰ. τὴν τοῦ Δημαρῆτου πρὸς τὸν Ξέρξην ὁμιλίαν; παράβαλε δὲ καὶ § 209.

συνέδριον ἠδύνατο ἐπιφραδῶς συνεργεῖν ὑπὲρ τῶν τῆς δημοκρατίας, οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς αἰσθη- ματος τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλλήνων ἐμπνέεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς ἀγάπης τῆς εὐκοσμίας, τῆς τάξεως, τῆς ἱεραρχίας τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν πλεονεκτημάτων. Ἀλλὰ τὸ μάλιστα παρ' αὐτῷ ἐπαινετὸν ἐν τῷ Ἑλ- ληνικῷ πνεύματι ἐστὶν ἡ πραότης τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ἡ ἀδελφικὴ ἔνωσις τῶν λαῶν τῆς Ἑλληνι- κῆς φυλῆς, ἀδιαλείπτως διατηρουμένη καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς καιροῖς τῶν διχονοῶν καὶ τῶν πολέμων διὰ τῆς φρονίμου συστάσεως τῶν πανηγύρεων, οἳ οἱ ἦσαν οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἐν Δελφοῖς ἀγῶνες ¹⁾. Διὰ τοῦτο δὲ μάλιστα θεωρεῖ τὰς Ἀθήνας ὡς πρώτην πόλιν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὕτη παρὰ πᾶσαν ἄλλην εἶχε πολ- λὰς τοιαύτας ἐορτάς, διότι κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἔκφρασιν ἀπαντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις πα- νηγυρῶν ἦν. «Ὀὐτω πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἡ δρα- στικότης τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας, ὁ διακαὴς πόθος ἐλευθέρων θεσμῶν, ὁ οὐχ ἦττον διακαὴς πόθος πασῶν τῶν ἀσκήσεων ἐκείνων, αἵτινες ἐξαίρουσι τὸν νοῦν, τὰ γενναῖα συναισθήματα τῆς ἀνθρωπίνης φύ- σεως, ταῦτα πάντα ἀποτελοῦσι τὸν Ἑλληνισμὸν, αἷον ἐνοοῦσι καὶ ἐκδηλοῦσιν αὐτὸν οἱ πιστότατα αὐτὸν εἰκονίσαντες, οἱ εὐγλωττότατα αὐτὸν διερ- μκνεύσαντες.

Τὸν γονιμώτατον τοῦτον πολιτισμὸν, τὴν πρω- τώτυπον ταύτην εὐφυΐαν, πρὸ πολλοῦ χρόνου ἡ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα ἐξεκόνισε μάλιχα. Ἐκ τῆς Ἀνατο- λῆς ἔχουσα τὴν καταγωγὴν, καὶ κλάδος οὖσα στε- λέχους τῆς Ἀρίας φυλῆς, ὡς καὶ ὁ λαλῶν αὐτὴν λαὸς, ἀλλὰ ἔκπαλαι ἀποσπασθεῖσα τοῦ κοινοῦ ἐκείνου στε- λέχους, καὶ ἐν ἰδίῳ λεξικῷ καὶ ἰδίᾳ γραμματικῇ δια- τυπωθεῖσα, κατέστη ἡ εὐστροφος ἐκείνη καὶ πλου- σία καὶ ἀπείρως παικίλη γλῶσσα, περὶ ἧς οἱ Ἕλλη- νες ἐσεμνύοντο λέγοντες, ὅτι ἠδύνατό ποτε χρησι- μεῦσαι καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς· καλλιεργηθεῖσα δὲ κατὰ ποικίλους τύπους ὑπὸ τῶν ἐκ καταγωγῆς ἡ παιδεύ- σεως Δωριέων, Αἰολέων καὶ Ἰώνων συγγραφέων, προσ- εκτήσατο κατ' ἐξείρεσιν ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν, εἰ μὴ πάσας τὰς ἐν αὐτῇ διαλαμπούσας χάριτας ποιητικῆς καὶ μουσικῆς τελειότητος, ἀλλ' οὐν γε τὴν καθαρῶ- τήν αὐτῆς ἔκφρασιν, τὴν λεπτοτάτην εὐφρανίαν, τὴν ποικίλην μέθοδον τῆς ἁρμοῦνίας, ἀρετὰς διακρι- νομένας ἐν αὐτῇ οὐ μόνον ἐν τῇ ποιήσει καὶ ἐν τῇ μουσικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πεζῷ λόγῳ. Καὶ οὕτω δὲ μετὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ με- γάλου κατακτητοῦ, τοῦ Μικεδόνου Ἀλεξάνδρου, ὁ ἄττικὸς Ἑλληνισμὸς ὁσαυτὰς διεφθείρετο διὰ τῆς ἐ- πιμειζίας ξένων γλωσσῶν, ἡ ἀπλῶς διὰ τῆς ὀλιγωρίας τῶν ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν λαλούντων τὴν ἄττικὴν διά-

λεκτον ἐν τοῖς πολυαριθμοῖς ἐμπεριστοῖς τῆς Μισο- γείου, οἱ τῆς ἄττικῆς γλαφυρότητος καὶ εὐφρανίης ζηλωταὶ ἐντόνως διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς δια- φθορᾶς ταύτης. Τότε οἱ κυρίως ἄττικοὶ λεγόμενοι, τουτέστιν οἱ τὸν καθαρὸν ἄττικισμὸν διατηροῦντες, ἐσεμνύοντο ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, θρησκευτικῶς ἐμμένοντες πιστοὶ εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ δοκίμου ἄττικισμοῦ· ἀπέδωκαν δὲ τὸ ὄνομα Ἑλληνας εἰς πάντας τοὺς, ὡς ὁ Πολύβιος, τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν γράφοντας εἰς ὑφορ κατώτερον τῶν ὑποδειγμάτων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, τὸ δὲ ὄνομα Ἑλληνιστῶν, καὶ ἰδίως ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ, εἰς πάν- τας τοὺς παρεκτροπομένους ἀπὸ τῆς κομψότητος καὶ τῆς λεπτῆς ἀπλότητος τῶν διδασκάλων ἐκείνων. Ἐν- τεῦθεν βλέπομεν ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ γραμματικοῦ Μοί- ριδος τὴν διηλεκτὴ ἀντίθεσιν λέξεων Ἑλληνικῶν καὶ λέξεων ἄττικῶν.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν κατοχὴν τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὴν παντοδαπὴν ἀνθρώπων συμ- ῖρον ἐἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο κέντρον τοῦ ἐμπορίου, ἑτέρα- τες ἐπέπληθον ἀντίθεσις. Ἐπειδὴ πολλοὶ Ἰουδαῖοι συμ- ἦχθησαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, οἱ δὲ πλείστοι αὐτῶν ἀπέ- μαθον τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, εἰ καὶ διέμε- νον πιστοὶ εἰς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ἀναγκαῖα κατέ- στη πρὸς χρῆσιν αὐτῶν Ἑλληνικὴ τις μετάφρασις τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· ἡ δὲ μετάφρα- σις αὕτη, ἡ κοινῶς γινωσκομένη ὑπὸ τὸ ὄνομα μετά- φρασις τῶν Ἑβδομήκοντα, ἐγένετο κατὰ λέξιν καὶ ὑπερκριθῶς ἐν γλώσσῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἡμαρτη- μένη, ἥτις ἀληθῶς οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τύπος τῆς Ἀλεξανδρινῆς διαλέκτου, ὑπὸ τινῶν καλουμένη Ἑλ- ληνιστικῇ, ὡς καλουμένη καὶ γραφομένη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων Ἑλληνιστῶν, τῶν τότε ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῇ Κυρηναικῇ εἰς μέγαν ἀριθμὸν συνηγμένων.

Ἰπὸ θρησκευτικῆν ἐποψίν ἐξεταζομένη ἡ διάδο- σις τῆς τῶν Ἑβδομήκοντα μετάφρασεως ἐτι σπου- διοτέρας παρήγαγε συνεπείας. Ἡ Μωσαϊκὴ παράδο- σις, ἀπολύτως οὖσα διδασκαλία αὐστηροῦ μονοθεῖ- σμοῦ, ἐτάχθη ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν πο- λυθεῖσμὸν, ὅστις μέχρι τότε παρὰ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπεκράτει ἰσχυρῶς πλὴν τῶν φιλοσόφων, ὅσοι συνέ- λαβον τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς μόνου Θεοῦ. Μετ' οὐ πολὺ ἐπεφάνη ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελ- λίου, ἥτις μεταποιοῦσα καὶ μεγαλύνουσα τὸν Μω- σαϊσμὸν, προὔτιθετο δοῦναι εἰς τὴν ἰδέαν ἐκείνην τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνότητος· ἀσύγκριτον ἰσχυρὸν ἐκτάσεως καὶ ἠθικοῦ κύρους ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐκτοτε ὁ Ἑλληνισμὸς, καίτοι ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν πρώ- των διδασκάλων τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅμως ἐν τῷ στό- ματι αὐτῶν ἐξέφραζε τὴν ψευδῆ θρησκείαν, ἣν προὔ- τιθετο καταπολεμῆσαι καὶ καταστρέψαι· ὅθεν ἀπὸ τοῦ δευτέρου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, καὶ διὰ πάσης

¹⁾ Ἴδε μάλιστα § 12 τοῦ Πανηγυρικοῦ αὐτοῦ λόγου.

τῆς ἐποχῆς τῶν μέσων αἰώνων, οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας αἰετοῦ ἀπέδωκαν τὴν ἐννοίαν τῆς εἰδώ- λολατρίας εἰς τὰς λέξεις Ἑλληνίζειν, Ἑλληνιστῆς, Ἑλληνισμός· φαίνεται δὲ ὅτι μόλις ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν αἱ λέξεις αὗται ἀππλάγησαν τοῦ εἰδους τοῦ- του τῆς καταδικῆς, εἰς ἣν ὑπέβλεπεν αὐτὰς ἡ θρη- σκεῖα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς ἐσπευσεν ἀναζητῆσαι καὶ ἀνακτησάσθαι ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐξεδήλου τὴν γνησίαν αὐτῆς εὐφυΐαν, καὶ σχεδὸν μέχρις ὑπερβο- λῆς ἀπέριψε πᾶσαν συνάφειαν πρὸς τὰς ξένας γλώσ- σας. Ἀπεποιήσατο λαβεῖν πᾶσαν τὴν κοινῶς καλου- μένην Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν. Διὰ τί; Διότι ἦν ἡ γλῶσσα τῶν Βυζαντινῶν Ἑλλήνων, ἡ γλῶσσα τοῦ Βυζαντίου, ὃ μετωνόμαστο Νέα Ῥώμη· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα Γραικοὶ ἢ Γραῖοι, δι' οὗ οἱ Ῥωμαῖοι διέ- κρινον τοὺς Ἕλληνας καὶ ὅπερ αὐτοὶ οὕτω διέδωκαν εἰς χρῆσιν πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων, οὐ- δέποτε ἠθέλησαν οἱ νεώτεροι Ἕλληνες ἀναλαβεῖν ὑπὸ τὸν αὐτὸν Ἑλληνικὸν τύπον. Ἡ δὲ Ῥώμη πρὸς χλεύην τῶν ἀπογόνων τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Δημοσθένους ἐλυμήνατο τὸ ὄνομα Γραικός, σχηματίσασα ἐξ αὐ- τοῦ χλευαστικὰ παράγωγα, οἷα τὸ *graeculus* καὶ καὶ τὸ ῥῆμα *pergraeuari*, τουτέστιν εὐχεῖσθαι, κραιπαλεῖν ¹⁾. Ἰδίως δὲ ἐν τῇ ἐλευθερᾷ Ἑλλάδι πάν- τες τοῦτο μόνον τὸ ὄνομα ἀγαπῶσι καλοῦντες ἑαυ- τοὺς Ἑλληνας· τὸν δὲ Ἑλληνισμὸν θεωροῦσιν ὡς ἀνακτησάμενον τὴν ἀρχαίαν σημασίαν, ἥτοι ὡς σύμβολον ἐρμηνεύον ἐν περιλήψει πάντα πολιτισμὸν. Ἐν τινὶ ὁμιλίᾳ γενομένη τὴν 3 Μαΐου 1870 ἐνώπιον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει φιλολογικοῦ Συλλόγου, ῥήτωρ τις ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄλλοις τὰ ἑξῆς ²⁾· «Ἑλ- ληνισμὸν λέγοντες ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο ἐνοοῦμεν, ἢ τὸ ἄθροισμα τῶν πράξεων, καὶ τῶν θεσμῶν, δι' ὧν ἐ- κοσμήθη ἡ ἀρχαιότης, καὶ δι' ὧν ἐφωτίσθη καὶ δια- τελεῖ φωτιζόμενον σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος,

¹⁾ Ἐνταῦθα εὐκαιρὸν ἐστὶν ἐν παρόδῳ κατακρίναι τὸ κακὸς παρ' ἡμῖν ἐπικρατήσαν ἔθος τοῦ ὀνομάζειν *Graeci* τοὺς ἐν τοῖς χαρτοποιγησίαις ἀνακτώντας καὶ κλέπτοντας. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς κλοπῆς διακρίσσεται, φεῦ, παρὰ τῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπαρ- χόντων πονηρῶν καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων, οὐδαμῶς δὲ ἰδιό- ζει τοῖς Ἕλλησιν, ὡς τὸ τῆς τοκογλυφίας οὐδαμῶς ἰδιόζει τοῖς Ἰουδαίοις, ὧν τὸ ὄνομα οὐχ ἦττον ἀδίκως μεταχειρίζονται τινες ἐνίοτε ὡς συνώνυμον τῷ *τ ο κ ο γ λ υ φ ο ς*. Πάντες οἱ τίμιοι ἔθνη οὐκ ὀφείλουσιν ἐκ συμφώνου ἀπορρῆσαι τὴν δυσέρεστον ταύτην κατέχουσαν τῶν λέξεων, εἰ ἡς προῆλθεν, καὶ εὐλόγως δύναται ἐτι προελθεῖν, πολλὰ ἀμφοισθητικῶς μεταξὺ τῶν Ἑλ- λήνων καὶ τῶν ἄλλοσθῶν. Τὸν βουλούμενον ἰδεῖν τὰς παρεξη- γήσεις, εἰ ὧν κατὰ μικρὸν προῆλθεν ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ ὀ- νόματος *Graeci*, παραπέμπω εἰς τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον Λεξικὸν τοῦ κυρίου Litté.

²⁾ Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχεϊ τῶν πρακτικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἕτινα ἐκδι- δονται ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1862, καὶ ὧν τὴν ἐκδοσὶν ἐλπίζομεν ὅτι οὐ διακόψει ἡ κατὰ τὴν Μάϊον τοῦ 1870 ἐμφύεσα καταστρεπτικὴ πυρκαϊά.

λέγω δὴ τὰς τέχναις, τὰς ἐπιστήμας, τὴν ἀγαθοερ- γίαν, τὴν ἰσότητά, τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν, οἷαν ταύ- τιν ἐνόησαν καὶ ἐδίδαξαν οἱ ἀρχαῖοι, ὡς ὑποταγῆν εἰς τοὺς νόμους.» Ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ νεωτέρου τοῦ- του Ἑλληνισμοῦ οὐδεμίαν γίνεται διάκρισις τῆς ἐ- θνικῆς ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως, ἀλλ' ἀμ- φότεραι αὐταὶ συγγέονται καὶ συγκρινῶνται εἰς ἐκ- φρασιν ὑψηλοτέρας τινὸς ἐννοίας, ἥτις ἐστὶν ἡ συμ- φωνία καὶ συμπαχία τῶν διαφόρων πολιτισμῶν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ παρελθόντος, τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Πρὸ ὀλίγων ἐτι μηνῶν φιλοσοφὸς τις πο- λιτικὸς, ὁ κύριος Βράβιλας Ἀρμένης, νῦν πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος ἐν Λονδίῳ, πρῶτον μὲν ἐξεφώνησεν ἐν τῇ ἐκεῖ Ἑλληνικῇ σχολῇ, ἐπειτα δὲ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Πανδῶρᾳ» τῇ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένῃ ¹⁾, δύο ὁμιλίαις «περὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ», ἐν αἷς μετὰ πολλοῦ ὕψους ἐννοίας τε καὶ λόγου διερ- μνεύονται αἱ συνθηκαὶ αὐταὶ τῆς νεωτέρας προό- δου, ἡ ἀναγκαῖα αὕτη συμφωνία τῶν τοῦ χριστιαν- ισμοῦ ἀρχῶν καὶ τῶν φιλελευθέρων δογμάτων τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας, καὶ ἐν αἷς ἡ ἀρχαία Ἑλλάς εὐ- λόγως, καὶ ἄνευ συγκαταβάσεως εἰς τὴν κρίσιν τῶν παρεκτροπῶν καὶ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῆς, κατα- δεικνύται τὴν ὑψίστην κατέχουσα θέσιν ὡς διδά- σκαλος τῶν νεωτέρων ἔθνων κατὰ τε τὰς τέχναις καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Τοιαύτη μὲν ἐστὶ, κύριοι, ἡ ἱστορία τῶν δύο ἢ τριῶν λέξεων, αἵτινες πλέον ἢ πρὸ εἰκοσι αἰώνων τοσοῦτον ἀντηχοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ· τοιοῦτον δ' ἐ- στὶν ἐν συντόμῳ τὸ κεφάλαιον τῶν ἰδεῶν, ἃς αἱ λέ- ξεις αὗται διηρμήνευσαν, καὶ μάλιστα τῶν ἰδεῶν ἐκείνων, ἃς ἐτι καὶ νῦν δύναται καὶ ὀφείλουσι διερ- μνεύειν, καὶ αἵτινες κατέχουσιν ἐν ταῖς ἐνδομύχοις ἡμῶν πεποιθήσεσι τὴν προσήκουσαν αὐταῖς θέσιν. Καὶ νῦν ἀποβλέπων εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἄ- γουσιν ἡμᾶς αἱ σκόπιμοι αὐταὶ παρατηρήσεις, πρέ- πον νομίζω συνάψαι αὐταῖς καὶ ὅσας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ προκειμένου μαθήματος ἀρμόζει μᾶλλον ἐκ- φράσαι. Τὸ ζητεῖν, ἐὰν ὁ Ἑλληνισμὸς ἐστὶν αἰετοῦτε ὀφελίμου σπουδῆς ἀντικείμενον, καὶ εἰ ὀφείλομεν ἔχειν αὐτὸν μέρος ἀναπόσπαστον τῆς παρ' ἡμῖν δο- κίμου ἐκπαίδευσσεως, ταῦτόν ἐστι καὶ ζητεῖν, εἰ τάχα διανοοῦμεθα ἀπαρνησασθαι ποτε τὴν ἡμετέ- ραν ἱστορίαν καὶ τὰς ἀπανταχοῦ τῆς πεφωτισμέ- νης Εὐρώπης κοινὰς παραδόσεις, καὶ εἰς λήθην πα- ραδοῦναι πάνθ' ὅσα ἡ Ἑλλάς ἐπραξεν ὑπὲρ ἡμῶν, τὰ μὲν ἀμέσως, τὰ δὲ ἐμμέσως διὰ τῆς Ῥώμης. Ἀλλὰ τοιοῦτον ζήτημα οὐ δύναται τάχα ἄμα τιθέμενον; Κατὰ δυστυχίαν ἐν τῇ ἠθικῇ συγχύσει, ἣν ἐπήγα- γον ἡμῖν αἱ πρόσφατοι ἡμῶν ἀτυχίαι καὶ ἐκπτώ- σεσι, ἐνθερμοὶ γενομένοι ζηλωταὶ τῶν μεταρρυθμι-

¹⁾ Ἴδε Πανδῶρα τεύχος 514, τῆς 15 Ἀυγούστου 1871.

σεων, θεωρούμεν ὡς τινὰ συμμὸν τὸ ἀναζητεῖν πρὸ πάντων ἐν τοῖς νεωτέροις ἤθεσι καὶ ἐν ταῖς νεωτέραις γλώσσαις ὠφέλιμόν τινα καὶ ὅλως πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν, ἥτις, ὡς τινες λέγουσιν, οὐ δύναται προελθεῖν ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, καθ' ἣς ὁσημέραι ἀκούω ἀνανεούμενον ἐπιχειρήματι λίαν παράδοξον. Λέγουσιν ἡμῖν, ὅτι ἡ τοιαύτη σπουδὴ εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ, ὡς ἀμελουμένη ὑπὸ τῶν ἡμετέρων μαθητῶν μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν αὐτῶν, καὶ ἰδίως περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης λέγουσιν, ὅτι οἱ διδασκόμενοι αὐτὴν τάχιστα ἀπομνησθάνουσιν ὅ,τι ἐν τοῖς Γυμνασίοις ἔμαθον. Οὕτω λοιπὸν ἡ τῶν μαθητῶν ἀμέλεια, ἥς αἰτία πολλάκις ἐστὶν ἡ τῶν πατέρων ὀλιγωρία, ἀποτελεῖ φρικτὴν προκατάληψιν κατὰ τοῦ μέρους τοῦτου τῆς παρ' ἡμῖν δοκίμου ἐκπαιδεύσεως. Ἀλλ' ἐπεθύμουν ὡς ἀληθῶς ἀκούσαι, ποῖον ἄλλο μέρος τῶν ἡμετέρων προγραμμάτων οὐ καταστρέφεται διὰ τοιούτου ἐπιχειρήματος. Αἰσθόμεν (καὶ τοῦτο δι' ἐκείνους ἐξ ἡμῶν, ὅσοι ἐπιδίδονται εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλολογίας) τὰ μαθηματικά, τὴν στοιχειώδη φυσικὴν καὶ χημείαν. Τί ἐκ τῶν μαθημάτων τούτων διατηρήσαμεν ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Γυμνασίου ἀποφοίτησιν; Κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ὀφείλομεν καὶ τὰ μαθήματα ταῦτα ὡς ἀνωφελῆ, μάλλον δὲ ὡς ἐπιβλαβῆ, ἀποσκορακίσαι, ἅτε δὴ καταναλίσκοντες ἐν αὐτοῖς τὸν εἰς πρακτικώτερας μαθήσεις χρησιμεύοντα χρόνον. Ἀλλ' ὅμως τὸ μικρὸν ἐκεῖνο μέρος τῶν ἐπιστημῶν, ὃ ἐδιδάχθημεν, καὶ ὑπερ ἐφεξῆς οὐδέποτε ἐστὶ κύριον ἡμῶν ἐνασχόλημα, συντελεῖ μετὰ τῶν ἄλλων γνώσεων εἰς τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν ἡμῶν περὶ τὸ ὀρθῶς ἐννοεῖν καὶ τὸ ὀρθῶς κρίνειν. Ἀλλὰ πρὸς τίνα τῶν ἐιδικῶν μαθήσεων δύναται εἶναι ἀλυσιτελής ἡ μετὰ λόγου σπουδὴ καὶ μελέτη τῆς φιλολογίας, τῆς τέχνης, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ὅστις πρῶτος καὶ παντὸς ἄλλου μάλλον ἐδίδαξεν ἡμᾶς πάντα ταῦτα; Ἀναντιρρήτως ὀφείλομεν πᾶσαν ἡμῶν ἐπιστήσιν τὴν προσοχὴν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ παρόντος, καὶ ἀποδέξασθαι ἡ ἀναζητῆσαι ὅ,τι δύναται ἐπεκτείνειν καὶ ἐμπεδῶσαι τὴν τε ἐκπαίδευσιν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἀγωγὴν τῆς καρδίας, οὐδαμῶς ἐπιτιθέντες βάρη δυσβάστακτα ἐπὶ τοῦς ἡμετέρους νέους. Ἀλλ' ἀποφύγωμεν ἐπιμελῶς τὴν ἀπαίσιον ταύτην περιφρόνησιν, ἥτις κινδυνεύει διακῶψαι ἄνευ λόγου τινὸς τὰς ὠραιοτέρας παραδόσεις τῆς Γαλλικῆς κοινωνίας; ἐγκαταλίπομεν δὲ τοὺς στενοὺς ἐκείνους ὑπολογισμοὺς, οἵτινες ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ παρσκευάσαι τοὺς πολίτας πρὸς τὴν ἀμεσον ὑπηρεσίαν τῆς πολιτείας, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ταπεινώσουσι καὶ περιορίσουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ μάλιστα διαστρέψουσι τὴν κρίσιν αὐτῶν, περικλείον-

τες αὐτοὺς ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῶν χυδαίων συμπερρότων.

(Τὸ δεύτερον μέρος δημοσιευθήσεται ἐν τῷ ἐφεξῆς ἐκδομένῳ τεύχει.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ὁρθόδοξος Ἑλλάς ἤτοι περὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν γραψάντων κατὰ Λατίνων καὶ περὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ὑπὸ Ἄνδρον. Κ. Δημητρακοπούλου ἀρχιμανδριτοῦ. Ἐν Λειψίᾳ 1872.

Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἀποικία ἐν Βενετίᾳ. — Ἱστορικὸν ὑπόμνημα Ἰωάννου Βελοῦδου. Ἐν Βενετίᾳ 1872.

Μελέτη περὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου (σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ ῥοδοκανακίῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ), τόμ. Α'. Νεοελληνικὴ μυθολογία. (Μέρος Α.) Ἐν Ἀθήναις 1871.

Τὸ νέον φιλοπόνημα τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ Ἄνδρονικου εἰ καὶ ἔχει ἰδιάζοντα τὸν σκοπὸν, οὐδὲν ἦτο ἀνάγεται εἰς τὰς γενικώτερας αὐτοῦ μελέτας, τὰς περὶ τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας *). Ἐδῶκε δὲ εἰς τὴν μονογραφίαν ταύτην ἀφορμὴν ἡ λοιδορία ἐκείνη ἀπόφανσις τοῦ Ἀλλατῆρου εἰπόντος ὅτι, « μόνον δύο τρεῖς ἀπόκοτοι, ἀμαθεῖς καὶ λολοὶ σχισματικοὶ ἔγραψαν κατὰ τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας. » Ὁ ἀρχιμανδριτὴς ἐπιχειρήσας νὰ ἐξετάσῃ τίνες ἦσαν οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ λολοὶ τοῦ Χίου παπιστοῦ, εἶδεν ὅτι, πλὴν πολλῶν ὧν τὰ συγγράμματα λανθάνουσιν αὐτὸν ἢ καὶ μένουσιν ἀνεκδότα, ἑκατὸν ἐννεήκοντα πέντε ἄνδρες σοφοὶ ἀπὸ τῆς Θ' μέχρι τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἐστηλίτευσαν τὰ τῶν Λατίνων, καὶ μεταξὺ αὐτῶν Φώτιος ὁ πολὺς, Μιχ. ὁ Κηρουλάριος, Θεοφύλακτος ὁ Βουλγαρίας, Θεοδ. ὁ Βελσαμῶν, Νικήτας ὁ Χωνιάτης, Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης, Μάρκος ὁ Εὐγενικός, Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, Μάξιμος ὁ Μαργούνιος, Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος, Κύριλλος ὁ Λούκαρις, Γεώργιος ὁ Κορέσιος, Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος καὶ ἄλλοι ὀνομαστοὶ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ εὐσεβείᾳ. Ἀξιολόγον ἄρα τὸ ἔργον τοῦ ἀρχιμανδριτοῦ, καθόσον μάλιστα μανθάνομεν ἐξ αὐτοῦ, ὅτι πολλὰ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἑλληνικὰ χειρόγραφα κείνται ἄγνωστα εἰς τὰς ξένας βιβλιοθήκας. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως οἱ πόνοι θὰ ἔμενον ἄγνωστοι ἂν φιλότιμος ὁμογενὴς, ὁ Κ. Ι. Χ. Παντελίδης, δὲν ἀνελάμβανε τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως.

Καὶ ἕτερον τι δὲ σαφηνίζεται ἐκ τινος ὑποσημειώσεως. Τοῦ Εὐγενίου Βουλγαρέως ἡ γῆ τῆς γεννήσεως διεφιλονεικῆθη πρὸ τινῶν ἐτῶν, ὡς γνωστὸν καὶ εἰς

*) Ἴδε Πανδ. Τόμ. ΚΒ' σελ. 91.

τῆς Πανδώρας τοὺς ἀναγνώστας· οἱ μὲν ἔλεγον αὐτὸν Κερκυραῖον, οἱ δὲ Ζακύνθιον, ἕως οὐ ἐξενίκησεν ἡ γνώμη τῶν τελευταίων· ἀλλ' ὁ ἀρχιμανδριτῆς βεβαίως ὅτι κατήγετο ἐκ Κερκύρας, διότι αὐτὸς οὗτος ὁ Εὐγένιος ἐγγράφει φοιτητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Χάλκης τῇ 25 Μαΐου τοῦ 1765 ἔτους, προσέθετο εἰς τὸ κύριον ὄνομα τὸ Κοργεωσις (σελ. 189).

Καὶ τὸ Ἱστορικὸν Ὑπόμνημα εἶναι ἄξιον ἀναγνώσεως, ὃ δ' ἐπιτερχόμενος αὐτὸ δύο τινὰ θαυμάζει, τὴν προσκόλλησιν τῶν Ἑλλήνων ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκονται καὶ ὅσον καὶ ἂν πιέζονται εἰς τὸ πάτριον δόγμα, καὶ τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Κατὰ τὸν Κ. Βελοῦδιον ἡ εἰς Βενετίαν μετάβασις Ἑλλήνων ἤρξατο τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα, ὑπερῆρξε δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν, ὅτε καὶ λόγιοι, καὶ ἔμποροι, καὶ ναυτικοὶ, καὶ τεχνῖται, καὶ αὐτοκρατορικοὶ γόνοι συνέρρευσαν ἐκεῖ φεύγοντες τὴν τυραννίαν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ἱερεῖς νὰ τελῶσι τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν εἰς θυσιαστήρια ἰδιαιτέρως ἐντὸς ξένων ἐκκλησιῶν· περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος ζήτησαντες ἔλαθον τὴν ἄδειαν νὰ ἀνεγείρωσιν ἴδιον ναὸν, τὸν καὶ μέχρι τῆς σήμερον σωζόμενον, ναὸν μεγαλοπρεπῆ, οὐ τινος ἢ μὲν οἰκοδομῆ διήρκεσεν ἔτη τριάκοντα τέσσαρα, ἡ δὲ δαπάνη συνεποσώθη εἰς δεκαπέντε καὶ ἐπέκεινα χιλιάδας δουκάτων.

Καὶ δὲν ἐφρόντισαν μόνον περὶ τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἀνεκαθεν ἐθεώρησαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἀχώριστον ἀπ' ἐκείνης· διότι μετ' ὀλίγον ἰδρύσαντο δύο σχολεῖα, τὸ μὲν τῶν κορασιῶν ἐντὸς τοῦ παρ' αὐτῶν οἰκοδομηθέντος γυναικείου μοναστηρίου, τὸ δὲ τῶν ἀρρένων, τὸ φροντιστήριον τοῦ Θωμᾶ Φλαγγίνη, ἐν ᾧ ἐδίδαξαν ἄνδρες πολυμαθεῖς, οἷοι Μηνιάτης, Πατουσαί, Κατήφορος καὶ Βλαντῆς. Καὶ βιβλιοθήκην δὲ κατήρτισαν, οὐκ ὀλίγα περιέχουσαν χειρόγραφα, ἃ τινὰ ἀγνοεῖ καὶ ὁ συγγραφεὺς πῶς διεσκορπίσθησαν μετὰ ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ νοσοκομεῖον ἀνήγειραν, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ἐμερίμνησαν χάριν τῆς συμπήξεως καὶ τῆς καθ' Ἑλληνας ὑπάρξεως τῆς κοινότητος.

Ταῦτα βλέπουσα ἡ ἐν Ῥώμῃ παπικὴ ἐξουσία πάντα λίθον ἐκίνησε, καὶ βίαν, καὶ δόλον, καὶ καταπίεσιν, ἵνα διασφαιρῇ τὴν συνείδησιν τῶν παροίκων· ἀλλ' αὐτοὶ ὑπέμενον μετὰ μεγίστης καρτερίας τὰς καταδρομὰς, καὶ μετὰ μείζονος θάρρους ἐπάλαισαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον, μέχρι τοῦ 1780 ἔτους, ἔτε ἢ ἡ ψυχμαχουσα ἀριστοκρατία ἰδοῦσα τὸ ἀκλόνητον καὶ ἀπράφθορον τῶν Ἑλλήνων, ἐψήφισε νὰ ἐκτελῶσιν οὗτοι ἀνεοχλήτως καὶ μονίμως τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν, καὶ τῶν ἐθίμων καὶ συνθημάτων (σελ. 100).

Ἐἶχον δὲ οἱ ὁμογενεῖς καὶ ἀρχιερεῖς ἀπὸ τῆς ΙΣ' ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς πτώσεως τῆς βενετικῆς πολιτείας, γενομένης περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ὁ ἐκ Μονεμβασίας Γαβριὴλ Σεβῆρος, ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, μεταβὰς τὸ 1575 πρὸς καιρὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐχειροτονήθη μητροπολίτης τῆς ἐν Αὐδίᾳ Φιλαδελφείας· ἀλλ' ἡ ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικὴ κοινότης, ἥ τις συνεκροτεῖτο τότε ἐκ τεσσάρων καὶ ἐτι πρὸς χιλιάδων ὀρθοδόξων, καθικέτευσε τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν νὰ μεταστήσῃ τὸν θρόνον τοῦ Μητροπολίτου εἰς Βενετίαν, ἢ ὅπως ἀρχιερατικῶς νοουετῆ, ποιμαίνῃ καὶ εὐλογῆ. Ἡ συγκατάθεσις ἐχορηγήθη, καὶ ἔκτοτε ὁ τε Σεβῆρος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἐτιτλοφοροῦντο ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι πάσης Αὐδίας, καὶ χαρακτῆρα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἔφερον οὐ μόνον ἐν Βενετίᾳ ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν Δαλματίαν (σελ. 67). Ἐπαυσε δὲ ἡ ἀρχιερατικὴ διοίκησις τὸ 1797 ἔτος, ὅτε καταργηθείσης τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βενετίας, ἀπώλεσε καὶ ἡ κοινότης τῶν Ἑλλήνων ἅπασαν τὴν περιουσίαν αὐτῆς, ἥτοι ἐν ἑκατομμύριον, 665 χιλ. καὶ 800 φράγκα.

Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Κ. Βελοῦδου περιλαμβάνονται καὶ ἕτερα περίεργα, οἷον τὸ Ἱστορικὸν τῶν ἐν Βενετίᾳ τυπογραφείων, αἶ ἐν τῷ ναῶ ἐπιγραφαί, τὰ ὀνόματα τῶν ἐφημερίων ἀπὸ τῆς ἀνεγέρσεως αὐτοῦ, τὰ τῶν προεστώτων καὶ διδασκάλων, καὶ ἄλλα.

Τὴν δὲ Μελέτην ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, κριθεῖσαν, ἀνακριθεῖσαν καὶ στεφθεῖσαν τῷ τῆς δάφνης Δαλλῷ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ ῥοδοκανακίου διαγωνίσματος ἐπιτροπῆς, ἀναγγέλλομεν μόνον. Ὁ συγγραφεὺς λέγει ὅτι πρὸς τὴ δάφνη ἐπαδαφιεύθη αὐτῷ καὶ τὸ χρηματικὸν βραβεῖον· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς ἀναγινώσκομεν ὅτι « διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς πραγματείας ἀναβάλλεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἄθλου. » Φαίνεται λοιπὸν ὅτι οἱ ἀγωνοδίκαι σκεφθέντες ὀριμώτερον ἀπένειμον καὶ τοῦτο, καλῶς πράξαντες, ἂν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ πράξωσιν οὕτω μετὰ τὴν πάγκοινον τελετὴν καὶ τὴν δημοσίαν ἀνακρυχθεῖσαν ἀπόφασιν.

Ὁ συγγραφεὺς, οὐ τινος τὴν εὐφύαν καὶ τὸ φιλόπονον ὃ μὲν ἀναγνώστῃς ἔμαθεν ἐκ πολλῶν αὐτοῦ ἔργων δημοσιευθέντων διὰ τῆς Πανδώρας, ἡμεῖς δὲ ἐνισχύσαμεν πρεθύμως καὶ φιλοστόργως, ἀγανακτεῖ καὶ μετὰ τινος μάλιστα δριμύτητος, κατὰ τῆς ἐπιτροπῆς, ὡς αὐστηρᾶς περὶ τὰς κρίσεις. Ἀλλ' ἦτο δυνατόν νὰ μὴ συναυλήσῃ καὶ αὐτὸς, ἔστω καὶ βραβευθεῖς, τὸ ἀέναν ἐπιμελῶδημα, τὸν κοινὸν ἐπωδὸν τῶν ἐν Ἀθήναις διαγωνιζομένων; Καὶ πιθανὸν μὲν νὰ μὴ ἦναι πάντῃ ἀβάσιμος ἡ ἀγανάκτησις, διὰ τοῦτο ὅπως οἱ δικασταὶ εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ κρίνωσιν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀποκ-

γνηθ, τῆς ἐλευθερίας οὐσης πρὸς πάντας ἴσως ὀμι-
λοῦντες ἔμωσ περι τῶν ἡμετέρων διδασκάλων, ἐκεί-
νων οἵτινες διήνοιξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ἐξ-
αιρέτως περι γεραρῶν τοῦ ἔθνους διδασκάλων οἷος ὁ
Ἀσώπιος, ὀφείλομεν καὶ ἀδικηθέντας ἑαυτοὺς ἀνο-
μιζώμεν, ν' ἀνασπῶμεν ὁπωσοῦν τὰ ἡνία τῆς γλώσ-
σης. « Οὐ παύσει τούτου καταφρονῶν, εἶπεν ὁ Πλά-
των πρὸς νέον θρασυνοόμενον κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς,
δι' ἃν μέγα φρονεῖν ἀξιοῖς; » Καὶ σημειωτέον ὅτι οἱ
διδάσκαλοι εἰσὶ, κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Μέγαν, καὶ
τῶν πατέρων τιμιώτεροι.

Φρονοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ ἀγνωστικαί, εἰ καὶ
μυκτηρίζονται ἐν σελ. λθ' ὅτι, « *παντάσῃσιν* δὲν
ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέν-
τος συγγραμματος » (καὶ τούτου δοθέντος ἡμάρτησεν
ὁ συγγραφεὺς δεχθεὶς ἄκριτος τὸν τε κόπτινον καὶ
τὸ γέρας), δὲν ἐφάνησαν ὅσον κατηγοροῦνται ἐπιπό-
λαιοι· διότι, ὅσον καὶ ἂν δι' ἀσχυρίζεται ὅτι νεωτέρα
τις παροιμία ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρχαίαν, ἢ ὅτι ἀπαγο-
ρευομένης τῆς ἐρεύνης περι τὰ τῆς θρησκείας ἀπαγο-
χοῦνται ἢ ἐπιστήμη, καὶ ὅσον καὶ ἂν ἀγωνίζεται
νὰ δικαιολογήσῃ τὰ περι τὴν γλώσσαν πλημμελή-
ματα, οὐδὲν ἕτερον ἀποδεικνύει ἢ ὅτι ἔχει ὑπερβάλ-
λουςαν τὴν φιλοτιμίαν. Τὴν περι θρησκευτικῶν συ-
ζητήσεων οὐδεὶς ἐμποδίζει, εἰὰ σκοπὸν ἔχη εἰλικρινῆ
ἐπιστημονικὴν ἐπανόρθωσιν· ἀλλὰ προκειμένου περι
ἀγοραίων Καλικαντζάρων καὶ καθημαζευμένων Νε-
ραϊδῶν νὰ διασύρῶνται τὰ θεῖα, ἡμεῖς τοῦλάχιστον
τασσόμενοι μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ πλέον αὐτῆς
στιγματίζομεν τὴν τόλμην, οὐχὶ ἀπλῶς ὡς ἀπερί-
σκεπτον ἀλλ' ὡς ἐθνοβλαβῆ. Τὸν Ρέναν οὐδεὶς ἴσως
ἤθελε μεμψῆ εἰὰν ἔλεγεν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἔσα
εἶπεν· αὐτὸς ὅμως ἐπιτρέψας νὰ γίνωσιν ἀλλεπάλλ-
ηλοι ἐκδόσεις τοῦ πονήματος αὐτοῦ χάριν τοῦ λαοῦ
(*éditions populaires*), καὶ νὰ πωλῆται ἕκαστον ἀν-
τίτυπον ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς, ἐφωράθη ὅτι ἔ-
γραψεν ἵνα κρημνίσῃ. Ἀλλὰ πρὶν ἢ κρημνίσῃ τὴν
στέγην, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ὁποίας καὶ οἱ πατέρες
ἡμῶν ἔσωσαν καὶ ἡμεῖς σώζετε τὴν κεφαλὴν, καὶ τί
λέγω ὑμᾶς καὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν, αὐτὴ ἢ πατρίς
ἔσώθη, φροντίσατε ν' ἀνεγείρετε ἂν δύνασθε ἕτεραν
ἀσφαλεστέραν, ἀλχηστεράν, ἐπιστημονικωτέραν, ὡς
ἀξιοῦτε, ἵνα μὴ ἐν τοσοῦτῳ κυλιόμενοι ἐν ὑπαίθρῳ,
γίνωμεν ὀλοκαύτωμα καὶ βορὰ τοῦ καύσωτος, τῶν
παγετῶν καὶ τῶν θηρίων.

Περὶ δὲ τῆς γλώσσης ἐπαναλαμβάνομεν τὸ κατὰ
κόρον ῥηθὲν ὑπὸ τε ἄλλων καὶ ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας
περιοδικῷ, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς ἑλληνικῆς παραμελεῖ-
ται σήμερον. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε προαίρεσιν ἔχομεν νὰ
ψεξώμεν, οὐδ' ὑπὸ διδασκαλικοῦ πόθου κινιζόμεθα
νὰ διδάξωμεν, ἐνθυμιζόμεν μόνον τῷ ἡμέτερῳ τυγ-
γραφῆ ὅτι δὲν ἀρκεῖ « ἀ δεῖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὡς

δεῖ λέγειν. » Ὁ λόγος δὲν προτείνουσιν οὐκ ὀλίγοι ἐκ
τῶν σπυδόντων ἐπ' ἀθνασίαν ὅτι ἐπέλειπεν αὐτοῦσ
ὁ χρόνος, μόνον πρὸς τοὺς καθ' ἡμέραν καὶ περιοδι-
κῶς γράφοντας ἐπιτρέπεται· παρὰ τοῦ συγγραφεῶς
ὅμως τὸ κοινὸν ἀπεκδέχεται οὐχὶ εὐρεσιλογίας ἢ
ἀγωνίσμα ἐς τὸ παραχρημα, ἀλλὰ σύγγραμμα ὅσον
ἐνεστιν ἐντελέστερα ἐπεξεργασμένον, σύγγραμμα
præsectum decies, castigatum ad unguem, καθ' Ὁ-
ράτιον »).

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἰδημοσίευσεν διὰ τῆς
« *Κλειούσ* » μακρὰν ἀνάλυσιν τῶν ἐν τῷ *Biennial*
κώδικι περιεχομένων πολλῶν περιέργων μνημείων
τῆς νεωτέρας τῶν Ἑλλήνων ποιήσεως. Ὁλόκληρα
δὲ τὰ ποιήματα ταῦτα ἀντιγραφέντα ὑπ' ἐμοῦ δη-
μοσιεύονται ὅσον οὕτω ἐν ταῖς γνωσταῖς συλλο-
γαῖς τῶν κυρίων Wagner καὶ Legrand, ἐκτὸς
τοῦ περι Ξερητῆς ἔσιν πρῶτον διὰ τῆς
« Παρθώρας » ἐκδομένου. Ἐπειδὴ δ' ἴσως οἱ ἀ-
ναγιγνώσκοντες δὲν ἔχουσι πρόχειρα τὰ περι τῆς
ἡλικίας τῶν ποιημάτων τούτων ἐν τῇ εἰρημνῇ ἐ-
σπμηρίδι γραφέντα, σημειῶ, ὅτι τὸ δημοσιεύμενον
στιχούργημα τοῦ ξηνητευμένου Ἀλεξίου ἐποικήθη
περι τὰς ἀρχὰς ἢ τῇ μέσῃ τῆς 15' ἑκατοσται-
τηρίδος.

Ἐν Γαλαξειδίῳ 20 Φεβρουαρίου 1872.

Κ. ΣΑΘΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΙΑΣ.

Θέλω νὰ κάτσω ταπεινῶς ὁ περκαπνεμένος
διὰ ν' ἀρχίσω τίποτε ἐκ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου,
νὰ γράψω ὁ πολὺθλιθος ὀλίγον κατ' ὀλίγον,
νὰ βάλω λόγια θλιθερά, πικρὰ, φαρμακωμένα
ἢ περι τῶν ξένων ταῖς πικρίας, πῶς περπατοῦν σὲ
[ξένα
καὶ πῶς διαβάζου τὴν ζωὴν μυριοτυραννισμένα.
νὰ γράψω τὰ παθαίνουσιν οἱ μυριοτυραννισμένοι,
ταῖς θλίψεις καὶ τὰ βιάσανα, καὶ ταῖς ἀνισχυντίαις,
τὰ δάκρυα καὶ ταῖς χολαῖς ὁποῦ οὐδὲν τοὺς λείπουν,

*) Ἐς γράφῃ ἕκαστος ὅπως θέλει, ἔς ἀρχαίῃ ὡς ὁ Κ. Βα-
λίττας, ἢ ἔς χυδαίολογῆ ὡς ὁ Κ. Τερτζιτς, ἢ ἔς μεταχειρί-
ζεται τὸ ὅπως τὸ ὅποιον κοινῶς παρεδόθησαν οἱ λοιποὶ λόγοι,
ἀλλ' ἔς διδῆ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ χαρακτῆρα ἑλληνικόν, ἔς μὴ
παραβαίνῃ κἄν τοὺς γραμματικὸς κανόνες οὗσ τηροῦσι καὶ αὐ-
τοὶ οἱ τοῦ λαοῦ. Οὐδεὶς τούτων ἠκούσθη λέγων, ὡς ὁ συγγρα-
φεὺς τοῦ ἱστορικοῦ Ἰπομνήματος (ἐν σελ. μγ' καὶ 3) « *δαπάνη*
δ' ἢν δὲν ἐπαρκοῦσι» καὶ « δ' εἰ ἀ πάντα . . . εἶναι τὸ μέλλον
ἐνδιαφέρον καὶ τὸ μέλλον ἐπαγωγόν. » Ἀλλὰ μήπως καὶ τὸ
μ α λ λ ο ν, τὸ ἐν ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ πλέον, ἦναι ὀρθόν; Τὸ ἐν
σελ. λθ' « *κακογεγραμμένα»* εἶναι ὀλοικον, καὶ τὸ ἐν σελ. λγ'
καὶ με' « *καταγινώσκω»* δὲν λέγεται ἀπολύτως. Ὁ δὲ ἀναγνώ-
στης τῆς πρώτης ταύτης φράσεως τοῦ Προλόγου, « ἢ ἱστορία
ἑνὸς ἔθνους δὲν συνίσταται εἰς μόνον τὴν ἀγῆγησιν τῶν γεγονό-
των », περιμένει μετέωρος νὰ μάθῃ καὶ εἰς τί ἄλλο συνίσταται.

10 αὐτὰ νὰ γράψω ταπεινῶς, ὁποῦχον καθ' ἡμέραν.
Ἄκουσον δὲ καὶ τῆς νυκτὸς τὸν ὕπνον πῶς διαβάζου
εἰ ξένοι οἱ κακόμοιροι καὶ οἱ κακογεγραμμένοι·
ὅταν γὰρ ἔλθῃ ἢ νυκτὶ ν' ἀναπαυθῇ ὁ κόσμος,
ὑπᾶ νὰ πῆσῃ ὁ ἄλεινός νὰ κοιμηθῇ ὁ ξένος,
15 ἀναθυμᾶται καὶ θρηνεῖ καὶ βαρυσταστενάζει,
τὸ πῶς τὸν ἐκατέφερον ἢ τὴν τύχην τοῦ σ' τὰ ξένα,
καὶ μυριοτυραννίζει τὸν νύκταν καὶ τὴν ἡμέραν,
καὶ ἀπὸ τὴν κάψην τὴν πολλὴν, τὴν ἔχει ἢ καρδιά του,
νὰ πῆ ὀλιγοῦτσικον νερόν δαμῆν νὰ τὸν δροσίσῃ,
20 τὸ φά του γίνεται πικρὸν σὰν ἄδολον φαρμάκι,
καὶ τὸ νερόν ποῦ κατπῆ δαμῆν νὰ τὸν δροσίσῃ
χολὴ καὶ ἄλας γίνεται, κεντᾶ τὸν εἰς τὰ σπλάγγνα.
Ἄν ἦτον καὶ νὰ μπόρει τὸν ὕπνον νὰ κοιμᾶτον,
ἀλημονήσειν ἤθελε ὀλίγον ἐκ τὴν λύπην.
45 Τάχατε κλεῖ τὰ μάτια του μὴ νὰ τὸν ἔλθῃ ὕπνος,
καὶ κόπτου καὶ πλανοῦσιν τὸν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ κλείσῃ
ἀπὸ τὸ δάκρυον τὸ πολὺ, τὸ χάνει καθ' ἡμέραν.
στρήφει ποτὲ σ' τὴν μιὰν μεριάν καὶ πότε εἰς τὴν ἄλλην
καὶ ὄλην τὴν νύκτα ὁ ἄλεινός γυρίζει σὰν ἀνέμη·
30 καὶ ὅταν πρὸς τὴν βαθεῖαν αὐγὴν κοντὰ νὰ ζῆ-

[μερώσῃ
ἐκ τὸν πολύν του τὸν δακρὸν καὶ ἀπὸ τὸ λογισμόν του
ὀλίγον ἀγαλλιάζεται καὶ πέρνει τὸν ὁ ὕπνος,
καὶ ὀνειρεύεται ὁ ἄλεινός, ἄκουσον τί ἐβλέπει!
φαίνεται τὸν σ' τὸ σπῆτι του εὐρίσκειται ἀπέσω,
35 τάχατες ἢ μανίσα του λόγια τὸν συντυχαίνει.
« *εγείρου, υἱὲ Ἀλέξιε, ἐντύσου καὶ ποδέσου,*
οἱ φίλοι σου σὲ κράζουσιν, οἱ ἀδελφοποιοὶ σου,
νὰ πᾶς νὰ εὐθυμήσετε εἰς ὦρην περιβόλι,
καὶ νὰ χαρῆς, αὐθέντη μου, σὰν ἦσων μαθημένος! »
40 Ἐκφνίζεται ὁ ἄλεινός, σηκόνεται, καθίζει,
καὶ γίνεται χαϊράμενος! θεωρεῖ ὀλόγυρά του,
καὶ εὐρίσκειται ὁ ἄλεινός μόνος, μεμνημένος.
Καὶ παρευθὺς ὁ δυστυχῆς βραγίζει ἢ καρδιά του,
ἀναστενάζει, θλίβεται, πάλιν γογγύζει, πέφτει.
45 Ἐ, συμφορά, τὴν ἔχουσιν οἱ ἄλεινοὶ οἱ ξένοι!
Ἐδε, καὶ τί μ' ἐμάρανεν τῆς ξηνητίας ἢ στράτα·
ἔπαθα καὶ παράδειρα καὶ πάντα παραδέρω,
εἶδα καὶ ἐγνωρίζω τὰ τὰ ἔχουσιν οἱ ξένοι,
καὶ πῶς τὴν ἐδιαβάζουσιν σ' τὰ ξένα τὴν ζωὴν τους·
50 πολλὰ ἐτυραννήθηκα ἀφόντις ἐγεννήθη.
Ἄκουσατε νὰ σᾶς εἰπῶ πῶς περπατοῦν οἱ ξένοι!
ὑπᾶν νὰ περπατήσουσι, δὲν ἠμποροῦν νὰ πᾶσιν,
ὁ νοῦς των περιορίζεται, οὐ ξέρουσι νὰ μιλῆσουν,
καὶ ὅπου θεωροῦν καὶ περπατοῦν, θαυμάζονται καὶ
[λέγου,
55—*παραμιλοῦν καὶ περπατοῦν!* αὐτ' εἶναι βουρ-
[λισμένοι!—

Καὶ καλαθῶς τοὺς λέγουσι τοὺς ξένους εἰς τὰ ξένα·
βρίζου καὶ ὀνειδίζου τους, καὶ πάντα ὑπομένου!
Γίνεται ὁ ξένος τοῦ μωροῦ σαμάριν καὶ καθίζει.

φίλον δὲν ἔχει νὰ τὸ πῆ τὸ πᾶγμα νὰ θαρρέσῃ,
60 μὴ νὰ εὐρῆ παρηγορίαν ἐκ τὴν ἀδημονίαν.
Ὀνειδισμοὺς προσδέχεται καὶ ὕβρεις ὑπομένει,
καὶ μόνος του ὁ ἄθλιος ἠξέυρει τί βεστάζει·
καὶ πάντας τοὺς ἄλεινοὺς ὄλους τρελλοὺς τοὺς λείν.
Ὅμως παρκαλῶ σας το, φίλοι καὶ ἀδελφοὶ μου,
65 εἴ τις οὐκ εἶδε ξηνητιᾶν καὶ εἰς ξένα οὐκ ἐθάρην¹⁾
ἄς βλέπῃ καὶ ἄς προσέχεται ξένον μὴ ὀνειδίσῃ.
Ἡ ξηνητιᾶ καὶ ὁ θάνατος ἀδελφία λογοῦνται·
ὁ θάνατος ὡσὰν ἔλθῃ σ' τὸν ταπεινὸν τὸν ξένον,
εὐθὺς τὸν κάμνει ταπεινόν, τὴν φρόνησιν του χάνει·
70 ὄλοι τὸν λέγουσι—*συνέφερε, ἔλα στὸν λογισμόν σου!*
συνέφερε καὶ σύντυχε! τί ἔχεις, ξένη, πέ το!—
Κ' ἐκείνον τὸν ἐπέτρωσαν τῆς ξηνητίας αἱ λύπαις.
γλώσσαν δὲν ἔχει νὰ τὸ πῆ, χεῖλη νὰ μολογήσῃ,
μόνον γογγᾶ ὁ ἄλεινός καὶ συχοαναστενάζει.
75 ἔχουσι κρίμαν περιστὸν καὶ ἀμαρτίαις μεγάλαις
ὁποῦ καταδικάζουσι τοὺς ξένους εἰς τὰ ξένα,
τοὺς μοναχοὺς, τοὺς ὀρφανοὺς, τοὺς πολυπικραμένους.
Ἡ τύχη τους τὰ ἔγραψεν ὄντως νὰ τὰ παθαίνουσι.
τοὺς πόνους νᾶχουν σύντροπον, τὰ δάκρυα γειτόνους.
80 καὶ τὰ ἀναστενάγματα ὡς πρῶτα ἐξαδέλφια.
Αὐτὰ νὰ ἔχουν πάντοτε ποσὸς νὰ μὴν τοὺς λείπουν.
νὰ γέμουςιν τὰ χεῖλη τους τὸ ἄδολον φαρμάκι,
καὶ νὰ τὸ καταπίνουσιν οἱ κακομοιριασμένοι,
καὶ νὰ τοὺς σφάζῃ πάντοτε εἰς ὄλα τους τὰ μέλη.
85 Χεῖλη δὲν ἔχουν νὰ τὸ ποῦν τὸ πᾶγμα, νὰ θαρ-
[ρέσουν,
καὶ κλίνουσι τὰ κεφάλια τους στέκουσαι τεθλιμμένοι.
Ξένος οὐκ ἔχει γνώριμον, ξένος οὐκ ἔχει φίλον,
μόνος του παύει²⁾ τὸ πικρὸν, μόνος του τὸ φαρμάκι,
90 καὶ μοναχὸς ψυχομαχῆ ὁ κακομοιριασμένος.
Ἔς τὴν γῆν τὴν κρύαν κοίτεται χωρὶς κανέναν στρώμα,
καὶ τὸ κεφάλι του γυμνὸν χωρὶς προσκεφαλάδι.
Οἱ ἄγγελοι διατρέχουσιν νὰ πάρουσι τὴν ψυχὴν του,
καὶ τὴν ψυχὴν του ἐπαίρουσιν, καὶ ὁ ξένος ἀπομένει,
95 χωρὶς κανέναν ἐδικὸν διὰ νὰ τὸν κερδίσῃ³⁾.
στέκουσι πολλοὶ καὶ βλέπουσι τὸν κανεὶς δὲν ἐσημῶναι·
μόνον ἂν τύχῃ ἄνθρωπος ἔς τὰ ξένα παιδευμένος,
ἐπαίρει, ὑπάγει θάθει τὸν με τοῦ θεοῦ τὸν φόβον.
εἶδὲ μὴ οὕτως κοίτεται δι' ὄλης τῆς ἡμέρας.
100 καὶ ἂν λάχῃ καὶ εὐρεθῇ ἐκεῖ πλησίον τράφος
[τόπος,
συρνάμενον τὸν παίρουσιν καὶ μέσα τὸν γκρεμιζοῦν,
καὶ ἀφήνου τὸν ἄλεινον καὶ πάγου τὴν ὁδὸν τους.
Εἴ τις γὰρ ἔχει τοῦ θεοῦ τὸν φόβον ἔς τὴν ψυχὴν του,
ἄς βλέπῃ καὶ ἄς προσέχεται ξένον μὴ ὀνειδίσῃ,
105 ἐπει' ἔτὸν κόσμον, ὁ θεὸς ἐπλάσε καὶ τοὺς ξένους.
Νὰ πῶ κατὰ ἀλήθειαν τὸ ἀψεῦδες ἐτούτο

¹⁾ Γραπτίον—ιδάρην.

²⁾ Γραπτίον—πίνει.

³⁾ Γραπτ. — κρητήση.

ατός του ὁ παντοκράτορας ὁ ποιητὴς τῶν πάντων,
ατός του ξένος ἔγινεν καὶ φάνηκε ἔς τὸν κόσμον,
καὶ ατός του πρώτος ἔδειξε τῶν ξένων ταῖς πικρίας,
110 ταῖς θλίψεις καὶ τὰ βάσανα καὶ ταῖς ἀνίσχυ-
ατός του ἐτυραννήθηκεν διὰ πικρακὴν μας, [τίαις.
ὑβρίστην, ἐβράχισθηκεν, εἰς τὸν σταυρὸν ἀνέβη,
καὶ ἄνω εἰς τὴν σταύρωσιν ὄξος τὸν ἐποτίσαν,
ἄμα δὲ ὄξος καὶ χολὴν, τὸν σπόγγον τὸν ἐδώκαν,
115 τὸν σπόγγον καὶ τὸν κάλαμον, τὸν τίτλον τοῦ
[Πιλάτου.

Ἔδε, μεγάλη συμφορὰ τῶν βασιλέων ¹⁾ τῶν ὄλων!
ἔδε, μεγάλη ὑπομονὴ σὺν τῇ μακροθυμίᾳ!
ατός του νὰ καταδεχθῆ καὶ πάντα νὰ πομείνῃ!
Οὕτως τὸ παρεχώρησεν αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ,
120 οὕτως γὰρ ν' ἀποθάνουσιν οἱ ξένοι εἰς τὰ ξένα!
τὰ φέρνει ὁ χρόνος εἰς τὴν γῆν οἱ ξένοι νὰ τὰ ἔχουν
ὡς φόρεμαν, ὡς ἴδιον ἱμάτιον δικὸν τους.
ἤκουγα ξενιτεύθησαν πολλοὶ ἐκ τὰ γονικά τους,
ἐπαρδείρασαν πολλὰ, τὰ βάσανα χορτάσαν,
125 οὐδὲν μὲ φαίνεται ποτε ἀλήθεια τὸ λέγουν,
εἶχά το εἰς μετεωρισμὸν ν' ἀκούω νὰ τὸ λέγουν
τώρα θωρῶ τὰ ἔλεγον ὡς ἄσαν προφήταις!
βλέπω ἔς τὸν κόσμον βάσανα οἱ ξένοι τὰ ἐπαίρνουν
παίρνουν τα διαμοιράζουσαν, καὶ αὐτὰ πάντα πλη-
[θαίνουσαν.

130 Τώρα νὰ σὰς εἰπῶ . . . ἐτοῦτον τὸν λόγον
ἂν ἤμπορῆσθ ἄνθρωπος ἔς τὰ σύνεφ νὰ συνέβῃ ²⁾,
τὴν θάλασσαν νὰ ἐπινεν μὲ ὄλον τῆς τὸν ἄμμον,
καὶ πάλιν νὰ ἐπήγαγεν νᾶφαγε καὶ τὰ βρούλα
καὶ τὰ ἀρμενοκάραβα, τοῦ κόσμου ταῖς ἀρμάδας
135 ἔς τὰ ὄρη νὰ ἀρμένισαν εἰς τὰ βουνὰ καὶ κάμ-
αὐτὰ γὰρ ἂν εὐρεθῆ ἄνθρωπος νὰ τὰ κάμη, [πους.
καὶ νὰ τὰ ἰδοῦσιν ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν κόσμον ὄλον,
τότε νὰ πῶ ὁ ἔλεεινός, τότε καὶ νὰ πιστεύσω,
νὰ λείψουσιν τὰ βάσανα καὶ ὄλαις ἢ πικρίας,
140 τὰ συχναστενάσματα, νᾶχουν καλὸν οἱ ξένοι!
Οὐ λέγω τοὺς καλόμοιρους καὶ τοὺς καλογραμμένους,
ὁπόταν γὰρ ξενιτευθοῦν, εἰς αὐξήσιν ὑπᾶσιν,
εἰς αὐξήσιν καὶ εἰς τιμὴν, πολλὰκ' εἰς αὐθεντίαν
ὡς ἂν τὸ ἀξιώθηκεν ὁ κάποιος ὁ μέγας
145 ὁ Ἰωσήφ ὁ Πάγκαλος, τοῦ Ἰακώβ τὸ τέκνον
εἰς κίνδυνον τὸν ἔφεραν διὰ νὰ τὸν φονεύσουσαν
οἱ ἀδελφοὶ του ἐγκαρδιακοὶ οἱ ἀπὸ μίας μητρός,
ἀλλὰ ἴδες τὴν τύχην του καὶ τὴν καλὴν του μοῖρα,
καὶ ὁ θεὸς ὁ εὐπλαγχτός ὁ πάντα ἐλεήμων!

150 εἰς ξένα τὸν ἐπόλησαν, καὶ βασιλεὺς ἐγένη,
ἔγινεν μέγας βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς Αἰγύπτου.
Καὶ ἄλλοι πλεῖστοι ἄπειροι ἀπὸ τὸν κόσμον ὄλον
ἔχουν καλὸν ἔς τὴν ξενιτιάν παρ' οὖν ³⁾ ἔς τὰ γονικά
[τους,

ἔπειν τὰ θέλ' ἢ μοῖρά τους καὶ ἢ καλὴ τους τύχη-
¹⁾ Γραπὶ—τοῦ βασιλέως. ²⁾ Γραπὶ—ἀνέβῃ. ³⁾ Γραπὶ—οὐ.

155 Πάλιν νὰ σὰς εἰπῶ διὰ τοὺς κακογραμμένους,
ὁποῦ τοὺς ἔκαψεν πολλὰ ἢ μοῖραν ὄνταν ἐγεννηθῆκαν,
καὶ δέρνει του ἢ ξενιτιὰ καὶ μυριοτυρνεῖ τους,
ὡς ἂν καὶ μέναν (ποῦ) ἔγραψα, διὰ νὰ παραδέρνω
τὰ ξένα μὲ μαρζίνουσιν νύκταις καὶ ταῖς ἡμέραις

160 (ἔς) τῆς ξενιτιᾶς τὴν δούλεψιν πικροφαρμακωμέ-
Πολλὰ δὲ τὰ ἐγέμισεν μέσα ὁ λογισμὸς μου, [νος.
εἶδα καὶ ἐπαρδείρα καὶ πάντα παραδέρνω
πολλὰ δὲ κατερώτησα τοὺς ξένους εἰς τὰ ξένα,
νὰ μὲ εἰποῦν, τίς ξενιτιᾶς ἔχεις κλαῖς ἡμέραις;
165 καὶ δὲν εὐρέθηκεν κανεὶς τινὰς ἀπὸ τὰ ξένα
νὰ εἰπῆ νὰ μὲ ἐσύτυχεν καλὸν διὰ τὰ ξένα,
καὶ νὰ ἐπείνεσεν ποτὲ ἡμέραν ἢ κἀν ὥραν!

ὄλοι τους κλαίγουν λέγουσαν—τὰ ξένα μᾶς ἐφάγαν,
τὰ ξένα μᾶς ἐφάγασιν καὶ λυώσαν τὸ κορμί μας,
170 τὰ μέλη μας ἐχάλασαν ἐδῶ σ' τὴν ξενιτιάν!
Λοιπὸν ὅσοι τ' ἀκούγετε μηδὲν τὸ ἀπιστήτε
διότ' τίς ἔπειν τὴν θάλασσαν λαϊμὸς του καὶ γλυ-
[κάνθη;

ἢ ποῖος νᾶφαγέ ποτε πέτραν γιὰ νὰ χορτάσῃ,
καὶ ταῦτα πάντα καὶ νὰ ζῆ, νὰ ἔναι εἰς τὸν κόσμον;
175 ἢ τίς εἶδεν καράβια καὶ ἀρμάδας αὐθεντάδων
(ἔς) τὰ ὄρη νὰ ἀρμένισουσιν, κ' εἰς τὰ βουνὰ καὶ κάμ-
[πους;

ἂν εὐρεθῆ ἄνθρωπος τινὰς νὰ μὲ τὸ μαρτυρήσῃ,
ὅτ' εἶδεν ὀφθαλμοφανῶς ἐκεῖνα τὰ σημεῖα,
νὰ πῶ κ' ἐγὼ, ἀλήθειαν ἔχουν καλὸν οἱ ξένοι,
180 οἱ ξένοι καὶ οἱ ὄρφανοὶ κ' οἱ παραπονεμένοι!
Πολλὰς φορὰς ἐκάθησα μὲ τοὺς ξενιτευμένους.
ἔχουσιν γιόμα θλιβερόν, δεῖπνον ὠνειδισμένον,
μὲ πόνους καὶ μὲ δάκρυα πέφτουν ἀποκοιμουῦνται.
ἢ, συμφορὰ τὴν ἔχουσιν ἐλεεινοὶ οἱ ξένοι!

185 Ἀέγω τὴν παραπόνεσιν ἐκ τῆς πολλῆς μου θλίψης
νᾶχεν ἀστράψῃ ὁ οὐρανός, καὶ νᾶχε καγῆν ἢ ὥρα,
ὅταν μὲ ἐγέννησεν ἢ ταπεινὴ μου μάνα.

ἀφῆτις μὲ ἐγέννησε ποτὲ καλὸν δὲν εἶδα,
οὐδὲ τὰ χεῖλη μου ὄροισα, οὐδὲ γλύκα καρδιά μου.

190 Ἀλήθεια πάλιν νὰ σὰς πῶ, νὰ σὰς τὸ μαρτυρήσω.
οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀπέθανε χωρὶς πικρίαν τοῦ κόσμου,
χωρὶς τοῦ κόσμου βάσανα, χωρὶς κημίαν ἔνοιαν.
Ὁποῦ ποικεν τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν ἐθεμελιώσεν,
ἐκεῖνος ἐφοβήθηκεν τοὺς πειρασμοὺς τοῦ κόσμου

195 σὺ δὲ ἐλεεινὲ, ὁποῦ τὰ ξένα δέρνει,
καὶ παραδέρνει, ἄθλιε, νύκταις καὶ ταῖς ἡμέραις,
καὶ βασανίζεσαι πολλὰ σ' τοῦ κόσμου ταῖς πικρίας,
τί ἀναμένεις, ἐλεεινὲ, νὰ πάρῃς ἐκ τὸν κόσμον;
Ἐγὼ μαι, κακομοίριγε, ἐπάνω εἰς τὸν κόσμον.

200 καὶ νὰ ἀνέβῃς εἰς βουνὸν ἀπάνω εἰς τὰ ὄρη,
καὶ παρακάλεῖς τὸν θεὸν ἢ πέτρας νὰ ραγίσουν,
καὶ σὲν μέσα νὰ δεχθοῦν, καὶ θάνατον νὰ δώσῃς,
διατ' ἤσουνα κακόμοιρος, ἤσουνα κακογραμμένος.

Καὶ πῶς, ὦ γεννιότατοι φίλοι καὶ ἀδελφοὶ μου,

205 ὁποῦ μουν εἰς τὸ σπίτιν μου, ἤμου εἰς τοὺς
[γονεῖς μου,

εἶχα καλὰ ὄσα θελα, ποσῶς καμὸν οὐκ εἶχα,
ἀλλὰ τὸ πῶς μὲ ἐγέλασεν ὁ μάταιος ὁ κόσμος!
ἢ κόσμε πικρὲ καὶ πάνπικρε, ὦ δημεγέρτη κόσμε,
καλὰ κόσμε μ' ἐγέλασες μὲ τὴν ἐπιβουλίαν!

210 ἐδέτης μὲ ἐγλύκκνες ἀπ' ὄσα ὠρεγόμενον.
γλυκὺς μ' ἐφάνης ἔς τὴν ἀρχὴν, λέγω το, οὐκ ἀρνοῦ-
οἱ πάντες νὰ πιστεύουσιν μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, [μαι,
ἀλήθεια τὸ ὁμολογῶ, ὡς ὁ Θεὸς τὸ ζεύρει.

ἔτρωγα, ἔπινα καλὰ, ἀνέγνοιαστα ἐκοιμούμουν,
216 ἐπαρδιάβαζα καλὰ σὰν ἤθελα ατός μου.
ἐγὼ ἄεγα κακόμοιρος—ἔτσ' ἐν' ὁ κόσμος πάντα.

Ἄπεμερίμνησα κ' ἐγὼ καὶ διάβαιναν οἱ χρόνοι.
τότες ὁ χρόνος ὁ κακὸς ἐπιβουλεύτηκέ με,
ὄσα καλὰν μὲ ἔδειξεν, ἐδώκεν μου πικρίας,
220 δάκρυα, χολαῖς καὶ ξενιτιαῖς καὶ μέριμναις με-
[γάλαις.

Καὶ ἀπὸ τὸ παράπονον κ' ἐκ ταῖς πολλαῖς μου θλίψαις,
ἠθέλησα πολλὰς φορὰς μαχαίριν νὰ πιάσω,
νὰ τ' ἀκονίσω δυνατὰ καὶ νὰ σφαγῶ ατός μου,
καὶ νὰ σφαγῶ τὸν θάνατον ἄδικον εἰς τὸν κόσμον,
225 νὰ συναχθοῦν τὰ ὄρνεα νὰ μὲ διαμοιράσουν,
διατ' ἔμεινα κακόμοιρος κ' ἀναποδογραμμένος.

Καὶ τὸν Θεὸν παρκακῶ νύκταις καὶ ταῖς ἡμέραις,
νὰ ἤθελεν ἢ χάρι του τὴν δόξαν νὰ μοῦ ποίη,
τὸν ἥλιον νὰ ὠρῖσεν νὰ κάψῃ τὸ κορμί μου,
230 ἢ νὰ ἐσχίσθηκεν ἢ γῆ καὶ νὰ μὲ ἐκατάπιεν,
καὶ νὰ κατέβησκον πουλιὰ τὰ πρῶτα, τὰ μεγάλα,
καὶ νὰ μ' ἐπῆραν ἐκ τὴν γῆν ἔς τὰ ὕψη νὰ μ' ἀνε-
[βάσαν,

ἔς τὰ ὕψη κ' εἰς τὸν οὐρανὸν ἔς τὰ κρύα νὰ μ' ἐδώκαν,
καὶ ταῦτα νὰ μ' ἐχάμισα (ν) κάτω ἔς τὴν γῆν νὰ
[δώσω,

235 κονιορτός νὰ γένουμουν, οἱ ἄνεμοι μ' ἐπῆραν,
νὰ μ' ἐμαζώνασιν οἱ πολὺθλιβοὶ διὰ παρηγορίαν.

Νὰ μοῦ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐτοῦτην τὴν χάριν,
νὰ βρέξῃ πύρινον ποταμὸν καὶ νὰ καψῆ τὸν πόνον.

πρῶτον νὰ ἔκαψεν ἐμὲν νὰ λυτρωθῶ τὰ ξένα,
240 ὅτι θεωρῶ ἐσυνάχθηκεν τοῦ κόσμου ἢ πικρίας,
καὶ ἐζυμιώθηκεν καλὰ μὲ τὴν χολὴν ἐντάμα,
κ' εἰς τὸν λαϊμόν μου στέκονται καὶ διαπανίζουσί με.
καὶ τὸ νερὸν ποῦ πᾶ νὰ πῶ δὲν ἤμπορῶ διαβάσειν,
νὰ κατεβῆ ἔς τὰ σπλάγχχνα μου, νὰ μπῆ νὰ μὲ δρο-
[σίση,

245 ἀλλὰ νηστεία γίνεται, καίει με σὰν καμίνι,
ἐβγαίνει φλόγα καίει με τὰ μέλη μου χωνεύουσιν,
χωνεύουσιν τὰ χεῖλη μου νύκταις καὶ ταῖς ἡμέραις,
καὶ χωνεμὸν χωνεύουσιν, ¹⁾ τέλος ποσῶς δὲν ἔχουν.
Ἔδε φαρμάκια καὶ πυρὰ τὰ ἔχουσιν οἱ ξένοι!

250 Ὅστις οὐκ οἶδε ξενιτιάν καὶ οὐδὲν γνωρίζει ξένα,

¹⁾ Ἰσως γραπτέον—οὐκ ἔχουσιν.

ἀς ἔλθῃ εἰς ἐμέναν τὸν πολὺθλιβὸν νὰ τοῖς τὰ μο-
[λογῆσω,

ν' ἀκούσῃ τοὺς τυραννισμοὺς τοὺς ἔχουσιν οἱ ξένοι.
Ἄκουσες τοὺς τυραννισμοὺς τοὺς ἔχουσιν οἱ ξένοι;
ἤκουσες, φίλε μου, καὶ τὰ πῖσθεν ὁποῦ σοῦ ἐδιηγήθη;
255 ἄκουσον πάλιν, φίλε μου, νὰ μάθῃς καὶ τὸ τέ-
[λος.

Ἄν τὸ ζεῦρα ὁ λεινὸς ἢ ξενιτιὰ με θε κερδαῖσει,
καὶ ν' ἀποθάνω ἄτυχος σ' τὰ ξένα πικραμένος,
χωρὶς μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ νὰ μὲ τριγυρίσουν,
ἢ μήτηρ ὡς ἂν μ' ἐβάσταζεν ἀπέσω εἰς τὴν κοι-
[λιάν της,

260 φεῖδι νὰ ἤθελα γενῆ τὰ σπλάγχχνα της νὰ φάγω,
ἀντάμα ν' ἀποθάνωμιν σ' τὸν κόσμον μὴ φανοῦμιν,
νὰ μὴ μὲ τρώγ' ἢ ξενιτιὰ καὶ νὰ μὲ τυραννίσῃ,
καὶ οἱ γονεῖς μου οἱ πτωχοὶ νὰ καίγουνται διὰ μένα.
κ' ἤλπιζαν καὶ ἀπάντεχον ἀφοῦ μὲ ἀναθρέψουν,
265 νὰ μ' ἔχουν νὰ μὲ χαίρουνται καὶ νὰ χαροῦν μὲ
[μέναν,

νὰ μ' εὐρουν ἀποκούμπημα νὰ τοὺς γηροτροφήσω.
καὶ μένα, ἀφοῦ μ' ἀνέθρεψαν καὶ ἐγεννήσασί με,
ἢ χωρησιὰ τῆς ξενιτιᾶς μ' ἐχώρισεν ἀπ' αὐτούς,
ἐχώρισέν με ἀπ' αὐτοὺς ὡς ἂν ἀποθαμμένον,

270 νὰ μὴ μὲ δοῦν τὰ μάτια σας καὶ παρηγορηθοῦ-
καὶ μένα πάλιν νὰ κρατῆ ὡς ἴδιον ἐδικόν της, [σιν.
καὶ νὰ μὲ φέρῃ πάντοτε τὸ ἄδολον φαρμάκι,
τὰ συχναστενάσματα καὶ τοὺς μεγάλους πόνους,
αὐτὰ νὰ ἔχω πρόγεμαν καὶ γευμά μου καὶ δεῖπνον,
275 καὶ νὰ καρδιοφλογίζωμαι νύκταις καὶ ταῖς ἡμέ-
[ραις.

Θέλω ν' ἀναστενάξω ἐκ καρδιᾶς πολλὰ καὶ νὰ θρη-
[νήσω,

νὰ χύσω δάκρυα πικρὰ σ' τὰ σωθικά μου νὰ πέσουν,
φεῖδια μαῦρα νὰ γενοῦν νὰ φᾶσι τὴν καρδιά μου,
ὅτι πλέον οὐ δύναμαι τὰς θλίψεις νὰ πομείνω

280 ν' ἀρχίσω ὁ κακότηχος νὰ γράψω τὰ παθαίνω,
τὰ ἔπαθα ὁ κακόμοιρος, καὶ τὰ μὲ περιμένουν,
τὰ ὄρη νὰ χαλάσουν, ἢ γῆς ν' ἀναστενάξῃ,
ἢ πέτρας νὰ ραγίσουσιν, ὅ ἥλιος νὰ μαυρίσῃ,
δένδρη νὰ ἐξερριζωθοῦν καὶ ποταμοὶ νὰ φρύξουν,
285 ἢ θάλασσα νὰ ξηραθῆ, τὰ ψάρια νὰ ψοφήσουν,
καὶ μοιρολόγι νὰ εἰποῦν ὄλοι διὰ τὸν ξένον.

—ξένε, ποῦ ναι ὁ πατέρας σου, καὶ ποῦ ναι ἢ μη-
ποῦ ναι τὰ πολυπόθητα γλυκέα σου ἀδέλφια, [τέρα,
οἱ θεοὶ καὶ ἢ θεαῖς σου, τὰ ἐξαδέλφια σου,

290 οἱ φίλοι, οἱ γειτόνοι σου, οἱ ἀδελφοποιτοὶ σου,
νὰ κάτσουν νὰ σὲ κλαύσουσαν καὶ νὰ σὲ λυπηθοῦσαν,
νὰ χύσουν δάκρυα θλιβερά, νὰ σὲ μοιρολογήσουν,
ὅτι θερία ἐδιῶ ἐρρίζωσαν καὶ θέλουν νὰ σὲ φάγουν;
Κ' ἤθελα ὁ κακότηχος νὰ σ' ἀποχαιρετήσω,

295 καὶ νὰ μισήσω ὁ λεινὸς νὰ πάγω ἔς τὰ δικά
ἢ πέτρας ἐσυνάχθηκεν καὶ βρυχισμὸν ἐποίησαν, [μου,

τὰ δένδρα ἐξεκλίνασιν, περιλαμβάνουσίν με,
χύνουν τὰ φύλλα δάκρυα εἰς τὸ κορμί μ' ἀπάνω,
καὶ τὰ πουλιά ἐσυνάχθησαν ἤρχισαν νὰ λαλοῦσιν,
300 σκύπτουν περιλαμβάνουν με νὰ μ' ἀποχαίρει-

[τήσουν,
τοῦτον τὸν λόγον ἤλεγα (ν) καὶ κοιλαδοῦν καὶ λέγουν.
—ζένε, μισεύγεις ἀπ' ἐδῶ; καλὲ καὶ (ποῦ) ὑπάγεις;
εἶπέ μας το ζενοῦτσικε, καὶ μηδὲν τὸ (ἀπο)κρύψης;
τὸ τί σὲ παραπόνεσεν καὶ θέλεις νὰ μισέψης;

305 Καὶ εἰ μὲν θέλεις, ζένε μου, ἄγωμε' εἰς τὰ δικὰ
[σου,

νὰ σὲ ἴδω ὅτι φίλοι σου, μᾶλλον οἱ συγγενεῖς σου,
καὶ νὰ χαροῦν, νὰ εὐφρανθοῦν, νὰ παρηγορηθοῦσιν,
ναῦρουν καμπόσση ἀνεσιν εἰς ταῖς πολλαῖς των θλί-

[ψεις,
κ' εἰς τὸν καμὸν καὶ στέρησιν τὴν ἔχουν διὰ σέναν,
310 νὰ δροσισθῇ ἡ καρδίτσα τους ἐκ τὴν πολλὴν
[τὴν φλόγα,

διότι ἐφῆς ἐδιαβαίναμεν ἀπὸ τὴν γσιτοναία σου,
ἤκούσαμεν τὸ ἔκλαιγαν καὶ σέναν ἐνθυμοῦντα(ν),
τὰ στῆθιά τους ἐδέρνασιν καὶ διὰ σέν' ἐλέγαν'
αζένε μου ποῦ εὐρίσκεσαι, ζένε ποῦ παραδέρνεις;

315 τὴν μάνα σου ἀλησμόνησες καὶ τὰ γλυκά σου
[ἀδελφία!

καὶ δὲ θυμᾶσαι κἂν ποσῶς ὀπίσω νὰ γυρίσης,
νὰ ἔλθῃς, ζένε, νὰ μᾶς ἴδῃς καὶ πάλιν νὰ μισέψης.
Ἔλα, ζένε, εἰς τὸ σπίτι σου καὶ στάσου μίαν ἡμέραν,
μίαν ἡμέραν στάθῃς, μῆναν καὶ ἕναν χρόνον,

320 εἰ δὲ σποσδάζεις, ζένε μου, στάθῃς ὅσον θέ-
καὶ ἂν εὐρῆς παραπόνεσιν ἀπὸ τοὺς ἐδικούς σου, [λεῖς'
ζένε μου, πάλιν μίσεψε καὶ σύρε εἰς τὰ ζένα,
τὰ ζένα νὰ σὲ χαίρουνται ὡς ὅταν ἀποθάνῃς,
τότε νὰ ἐλευθερωθῇς τὴν λύπην καὶ τοὺς πόνους,

325 νὰ λυτρωθῇς τὴν ζενητιάν. νὰ βγῆς ἀπὸ τὸν
(κόσμον!

Καὶ ἀφ' ὅτου τὰ ἐπλήρωσα' τὰ λόγια ἐτοῦτα,
ἐπήρασιν με παρευθὺς εἰς τὰ ὄρη μ' ἀνεβάσαν,
κρύουν νερόν μ' ἐφέρασιν καὶ δῶκάν μου νὰ πῶ.
Ἐπιά το ὁ κακόμοιρος τάχα νὰ μὲ δροσισθῇ,

330 καὶ ἤλθέ μου λακταρισμὸς νὰ πέσω ν' ἀποθάνω,
καὶ ν' ἀποθάνω ὁ λεσινὸς αἰφνίδιος θανάτου.

Τὰ ὄρη ὡσάν εἶδασιν τὴν συμφορὰν ἐμένα,
ὅλα συνετρομάξασιν καὶ ταραχὴν ἐποίκαν,
ἢ πλάκες ἐδῶκαν βουλὴν θέλουν νὰ μὲ πλακώσουν,
335 γοργὰ νὰ μ' ἀφνίσουσιν εἰς τὸν ἕδη νὰ μὲ βάλ-

ἔλεγα ὁ κακόμοιρος νὰ μὲ παρηγορήσουν, [λου.
καὶ αὐταῖς ἔγιναν θεριά καὶ θέλουν νὰ μὲ πνίξουν.
τὰ χερίά μου δένω δυνατὰ, ταῖς πέτραις ἐπροσκύ-

[νουν,
καὶ πρὸς ἐκείνους ἤλεγα μετὰ πολλῶν δακρύων'
340—πρακακῶ σας πέτραις μου καὶ ποδοπροσκύ-

ἐδῶ μὴ μὲ σκοτώσετε εἰς τὰ ὄρη, ν' ἀποθάνω
εἰς τὴν ζενητιάν τὴν μοναχὴν, ὅπου τινὰν δὲν ἔχω,
οὔτε μητέρα ἢ πατῆρ, οὔτε γλυκὸν ἀδελφίον
νὰ μὲ ψυχοπονέουσιν καὶ νὰ μὲ ληθοῦσιν,

345 νὰ σκάψουν νὰ μὲ χώσουσιν νὰ μὴ μὲ φᾶν θηρία.
πρακακῶ σας τὸ λοιπὸν ἀφῆτέ με δαμάκι
νὰ κάτσω ὁ ἐλεσινὸς νὰ γράψω ἕνα πιττάκιν,
ἕνα πιττάκιν θλιβερόν καὶ παραπονεμένον,
νὰ γράψω ὅλα τὰ βάσανα καὶ ταῖς πολλαῖς πικρίας,

350 νὰ γράψω τοὺς τυραννισμοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς
[βασάνους.
ἔχω φαρμάκια περισσά, ἔχω χολαῖς μεγάλας,
ἔχω καὶ παραπόνεσες ὅπ' ἀριθμὸν οὐκ ἔχουν.—

Ἐπεὶν πρὸ πάντων ἐφθασεν ὁ θάνατος σὲ μέναν,
τὰ μέλη μου ἐτρόμαξαν, ὁ νοῦς μου ἐπεριωρίσθην,
355 ἡ γλώσσά μου ἐκόντυνεν, ὁ νοῦς μου ἐπαθύθην,
τὰ χερίά μου ἐτρόμαξαν δὲν ἐμποροῦν τοῦ γράφειν.
καὶ ὡσάν τὸν νοῦν μου ἔφερα, ἐκάθησα τοῦ γράφειν,
καὶ ἀφ' ὅτου τὸ ἀπέγραψα καὶ ἐτελείωσά το,

θέλω ναῦρῶ ἕνα πουλὶν, πονετικὸν πουλάκιν
360 νὰ πάγῃ εἰς τὸ σπιτάκι μου εἰς τῆς μάνας μου
[τὰ χερία.
—Θεὲ μου τὸ ποῖον γληγορότερον πονετικὸν πουλά-

[κιν,
νὰ δώσω ¹⁾ τὸ πιττάκιν μου εἰς τῆς μάνας μου τὰ
[χερία;

καὶ ἀφοῦ τὸ πιάσῃ νὰ χαρῆ καὶ νὰ καλοκαρδίση,
πολλὰ φιλοδωρήματα νὰ δώσῃ (εἰς) τὸ πουλάκιν.
365 καὶ ἀφοῦ τὸ ἀναγνώσουσιν καὶ μάθῃ τί τὴν
(γράφει,
νὰ ποίση μάναις νὰ θλιβοῦν καὶ χήραις νὰ θρηνησοῦν,
οἱ ζένοι ὅσοι εὐρεθοῦν ὅλοι ν' ἀνκστενάξουν,
νὰ κλάψουσιν καὶ θλιβερά διὰ τοὺς ἐδικούς των,
ἢ ἀδελφὴ τὸν ἀδελφὸν καὶ κύρις τὸν υἱὸν του,

370 καλὴ γυνὴ τὸν ἄνδρα τῆς διὰ τὸ καλὸν τῆς
[παίρι—
Καὶ τὸ χαρτί γὰρ ἔγραψα καὶ ἐπεπλήρωσά το,
πουλία ἐπεριέσκυψαν καὶ τὸ χαρτί μου ἐπαίρνουν,
καὶ ἀπὸ μακρόθεν τὸ θεωρῶ τὸ τί θέλουν νὰ ποίσουν.
βλέπω τα καὶ συνάχθησαν ἐντάμα τὰ πουλία,

375 κάθονται συμβουλευέονται καὶ συχοψιθηρίζουν,
φαίνεται με ἀπὸ τὸ σχῆμαν τους τοῦτον τὸν λόγον
[λέγουν.
—ποῖόν μας ἐναι γληγορότερον, πονετικὸν ἀπ' ὅλα,
νὰ πάρῃ τοῦ ζενοῦτσικου ἐτοῦτον τὸ πιττάκιν,
νὰ τὸ ὑπᾶ τῆς μάνας του νὰ τῆς τὸ παραδώσῃ;

380 νὰ ἔχῃ φιλοδωρήμαν ὅποῖον τὸ ὑπάγει!
Καὶ τὸ τρυγόνιν τὸ πουλὶν λέδουσιν νὰ τὸ πάρῃ,
γιατ' εἶναι γληγορότερον πονετικὸν πουλάκιν,
καὶ πάλιν ἄλλα εἶπασιν νὰ πᾶ τὸ χελιδόνι.
καὶ δώκασιν του τὸ χαρτί καὶ παίρνει το καὶ πάγει,

385 καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

¹⁾ Γραπτέον—δῶση.

382 κ' ἐκεῖ πῆγε καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν τὴν μα-
[νάτσα,
τῆς μάνας του τῆς ταπεινῆς τῆς πολυπικραμένης,
κ' ἐκάθησεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ κοιλαδεῖ θλιμμένα.

Καὶ ὡς τὸ δὲν ἡ μανίτσα του ἡ πολυπικραμένη,
καὶ ὡς εἶχεν πάντα προθυμίαν νὰ μάθῃ γιὰ τὸν ζένον,
390 πρὸς τὸ πουλάκιν ἐδραμεν μετὰ τὴν καρδιάν θλιμ-
[μένην,
καὶ μετὰ τὰ δάκρυα τὰ πολλὰ στέκει κ' ἀναρωτᾷ το-

—πουλάκιν, πόθεν ἔρχεσαι, τίνας χαρτί βαστάζεις;
μὴ νᾶναι τοῦ ζενοῦτσικου υἱοῦ μου τὸ πιττάκιν;
πολλὰ φιλοδωρήματα, πουλάκιν, νὰ σὲ δώσω,
395 νὰ κτίσω τὴν φωλίτσα σου εἰς τοῦ υἱοῦ μου τὸ
[κλινάρι,
νὰ σὲ θεωρῶ, καλὸν πουλὶν, καὶ νὰ παρηγοροῦμαι;—

Καὶ τὸ πουλὶν ὡς ἤκουσεν τὴν παραπόνεσιν τῆς,
σ' τὰ στήθη τῆς ἐκάθησε καὶ τὸ χαρτί τῆς δίδει-
καὶ παρευθὺς τὸ ἤρπαξεν, γλυκεῖα καταφιλεῖ το,
400 καὶ ἀπὸ τὸ παράπονον κ' ἐκ τὴν ἀθημονίαν
ὀλιγοφύγησεν πολλὰ καὶ ἔπεσεν τοῦ θανάτου,
καὶ μετὰ τὰ ῥοδοστάματα μετὰ ὅλης ἐσυνῆλθεν'

τὰ μάτια τῆς ἐτρέχασιν καὶ στάσιμον οὐκ εἶχαν,
τὸ στήθος δέρνει δυνατὰ, βρουχᾶται ἀπὸ καρδίας,
405 καὶ μετὰ τὰ χεῖλη τὰ πικρά τοῦτον τὸν λόγον
[λέγει.
—φέρετέ μοι γραμματικὸν, νὰ ἴδῃ τὸ πιττάκιν.—

Γραμματικὸν ἐφέρασι καὶ τὸ χαρτί τοῦ δίδει,
ἀνοίγει ἀναγνώθει το, ἀκούει τί τῆς γράφει,
μετὰ πόνους πῶς τὸ ἔγραψε πικροφρακωμένου.
410 μανίτσα μου πονετικὴ, μὴ μὲ παντέχης πλέον,
καὶ σεῖς ἀδελφία μου γλυκὰ ἐλεημονήσετέ με, ¹⁾
ὅτι ὅφρις μ' ἐτριγύρισεν βούλεται νὰ μὲ φάγῃ,
σ' τὰ γόνατά μου γεύεται, σ' τὰ στήθη μου δειπνάει,
κ' εἰς τὰ χεῖρά μου τὰ μαλλιά ἐποίκει τὴν φωλιάν του,

415 καὶ πλέον μὴ παντέχετε, μηδὲ καὶ καρτερεῖτε!
Σήμερον ἀποχαίρειτῶ πατέρα καὶ μητέρα,
σήμερον ἀποχαίρειτῶ ἀδελφία καὶ ἐξαδελφία.
τώρα γοῦν ἀποχαίρειτῶ τοὺς ἐδικούς μου ὅλους,
τοὺς φίλους καὶ γειτόνους μου καὶ ἀδελφοποιτούς μου.

420 Σήμερον μαῦρος οὐρανός, σήμερον μαῦρῃ μέρα.
σήμερον μαῦρον μῆνυμα ποῦ σ' ἔφεραν, μανίτσα!
σήμερον ἡ καρδίτσα σου ραγίζεται διὰ μένα,
καὶ ἡ ἐδικὴ μου ὁμοίως τε ραγίζεται διὰ σένα!
σήμερον μαῦρα φέρεσε, σήμερον μαῦρα βάλει,
425 ὅτι μανίτσα σπλαγγικὴ, ἀποχωρίζομαί σε!
Νῦν ἀδελφάκιά μου γλυκὰ, ὑπάγω εἰς ἄλλον κόσμον,
ὑπάγω ναῦρῶ θάνατον, νὰ λυτρωθῶ τὰ ζένα,
ὅτι ἐκατακάκηκα ἐδῶ εἰς τὴν ζενητιάν'

ὁ κόσμος γὰρ ὁ δολερὸς ἀδόλως μετὰ δόλος
430 πολλὰ με ἐμάρναν μετὰ τὴν ἐπιβουλίαν,
θεωρῶ τον τὸν παμψέοτικον τροχὸς ἐν' καὶ γυρίζει,
καὶ ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανόν καὶ ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

¹⁾ Ἰσως γραπτέον—ἐλεημονήσετέ με.

τοὺς μὲν ἀνάγει σήμερον, τοὺς δ' ἄλλους κατεβάζει,
καὶ τοὺς ἀνάγει σήμερον πάλιν κλωθογυρίζει.

Θωρεῖτε, φίλοι καὶ ἀδελφοί, τὸν θημεγέρτην κόσμον,
435 τὸ πῶς πλανᾷ τὸν ἄνθρωπον μετὰ τὴν ἐπιβουλίαν,
καὶ στέκει καὶ κομπώνει τὸν ἡμέραν τὴν ἡμέραν,
ὥστε νὰ χάσῃ τὴν ψυχὴν ὁμοῦ μετὰ τὸ κορμὶν του.
Φυλάγεσθε καὶ σεῖς, ὦ ἀδελφοί, μήπως καὶ σᾶς πλα-

[νήσει,
καὶ ρίξει σας εἰς ζενητιάν κακὰ κυβερνημένους,
440 καὶ μυριοτυραννίσει σας εἰς ὅλην τὴν ζωὴν σας.
ἀλλὰ πάντα τοὺς ταπεινοὺς τοὺς ζένοὺς εἰς τὰ ζένα
πάντοτε συνοδεύετε, παραμυθίζετε τους,
μήπως καὶ σεῖς ἂν πέσετε, ναῦρετε συνοδίαν,
νὰ ἔχετε καὶ τὸν Θεὸν βοήθειαν εἰς τὸν κόσμον!

445 Λοιπὸν, ἄνθρωπε, σκόπησον καὶ στάθῃς καὶ
[βάλλε,
ἐκεῖ ὅπου μέλλει νὰ θαφῆς τὸ τέλος σου νὰ δώσης,
κακοπαθεῖς καὶ μάχεσαι, βούλεσαι νὰ πλουτήσης,
καὶ ὁ θάνατος ἀρπάξει σε καὶ ταῦτα τί κερδαίνεις;

Χαίρου τὸν κόσμον, ἄνθρωπε, ὅτ' ἀποθάνεις θέλεις,
450 ἀλήθεια καὶ τὴν ψυχὴν ποτὲ μὴ λησμονήσης,
τοὺς ζένοὺς πάντα σύντρεχε καὶ τοὺς πτωχοὺς ἔλεα,
τοὺς ἀδυνάτους ἀσθενεῖς συνόδευε καὶ δίδε.
ἂν δώσουσιν τὰ χερίά σου ἔχει το ἡ ψυχὴ σου,
εἰς τὸ ἕνα ἔλθουν χίλια, καὶ διὰ χίλια μυριάδες,

455 νὰ εὕρῃς ἔλεος Θεοῦ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν σου,
κ' ἐκεῖ πάλιν εἰς τὴν μέλλουσαν εἰς τὴν φοβερὰν τὴν
[κρίσιν
ὅταν σὲ ὑπάγουν καὶ σταθῆς με φόβον καὶ με τρόμον
ν' ἀναντρανίσῃς νὰ ἴδῃς τὸν φοβερόν αὐθέντην,
νὰ σὲ ἴδῃ καὶ νὰ χαρῆ νὰ σὲ γλυκοσυντύχη,

460 καὶ νὰ ἀκούσης τὴν φωνὴν γλυκελαμπροτάτη,
ἤγουν τὴν τότε λέγουσαν αὐτός του ὁ παντοκράτωρ
μετὰ πάσης δυνάμεως, ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας,
—δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου
κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν,
465 ἀπὸ καταβολῆς κόσμου!—

Ἔδε ὕμνος καὶ σάλπιγγες, χαρὰ καὶ εὐφροσύνη,
ὅπου ποιοῦν οἱ ἄγγελοι ὁμοῦ μετὰ τοὺς δικαίους,
ὅταν ἀπολαμβάνουσιν τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα.
Ὅμως καὶ σὺ δὲ φίλε μου, ταῦτα νὰ τὰ κερδίσης,
470 νὰ μὴ σ' ἀρπάξουν ἄνθρωποι μετὰ μαχαίρων καὶ
[ξύλων

οἱ μαῦροι καὶ οἱ σκοτεινοί, τὸ πλῆθος τῶν δαιμόνων,
νὰ πᾶν νὰ σ' ἐγκρεμίσουσιν εἰς τὸ σκότος τοῦ βορ-

[βόρου,
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον καὶ εἰς τὸ πῦρ εἰς τὸ φλογίζον,
ὅπου ποσῶς δὲν σβύνεται ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα.

475 Λοιπὸν ὁποῦχει φρόνησιν καὶ περπατεῖ εἰς τὸν
[κόσμον,
ὡς ἐνθυμεῖται θάνατον, πάντα καλὰ ὡς πράττει,
νὰ ἀπολαύσῃ τὰ ἀγαθὰ εἰς τὸν ἐκεῖθεν κόσμον.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.
καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε πρὸς τὸν οὐρανόν.

Λεὶπὸν πάλιν νὰ σᾶς εἰπῶ τὸν λόγον τοῦ προφήτου, τοῦτον τὸν λόγον εἶπεν τὸν Ἀδὰμ γὰρ ὁ προφήτης, 480 — ὅποτα ζῆ ὁ ἄνθρωπος, παράδεισον ὁμοιά-
[ζει.—

Καὶ ὁ χρόνος ἐν' ἐπίβουλος καὶ ὁ χάρος ἔναι κλέπτει, καὶ οὐδεποσῶς ὁ θάνατος οὐκ ἔλεει τοὺς πάντας, οὐ πλοῦσιους, οὐδὲ πτωχοὺς, οὐ νέους οὐδὲ γέρους, οὐδ' ἔμορφα ἀφεντόπουλα οὐ βασιλέων παῖδες, 485 ἀλλὰ πάντας ὁ θάνατος ἐπαίρνει τοὺς ἔς τὸν
(ζῆδην,

καὶ ἐκεῖ κάτω ποτίζει τοὺς τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι, καὶ μυριοτυραννίζει τοὺς νύκταις καὶ ταῖς ἡμέραις. οὐ λέγω πάντας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐντάμα, ἀλλὰ καθὼς ἐπράξασιν ἐδῶ ἔς τοῦτον τὸν κόσμον, 490 ἐκεῖ διαμοιράζει τοὺς καθ' ἕνα εἰς τὴν τάξιν, καθὼς τὰ ἔργα ἔπρεπεν, οὕτως τὸν κυβερνοῦσιν ὅπου πρᾶξεν δὲ τὰ κατὰ μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον ἑκατονταπλασίονα γὰρ τοῦ φέρουσιν ἐμπρός του, μὲ μόσχους καὶ μὲ ἔπαρσες στέκουν ὀλόγουρά τους, 495 γέκουνται κολακεύουν τὸν ὡσάν καλὸν αὐθέντη, παρακαλοῦν καὶ λέγουν τὸν ὡσάν καλὸν αὐθέντην, — τί ἔναι τὸ ὀρέγεσαι; τί ἐν' ὁ ὄρισμός σου; καὶ χαίρεται καὶ εὐφραίνεται εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ἐδὲ ποῦ ἔπραξεν κακὰ ὁ λεεινὸς ἐκεῖνος, 500 ἐπαίρουν ἐγκρεμνίζου τὸν ἔς τὸ σκότος τοῦ

[βορβόρου, ἔς τὴν κάμινον τὴν ἄσβεστον, εἰς τὸν βρυγμὸν ὀδόντων, βρυχᾶται ὁ ταλαίπωρος νύκταις καὶ ταῖς ἡμέραις, ποσῶς οὐκ ἔχει ἄνεσιν, οὐδὲ ἔς τὴν γῆν μὲ δῶρα. Αὐτὰ μᾶς ἀναμένουσιν, φίλοι καὶ ἀδελφοί μου, 505 καὶ βάλλετε τὰ κατὰ νοῦν, μὴν τὰ καταφρο-
[νεῖτε,

καὶ μὴ καταφρονούμεθα ἀτοίμας νὰ χαθοῦμεν, ὅτι εἰς τὸν κόσμον τε ἐκεῖ ὅπου μᾶς ἀναμένουν, οὐκ ἔστιν ἄλλος βοηθός, οὔτε πατήρ, οὐ μήτηρ, οὐδ' ἀδελφός, οὐδ' ἀδελφὴ νὰ σὲ διαφεντέψουν, 510 εἰ μὲν τὰ ἔργα τὰ ἔπραξεν αὐτός του.

Αὐτὸς ὁ παντοδύναμος, ὁ βασιλεὺς τῶν ὅλων, νὰ μᾶς γυρίσῃ, ἀδελφοί, εἰς τὴν καλὴν τὴν στραταν. Λοιπὸν πάλιν ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸ ὑποκειμένον μας, πρὸ πάντων γὰρ νὰ σᾶς εἰπῶ περὶ τῆς ξενητίας, 515 Τῆς ξενητίας ὁ θάνατος πολλά νὰ φαρμακω-
[μένος

χίλια κατὰ κ' ἂν τὸν κάμνουςι, κ' ἂν τὸν παρηγο-
[ρήσουν,

ἀλλὰ φαρμάκια καὶ χολὴ τοῦ φαίνονται τὸν ξένον, γυρίζει τὰ ματάκια του νὰ δῇ τοὺς ἐδικούς του, καὶ νὰ ζητήσῃ τίποτα ὅπου τὸν κάμνει χρεῖα, 520 καὶ πάλιν λυέται, καίγεται γιατί δὲν (τοὺς)
[γνωρίζει

δακρύζουν τὰ ὀμμάτια του, βράγίζεται καρδιά του, τὴν μάνα κράζει πάντοτε — ποῦσαι γλυκεῖα μανίτσα;

μανίτσα, τὸ κεφάλι μου νὰ ἴσῳσα σ' τὰ γλυκεῖά σου
[χέρια, νὰ στάλαξες τὰ δάκρυα σ' τὸ πρόσωπόν μου ἀπάνω 525 νὰ πιάσες τὰ χεῖρά μου καὶ νὰ τὰ μαλακιάσες, νὰ σκυψες νὰ μ' ἐφίλησες καὶ νὰ παρηγορήθης! καὶ ταῦτα νὰ ἐπήρασιν ἄγγελοι τὴν ψυχὴν μου. — Λοιπὸν φίλοι καὶ ἀδελφοί, ἐπ' ὅσον γὰρ ἐβλέπω, τοῦ ξένου τοῦ ἔλεεινοῦ ὅταν πῆσῃ ἀσθένεια, 530 ὅταν ἀσθενῇ ὁ ἄσθενος, πικρὸς, φαρμακωμένος οὐδὲν τοῦ βρῖσκουν ἄνεσιν οὐδὲ παρηγορίαν, οὔτε μὲ ζαχαρόμελι ποσῶς νὰ τὸν γλυκάνουν, εἰμὴ νὰ ἔχεν τὴν μάναν του καὶ τὰ γλυκεῖά του ἀ-
[δέλφια,

τὸ τρίτον τὸν πατέρα του βαρεῖα νὰ τὸν λυπᾶται, 535 καὶ δρόσου ἄνεσιν . . . νὰ ἔχεν παρηγορίαν. Λοιπὸν πλέον οὐ δύναμαι τώρα διὰ νὰ γράψω, ἐκ τὰ φαρμάκια τὰ πολλὰ ὁ νοῦς μου ἐσκοτίσθη. Παρακαλῶ σας τὸ λοιπὸν πάντα νὰ μὲ θυμᾶσθε, καὶ νὰ μὲ ἀναγνώθετε ὅσοι εἰστε πειρασμένοι 1) 540 καὶ ὅσοι δὲν ἤξεύρετε τῶν ξένων τοῖς πικρίαις. παρακαλῶ καὶ λέγω σας μὴ μὲ κατηγορήτε, ὅτι πολλὰ ἐπαράδειρα καὶ εἶδα τόσαις θλίψαις, εἶδα δὲ καὶ τὰ βράσανα καὶ ἐπαράδειρά τα, ἔπαθα καὶ παθαίνω τα καὶ πάντα τυραννοῦμαι, 545 αὐτὰ γὰρ ἔχω φέρεμαν, καὶ νύκτα καὶ ἡμέρα διὰ τοῦτο γὰρ ἐπέγραψα, καὶ συμπαθήσατέ με, νὰ ἔχετε βοήθειαν Χριστὸν τὸν βασιλέαν,

548 τὸν παντοκράτορα θεὸν, τὸν πάντων ποιητὴν τε.

Η ΝΕΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδ. 522.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Μορμόνων θέατρα.

Ἐν Λονδίῳ, ἐν Παρισίοις ἢ ἐν Νεοεβοράκῳ ἢ ἐκ- κλησία δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸ θέατρον νὰ προηγηθῇ αὐτῆς, καὶ νὰ λάβῃ τὴν σημαντικότητα τὴν ὁποῖαν οἱ Μορμόνοι δίδουσιν εἰς τοῦτο. Ἀλλ' ὁ Βρίγαμ Γιούγκ δὲν ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὔτε πρότυπον οὔτε προη- γούμενα. Ἀρχιερεὺς νέας θρησκείας, διωργάνωσεν τὸ θέατρον πρὶν ἔτι καταβληθῶσι τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ.

Πάντες γινώσκουσιν ὅτι ἡ δραματικὴ τέχνη ἔχει τὴν ἀρχὴν θρησκευτικὴν, καὶ ὅτι ἡ κωμῳδία ὀνο- μάσθη «Σχολεῖον ἡθῶν.» Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ Βρίγαμ Γιούγκ ἠθέλησεν νὰ ἐναγκαλισθῇ ἐν γένει τὰς πρώτας ἀρχάς καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸν οἰκιακὸν βίον παρεδέ- χθη τὰς τῶν χρόνων τοῦ Ἀβραάμ, ὡς πρὸς δὲ τὸν κοινωνικὸν τὰς τοῦ Θεσπίδος. Ἱερεῖς ἐφεῦρον τὸ ἀρ-
1) Ἴσως γραπτὸν — πικραμένοι.)

γαῖον καὶ τὸ νεώτερον θέατρον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πείρα ἀποδεικνύει εἰς τὴν πόλιν τῆς λίμνης Σαλέ, ὡς καὶ εἰς Νεοεβοράκον, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶσι νὰ δια- σκεδάζωσι, νὰ γελῶσι καὶ νὰ συγκινῶνται, διὰ τί τάχα οἱ διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ νὰ μὴ μεταχειρίζων- ται τὴν σκηνὴν ὅπως διδάσκωσιν εἰς αὐτὸν ἵνα γελᾷ ἐν δέοντι καὶ νὰ συγκινῆται ὅταν πρέπει; Διὰ τί ὁ Βρίγαμ Γιούγκ νὰ μὴ κηρύττῃ ἐπὶ θεάτρον τὴν ἠθικὴν; Διὰ τί νὰ μὴ ἀναθρέψῃ τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, οὕτως ὥστε νὰ γίνωσι πρότυπα ἀρετῆς, καὶ διδάσκαλοι κομψότη- τος καὶ εὐγλωττίας; Διὰ τί νὰ μὴ συμβιβᾶσθαι τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα μετὰ τῆς θυμηδίας; Ἴσως ὁ Γιούγκ ἔχει ὑπερβολικὴν ἰδέαν περὶ τῆς ὠφελείας ἧτις δυνατὸν νὰ προκύψῃ ἐκ τῶν θεατρικῶν παρα- στάσεων εἰς πόλιν ἔχουσαν μόνον στοιχειώδη σχο- λεία ἀπεράσιον ὅμως νὰ δοκιμάσῃ τὰ πάντα διὸ κατεσκεύασεν μὲν πρότυπον θέατρον, ἀγωνίζεται δὲ καὶ νὰ μορφώσῃ πρωτοτύπους ὑποκριτάς.

Καὶ ἐξωτερικῶς μὲν τὸ θέατρον ἐκτίσθη κατὰ ῥυθμὸν δωρικὸν ἀλλὰ βάνουσον, ὅς τις ὅμως δι' ἀ- πλουστάτων τινῶν μέσων τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη ὁ ἀρχιτέκτων προξενεῖ εὐάρεστον ἐντύπωσιν ἔσωτε- ρικῶς δὲ εἶναι εὐάερον, δὲν ἔχει οὔτε παραπετά- σματα οὔτε θεωρεῖα, πλὴν δύο μόνον βασταζομέ- νων ἐπὶ ζύλων, καὶ ἔχει τοὺς τοίχους λευκοὺς μετὰ τινῶν χρυσομαμάτων. Ἡ πλατεῖα, ἐπικλινῆς μέχρι τῆς ὀρχήστρας, διευκολύνει πρὸς πάντας εἰς ἴσου τὴν θέαν, διὸ καὶ τιμῶνται αἱ ἐν αὐτῇ θέσεις πλέον τῶν ἄλλων τὰ ἐν αὐτῇ θρανία ἐνοικιάζονται εἰς οἰκογενεῖας. Ἐκεῖ δὲ συνεργόμενοι καθ' ἑσπέρας οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐπίσκοποι σὺν γυναιξὶ καὶ τέ- κνοις, γελῶσι καὶ χειροκροτοῦσιν ὡς ἄλλοι μαθηταί. Εἰς δὲ τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ θεάτρον θρανίον κάθηται ὁ Βρίγαμ Γιούγκ, ὁσάκις ἔλθῃ νὰ συνευθυμῆσθαι μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ὅσακις δὲ προτιμᾷ νὰ καθῆσθαι εἰς τὸ θεωρεῖον, μία τῶν συζύγων αὐτοῦ, Ἐλίζα ἢ Ποιήτρια, Ἐρρίκίτα ἢ Ἐλχρά, Ἀμαλία ἢ Μεγαλοπρε- πῆς, ἢ τις ἄλλη, ἀναπαύεται εἰς τὸ θρανίον τοῦ προφήτου γελῶσα κατὰ τὴν παράστασιν. Περὶ τὸ θρανίον τοῦτο κείνται τὰ θρανία τῶν δημοσίων ὑ- πουργῶν, τῶν ἐχόντων δικαίωμα νὰ περιστοιχίζωσι τὸν ἀρχηγόν, ἦτοι τοῦ Ἐβερ Κιμβάλ, πρώτου συμ- βούλου, τοῦ Δανιὴλ Οὐέλς, δευτέρου συμβούλου καὶ ἀρχιστρατήγου, τοῦ Γεωργίου Α. Σμιθ, ἀποστόλου καὶ ἱστορικοῦ τῆς ἐκκλησίας, τοῦ Γεωργίου Β' Κά- κων, ἀποστόλου, τοῦ Ἐδουάρδου Χόκτερ, ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου Στουχέας, ἀρχισυντάκτου τοῦ Ἡ- μερησίου Τηλεγράφου, καὶ πλήθους ἄλλων Μορμό- νων δευτέρας τάξεως.

Ἐκτέρωθεν τῆς σκηνῆς ὑπάρχουσι δύο θεωρεῖα, ἀφανῆ εἰς τὴν πλατεῖαν τὸ μὲν τοῦ προφήτου,

ὅπου κάθηται ὁσάκις ἐπιθυμῇ νὰ ἴηαι μόνος ἵνα συνομιλήσῃ ἡσύχως μετὰ τινος φίλου, τὸ δὲ τῶν νέων κορασιῶν, ὧν τὰ ὀνόματα φαίνονται ἐγγε- γραμμένα εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης, ἕτινα κάθηται ἐκεῖ ἕως οὐ ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ μεταβῶ- σιν εἰς τὴν σκηνὴν. Ἐνὶ λόγῳ, ὁ κατασκευάσας τὸ θέατρον ἐπρονόησε περὶ τῆς ἀναπαύσεως πάντων ἐν γένει. Ἡ μὲς Ἀδαμς καὶ ἡ μὲς Ἀλεξάνδρα μοι ἐπέ- τρεψαν νὰ εἰπῶ ὅτι οὐδὲν ἀναπαυτικώτερον τοῦ θεωρεῖου ἐκείνου, εἰς ὃ καταφεύγουσιν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, φέρουσαι ὅποιονδήποτε ἐνδυμα, ἄνευ φό- βου μὴ ἴδῃ τις αὐτάς. Χάρις δὲ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ διευθυντοῦ Χίραμ Κλῶ- σεν, δύναται τις νὰ συγχάρῃ τὸν Βρίγαμ Γιούγκ ὅτι τὸ θέατρον τοῦ προσεγγίζει εἰς τὴν ἐντέλειαν τὴν ὁποῖαν εἶχε κατὰ νοῦν. Τὰ πάντα εἶναι ἐν ἁρμονίᾳ τᾶξις καὶ ἡσυχία ἐπικρατοῦσι μετὰ ἀμέτρου εὐθυ- μίας οὔτε εἰς τὴν πλατεῖαν, οὔτε περὶ αὐτὴν συμ- βαίνουσιν ὁ θόρυβος καὶ αἱ ἀταξίαι αἱ ἀτιμάζου- σαι τὰ θέατρα τοῦ Lyceum καὶ Drury-Lane οὔτε φαυλοβίους γυναῖκας, οὔτε κλέπτας, οὔτε βρακέν- δυτα παιδίκα, οὔτε μεθύσους ἀπαντᾶς. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Μορμόνοι δὲν πίνουσι πνευματώδη ποτὰ, καπνίζουσι δὲ καὶ σπανίως, ἢ πλέον ἀκόλαστος ἡδονὴ τὴν ὁποῖαν ἐπιτρέπουσιν ἐνίοτε εἰς ἑαυτὰ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα ὄντα, εἶναι τὸ πιπίλισμα ῥοδακίμου. Προτιμῶσι δὲ μικρὰς ἐκκλησιαστικὰς ὀμιλίας καὶ μικρὰς κωμῳ- δίας. Ἡ παράστασις ἀρχεται τὴν ὀγδόην καὶ λήγει τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν, ὅτε ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια κοιμῶνται ἀμέσως, διότι ἔχουσι τὴν συνήθειαν νὰ δειπνώσιν πρὶν ἢ ἐξέλθωσιν. Οὐδέποτε συγκατανεύουσι νὰ παραβλάψωσιν αἱ διασκεδάσεις τὰς ἐργασίας τῆς ἐπιούσης. Τὴν ἕκτην ὥραν τῆς πρωῆς σημαίνει ὁ κῶδων τοῦ προγεύματος.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὀπισθεν τοῦ προσκηνίου ὑπάρ- χουσι τὰ πλέον ἀξιοθαύμαστα παρασκευῆα εὐρύ- τατα, φωτισμὸς ἐντελής, καθαριότης ἀπερίγραπτος. Γνωρίζω κάλλιστα τὰ εὐρωπαϊκὰ θέατρα ἀλλ' οὔτε εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὔτε εἰς τὴν Αὐστρίαν οἱ ἀρχιτέ- κτονες ἐπρονόησαν ὅσον οἱ Μορμόνοι περὶ τῆς ἀνέ- σεως τῶν ὑποκριτῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Καὶ ἡ τελευταία ὑποκριτρία ἔχει ἴδιον δωμάτιον πρὸς κό- σμον, εἰς ὃ οὐδεὶς ἄλλος εἰσέρχεται.

Ὁ Βρίγαμ Γιούγκ ἐννοεῖ ὅτι ἐὰν πρόκειται ἀλη- θῶς νὰ μεταρρυθμίσωσι τὸ θέατρον, πρέπει ν' ἀρ- χίσωσιν ἀπὸ τῶν παρασκευῶν ἐννοεῖ ὅτι πρὶν ἢ καθαρῶσθαι ἡ σκηνή, πρέπει νὰ καθαρῶσθαι τὰ πρό- σωπα ἰδοὺ διὰ τί ἐκάστη ὑποκριτρία ἔχει καὶ θάλα- μον καὶ θεωρεῖον ἴδιον. Ἐπραξε δὲ χάριν τούτου καὶ ἄλλο σπουδαιότερον ἐπέτρεψεν εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ θυγατέρας νὰ παραστήσωσιν εἰς τὸ θέατρον. Τρεῖς τῶν νέων τούτων σουλτανίδων, ἡ Ἄλις, ἡ Ἀμαλία

καὶ ἡ Ζίνα ἀνήκουσιν εἰς τὸν θεατρικὸν θίασον. Τὴν νεωτέραν τούτων, τὴν Ἄλις, σύζυγον τοῦ πρεσβυτέρου Κλωσεν, ἐγνώρισα καὶ ἐγώ, καὶ αἱ μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ σχέσεις ἐγένοντο σχεδὸν φιλικαί· μοι ἔδωκε δὲ πολλὰς πληροφορίας περὶ τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ πατρὸς τῆς καὶ τῶν περὶ θεάτρου σχεδίων του. Τὸ κατ' ἐμὲ, μοι εἶπε τινα τῶν ἡμερῶν ἐνῶ συνεγευόμεθα, δὲν πολυχαπῶ τὴν κωμωδίαν· ὁ πατήρ μου ὁμῶς ἀξιοῖ νὰ παριστάνω ἐνίοτε μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου, φρονῶν ὅτι εἶναι ἄτοπον ν' ἀπαίτη παρὰ τῶν πτωχῶν κορασιῶν ὑποταγῆν, τὴν ὁποίαν δὲν θ' ἀπῆται παρὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ θυγατέρων. Δὲν πολυνοστιμύομαι νὰ παριστάνω ἡ ἴδια διότι δὲν αἰσθάνομαι φυσικὴν κλίσιν εἰς τοῦτο· προτιμῶ ὁμῶς ν' ἀκούω, καὶ διὰ τοῦτο σπανίως λείπω ἀπὸ τοῦ θεάτρου.

Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι ὁ Βρίγαμ Γιούγκ προτίθεται οὐ μόνον νὰ μεταρρυθμίση ἀλλὰ καὶ νὰ πλάσῃ ἕκ νέου τὸ θέατρον. Ποῦ νὰ εὕρῃ ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου ὑποκριτὰς, ἐνῶ τὸ πλησιέστερον εἰς τὴν πόλιν θέατρον κεῖται ἐπτακόσια μίλια μακρὰν; Ἀναζητεῖ λοιπὸν αὐτοὺς εἰς τὰ ἐργαστήρια, εἰς τὰ ἔμπορεῖα, εἰς τοὺς ἀγρούς· ἀλλὰ τίς τῶν νεκνίδων ἠθέλην ἀποφατῆσαι νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ στάδιον τῶν ὑποκριτῶν, ἐὰν ἔβλεπεν ὅτι καταφρονοῦσιν αὐτὸ αἱ νέαι τῆς ἀνωτέρας τάξεως;

Ἐν Νεοσοβοράκω, ἐν Ἀγ. Λοδοβίκω, ἐν Σικάγῳ, τὰ θέατρα δὲν θεωροῦνται ὡς ἄλλα σχολεῖα ἀρετῆς, οὐδεὶς δὲ ἄνθρωπος συνετὸς ἐπιτρέπει εἰς τὴν κόρην του νὰ γίνῃ ὑποκρίτρια· διὸ ὁ Βρίγαμ Γιούγκ δὲν ἀγνοεῖ ὅτι προσπαθῶν νὰ μεταβάλλῃ τὸ θέατρον εἰς σχολεῖον χρηστοθεσίας, ἔχει ἐναντίον του ἀπρηχαιωμένας προλήψεις. Ὅλοι πιστεύομεν ὅτι νέφος κακοθεσίας πλανᾶται ἐπὶ πάντων τῶν θεάτρων· ταύτην δὲ τὴν δόξαν ἐπιθυμῶν νὰ καταπολεμήσῃ, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ μέρος ἑαυτοῦ, ἤτοι τὰς ἰδίας αὐτοῦ θυγατέρας, τὰς μόνας ἐν τῇ πόλει Σαλὲ δυναμένας νὰ συντρέξωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς σκηνῆς. Ὅθεν ἡ Ἄλις καὶ ἡ Ζίνα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δύο ἱέρειαι, δύο παρθένοι ἀναλαβούσαι νὰ ἐξαγνίσωσι τὸ θέατρον ἀπὸ κηλίδος ἧτις δὲν ἰδιάζει φύσει εἰς αὐτὸ.

Ὁ Βρίγαμ Γιούγκ καὶ ὁ Κλωσεν καταγίνονται πολὺ εἰς τὴν ἀγωγήν τῆς μῆς Ἀδάμ, νέας προθύμου νὰ μάθῃ πάντα πλὴν τῆς τέχνης τοῦ νὰ εἶναι ἐρασμία. Διδάσκουσι δὲ καὶ τὴν μῆς Ἀλεξάνδραν, ἧτις δὲν εἶναι μόνον ὠραία καὶ ἔλκυστικὴ, ἀλλὰ καὶ ἀληθῆ εὐφυῆν δραματικὴν ἔχει. Μοι διηγήθησαν ἀνεκδοτὸν ἀφορῶν εἰς αὐτὴν καὶ ἀποδεικνύον ὅτι ὁ Γιούγκ ἤξεύρει καὶ ν' ἀστείεῖται ἐνίοτε. Περιφημὸς τις ὑποκριτῆς τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν Σαλὲ, συνέλαβε θερμύτατον ἔρωτα πρὸς τὴν

νέαν ταύτην· διὸ ἐλθὼν πρὸς τὸν πρόεδρον ἐζήτησεν αὐτὴν εἰς γάμον.

— Ὡ τέκνον μου! ἀπεκρίθη ὁ προφήτης, εἰ εἶδα παριστάνοντα θαυμασίως τὸν Ἀμλέτ· ἀλλὰ καὶ ὡς Ἰούλιος Καίσαρ δὲν εἰσκι κκός· ὅσον ὁμῶς διὰ τὴν Ἀλεξάνδραν, λησμονήσέ την.

Ὅτε κατὰ πρῶτον εἶδον τὸν Γιούγκ, ἐκάθητο εἰς τὸ θεωρεῖόν του· ἔχει τὸ μέτωπον πλατὺ, τὸ πρόσωπον φαιδρὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς γαλανοὺς, τὴν κόμην καστανήν, τὴν ῥίνα εὐγραμμὸν καὶ τὸ στόμα φιλοσκῶμιον καὶ φιλομειδές. Ἐφόρει βρακίον καὶ ἐπανωφόριον μαῦρα, ἐσωκάρδιον καὶ λαίμοδετην λευκὰ καὶ χρυσὰ κομβία εἰς τὸ ὑποκάμισον· θὰ ἔλεγεσθε ὅτι ἦτο Ἄγγλος ἐπαρχιώτης ἐκ τῶν τῆς μέσης τάξεως. Ἰδοὺ ὁ προφήτης, ὁ πάπας, ὁ βασιλεὺς τῶν Μορμόνων ὅπως τὸν εἶδον καὶ εἰς τὸ θέατρον καὶ μεταξὺ τοῦ λαοῦ του. Πλησίον αὐτοῦ ἐκάθητο μία τῶν συζύγων του, ἡ Ἀμκλία, εὐμορφος, γλυκεῖα τὸ ἦθος, ποιητικὴ καὶ σκεπτικὴ, φορούσα ἐνδυμα ἀπλοῦν μὲν ἀλλὰ κομψὸν, καὶ ἐνίοτε ἀποσφύρουσα τὸ παραπέτασμα τοῦ θεωρείου ὅπως παρατηρήσῃ διὰ διόπτρας τὸ ἀκροατήριον, κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν ἔθος. Τὴν πλατεῖαν κατῆγον σχεδὸν νέαι κόραι, ἀνά δώδεκα ἢ καὶ δεκαπέντε κατὰ σειρὰν· ἦσαν δὲ αἱ θυγατέρες τοῦ Κιμβάλ, Κάννον, Σμήθ καὶ Οὐέλς. Εἷς τινα δὲ ἄλλα μέρη ἦσαν σωροὶ εἰκοσι καὶ τριάκοντα κορασιῶν. Ὁ Γιούγκ μοι εἶπεν ὅτι ἔζων τεσσαράκοντα ὀκτὼ τέκνα του, ὧν τινα νυμφευμένα, καὶ ἐπειδὴ παρίσταται αὐτὸς μεταξὺ τοῦ λαοῦ του, θεωρεῖ δίκαιον νὰ προτρέπῃ καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του νὰ παρίστανται. Ἡ Ἄλις ἦλθεν εἰς γάμον μετὰ τοῦ Κλωσεν· ἡ Ζίνα, τὴν ὁποίαν εἶδον παριστῶσαν τὸ πρόσωπον τῆς Κ. Μύσκεν εἰς τινα μίμον ἐπιγραφόμενον· «Ἡ σκία τοῦ συζύγου μου,» εἶναι νέα εὐπρεπεστάτη, ὑψηλὴ, εὐρωστος, τῆς ὁποίας τὸ πρόσωπον οἱ Τοῦρκοι θὰ παρωμοιάζον πρὸς τὴν πανσέληνον· δὲν εἶναι ὁμῶς καὶ ἐπιτηδεῖα ὑποκρίτρια. Εἶδον δὲ καὶ τὴν Ἐμιλίαν, τὴν ὁποίαν, ὡς λέγεται, καλοβλέπει ὁ Κλωσεν, ὅν καὶ αὐτὴ, ὡς φαίνεται, νοστιμεύεται. Πιθανὸν δὲ νὰ ὑπάγῃ νὰ συγκατοικήσῃ μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἄλις. Οἱ πολλοὶ λέγουσιν ὅτι ἡ Ἄλις δὲν ζῆ πολλὰ εὐτυχῆς μετὰ τοῦ κυρίου τῆς· τὸ κατ' ἐμὲ ὁμῶς βεβαιῶ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα συνέφαγον μετὰ τῆς Κ. Ἄλις, συνωμίλησα μετ' αὐτῆς δι' ὅλης τῆς ἑσπέρας καὶ ἔπαιξα μετὰ τὰ τέσσαρα παιδιὰ τῆς· σπανίως ἀπῆντησα γυναῖκα φαιδρύτεραν καὶ ἰλαρωτέραν· παρετήρησα δὲ ὅτι δίδει πάντοτε εἰς τὸν σύζυγόν τῆς τὸ βαπτιστικὸν του ὄνομα, ἐναντίον τῆς συνηθείας τῶν Ἀμερικανῶν τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως. Διπλῆ συγγένεια μετὰ τοῦ προφήτου θεωρεῖται ὡς παρέ-

χουσα ἀφορμὴν εἰς μεγάλους κινδύνους, ἐρεθίζουσα τὸν φθόνον τῶν πρεσβυτέρων, γεννῶσα ἐριδας μετὰ τῶν Ἐθνικῶν καὶ ἐχθροπραθείας μεταξὺ τῶν ἀρχῶν τῆς Οὐάσιγκτον· ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος Κλωσεν εἶναι ἔτοιμος νὰ ἐκτεθῇ εἰς πάντα κίνδυνον ὅπως νυμφευθῇ τὴν Ἐμιλίαν ὅπως ἐνυμφεύθη καὶ τὴν Ἄλις.

Εἰς τὸ θέατρον παρεστάθη ὁ Κάρολος IB'. Ὅτε δὲ ὁ Ἀδάμ Βρέκ συνεβούλευσε τὴν θυγατέρα του Εὐδίκαν νὰ μὴ ἀκούῃ τὰς ἐρωτικὰς ὁμιλίαις τῶν στρατιωτικῶν, ὅλαι αἱ ἐν τῇ πλατεῖᾳ νέαι ἐπεδόθησαν εἰς ἄκρατον γέλωτα, ὑποθέσασαι ὅτι ὑπαινίττοντο τὸ γειτονικὸν στρατόπεδον καὶ τοὺς ἀξιωματικούς τῶν Ὀμοσπόνδων πολιτειῶν. Πολλοὶ δὲ τούτων, παρόντες εἰς τὸ θέατρον, ἐνοστιμύθησαν τὸ πρᾶγμα. Εἰς τὸ ἀστεῖον τοῦτο δράμα γίνεται ἀκαταπαύστως λόγος περὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτῶν. Αἱ πρὸς τὰς Μορμονίδας σχέσεις τῶν στρατιωτικῶν ταράττουσι πολὺ τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ προφήτου· λέγεται δὲ ὅτι πολλοὶ τούτων ἐφυγον μετ' αὐτῶν. Ὁ Γιούγκ μοι ἐλάλησεν ἀγανακτῶν περὶ τούτου, ἀλλὰ καὶ δὲν μοι εἶπεν ὅτι οἱ ἔνοχοι ἀνήκον εἰς τὸ γειτονικὸν στρατόπεδον.

— Ἀνακατόνονται, προσέθετο, εἰς τὰς ὑποθέσεις μας, εἰσέρχονται εἰς τὰς οἰκογενείας μας καὶ μᾶς ταράττου. Εἶναι ἀνυπόφερτον· ὅθεν ὁσάκις εὐρωμέν τινα ἔνοχον, τὸν ξεκάμνομεν.

Ἐνθυμηθεὶς τότε τί μᾶς εἶχον διηγηθῆ διὰ τὸν Πρίερ Ρόκουελ καὶ τὴν συνοδίαν του ἐμειδίασα, χωρὶς ὁμῶς νὰ διακόψω τὴν ὁμιλίαν του.

— Ποτὲ, ἔσπευσε νὰ εἰπῇ, δὲν με συνέβη τοιοῦτό τι εἰς τὴν οἰκογένειάν μου.

Ὅσάκις ὁ Κάρολος IB' ὠμίλει διὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀξιωματικῶν του, ὁ προφήτης ἐπιπτεν ἀνάσκελα εἰς τὸ αἰωρημένον θρανίον καὶ ἐξεκαρδίζετο γελῶν, ἐνῶ ἡ Ἀμκλία ἔβλεπεν ἡσυχῶς τοὺς θεατὰς διὰ τῆς διόπτρας τῆς.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ἌΣΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ.

Τὸ ἐπόμενον δημοτικὸν ἄσμα ἔχει τὴν ὑπόθεσιν ἱστορικὴν· φαίνεται ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ, ἀπαυδήσαντες νὰ πολιορκῶσιν εἰς μάτην, ἀδελον πότε, φρούριόν τι ἐν Μάνῃ, μετεχειρίσθησαν τὴν ἐπιβουλὴν, περὶ ἧς ὁ λόγος. Τὸ εἶδος τῶν στίχων ἐμφαίνει ὅτι καὶ ἐχόρευον οἱ ἄδοντες.

«Ὅλα τὰ κάστρα τάειδα καὶ ὅλα τὰδεῖρα 1)·
 «Σὰρ τῆς ὠριάς 2) τὸ κάστρο κάστρο δὲν εἶδα·
 «φράγκα μὲ τὰ βεπαντιὰ 3).
 «Μὰ εἶχεν ἀσημένιας πόρταις κι' ἀργυρὰ κλειδιὰ
 «ἀργυρὰ, ἀργυρὰ κλειδιὰ
 «Τοῦρκα γίνεταί· Ρωμιά.
 «Τοῦρκοι τὸ πολεμοῦσαν χρόνους δώδεκα,
 «χρόνους, μῆναις δεκατρεῖς,
 «φραγκοπούλα νὰ γενῆς.
 «Δὲν μπόρῃαν νὰ τὸ πάρουν τὸ παντέρημο.
 «Κ' ἕνας κορτοτουρκάκος καὶ βωμογενῆς 4)
 «φραγκοπούλα νὰ γενῆς,
 «λίτρα παμπάκι βάζει κι' ἀγγαστριῶθηκε,
 «τὸ κάστρο τρογυρίζει κι' ὅλο ἐκλαιγε·
 «— Ἀνοίχτε μου ταῖς πόρταις μία γιὰ νὰ μῶπῶ,
 «γιατ' εἴμ' ἐγγαστριωμένη καὶ στὸ μῆνά μου.—
 «Ὡστε ν' ἀνοίξῃ ἡ πόρτα χίλιοι μῆκαρε,
 «κι' ὠστε νὰ μετακλείσῃ τὸ πατήσανε.»

Τὸ αὐτὸ μετὰ τινῶν μεταλλαγῶν.

«Σὰρ τῆς ὠριάς τὸ κάστρο, κάστρο δὲν εἶδα,
 «κάστρο δὲν εἶδα,
 «φραγκοπούλα μὲ τὰ βεπαντιὰ.
 «Μὰ εἶχεν ἀσημένιας πόρταις κι' ἀργυρὰ κλειδιὰ,
 «κι' ἀργυρὰ, ἀργυρὰ κλειδιὰ
 «Τοῦρκα γίνεταί· Ρωμιά.
 «Τοῦρκοι τὸ πολεμοῦσαν χρόνους δώδεκα
 «χρόνους, χρόνους δώδεκα
 «μῆναις δεκατρεῖς,
 «φραγκοπούλα νὰ γενῆς.
 «Κ' ἕνα κορτοτουρκάκι καὶ βωμογενῆς
 «καὶ βωμιὸ βωμογενῆς
 «φραγκοπούλα νὰ γενῆς.
 «Βάζει παμπάκι ἄντις γιὰ ἀγγαστριὰ
 «ἄντις ἄντις γιὰ ἀγγαστριὰ,
 «φράγκα μὲ τὰ βεπαντιὰ.
 «Βάζει λεμόνια δύο ἄντις γιὰ βυζιά
 «ἄντις ἄντις γιὰ βυζιά.
 «Ἡ Τοῦρκα γίνεταί· Ρωμιά.»

ΠΑΡΑΦΟΡΑ.

ΓΑΛΛΟΠΡΩΣΣΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ. Ὁ πόλεμος οὗτος διήρκεσεν ἡμέρας διακοσίας δέκα. Τὴν 26 Ἰουλίου, ἤτοι ἐπτά ἡμέρας μετὰ τὴν κήρυξιν αὐτοῦ, ἡ

1) Τὰδεῖρα, ἤτοι τὰ περιῆλθον τὰ ἐπισκέφθη. Λέγομεν συνήθως εἰς ταύτην τὴν σημασίαν «ποῦ παρεδέρνες» κλ.

2) ὠριάς—ὠραίας.

3) βεπαντιὰ—βέστρυχοι, Ἰουλοὶ. Ἡ λέξις φραγκικὴ· ἀλλὰ καὶ οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσιν αὐτοὺς σήμερον reperitirs.

4) βωμογενῆς ἤτοι Ἕλληνας τὸ γένος.

κίνησις τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ εἶχε πραγματοποιηθῆ, ἐξ δὲ ἡμέρας μετὰ ταῦτα 500 ἢ 600 χιλ. ἀνδρῶν ἦσαν ἔτοιμοι ν' ἀρχίσωσι τὰς ἐχθροπραξίας. Αἱ πέντε πρὸς τὰ σύνορα ἀγούσκι σιδηρόστρωτοι ὁδοὶ μετέφερον κατὰ μέσον ὄρον καὶ καθ' ἐκάστην 42,000 ἀνδρῶν, καὶ μεγίστην ποσότητα ἵππων, πυροβόλων, πολεμοφοδίων καὶ ὀχημάτων. Αἱ ἀποστάσεις ὅσας διέτρεξαν τέσσαρα ἐκ τῶν σωμάτων τοῦ πρωσσικοῦ στρατοῦ λογιζόμεναι ἀπὸ 600 μέχρι 900 χιλιομέτρων. Αἱ κυρίως πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις δὲν διήρκεσαν πλέον τῶν 180 ἡμερῶν, ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ συνεκροτήθησαν 156 πολεμικοὶ ἀγῶνες, ἐκερδήθησαν 17 μεγάλαί μάχαι, ἐκυριεύθησαν 26 φρούρια, ἠχμαλωτίσθησαν 11,560 ἀξιωματικοί, 363,000 ὀπλίται, 120 σημαῖαι καὶ 6,700 πυροβόλα. Ἡ πολιορκία τῶν Παρισίων διήρκεσεν 130 ἡμέρας, καθ' ἃς οἱ Γερμανοὶ ἀπώθησαν εἴκοσι δύο ἐξόδους.

Π. Θ. Κ.

ΓΑΜΟΣ ΣΚΑΜΒΩΝ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου ἐτελέσθη ἐν Παρισίοις, κατὰ τὴν ὁδὸν Βωζιρὰρ, γάμος περιέργος, διότι καὶ ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη καὶ οἱ προσκεκλημένοι τριάκοντα, ἦσαν πάντες ἀνεξιχώτως σκαμβοί, ἤτοι *καμπούριδες*. Ἡ συνοδία, τεταγμένη ἀνά δύο, διέβη πεζὴ καὶ σοβαρὰ τὴν μεγάλην ὁδὸν, μεταξὺ τοῦ γέλωτος καὶ τῶν ἀστείότητων τοῦ πλήθους, ὅπερ ἰστάμενον ἐβλεπεν αὐτοὺς προχωροῦντας· περὶ δὲ τὴν ὄραν διαβάντες τὴν πύλιν τοῦ Φουρνῶ κατέλυσαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Πρασίνου Μύλου, ὅπου ἦτο ἔτοιμον τὸ γεῦμα τοῦ γάμου. Τὴν δὲ ὅ ἤρξατο ὁ χορὸς, ὅς τις ἐτελείωσε τὴν ὄ τῆς πρώτης. Προσθετόν δὲ καὶ τοῦτο τὸ νόστιμον, ὅτι καὶ οἱ ἐξ μουσικοὶ ἦσαν καὶ αὐτοὶ *καμπούριδες*.

ΨΕΥΔΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ. Ἴδου τί συνέβη ἐσχάτως ἐν Λουξεμβούργῳ. Ἰησοῦιτης τις διεκήρυσεν ἐπισήμως πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως, ὅτι προσεχῶς ἐμελλε νὰ ἔλθῃ ἐκ Περσίας σεβασμιώτατός τις ἐπίσκοπος· καὶ τῶντι μετὰ τινος ἡμέρας ἀπέβη εἰς τὸν λιμένα ὁ προσδοκώμενος, καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ πλήθους πολλοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ κλήρου ἐν παρατάξει καὶ πομπῇ. Τοσαύτην δὲ εἶχε σεμνοπρέπειαν, καὶ μετὰ τοσαύτης μεγαλοπρεπειᾶς ἐδαψίλευε καθ' ὁδὸν ὁ σεβάσμιος ἱεράρχης τὰς εὐλογίας αὐτοῦ, ὥστε ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ ἦτο ἀπερίγραπτος. Ὡς χάρις θεία ἐθεωρήθη ἡ διατριβὴ αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν. Ὁ ἱεροκέρυξ Ἰσβὲλ κατέδειξεν ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος ἐτὴν ἀγαθότητα τῆς θείας προνοίας, ἥτις νύδωκεσεν ἄποστειλῆ τὸν ἅγιον δεσπότην ἐν καιρῷ τεσσαρακοστῆς καθ' ἣν ἐξομολογοῦνται οἱ χριστιανοί, ὅπως συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ὅπως ὁμως, προσέθετεν, ἀπολαύσετε τὴν συγχώρησιν ταύτην, ἐπρέπει νὰ χώσετε βαθύτερα τὴν δεξιὰν εἰς τὰ θυ-

λάκια καὶ νὰ ἀνασύρετε αὐτὴν ἐντελῶς πλήρη. Ὁ πανιερώτατος τῆς Περσίας ἐπίσκοπος ἐλειτούργησε μετὰ μεγίστης πομπῆς, καὶ μετὰ μείζονος κατανύξεως ἠκούσθη ἡ λειτουργία· συγκατέβη δὲ καὶ νὰ μεταδώσῃ μόνος τὴν θείαν μετάληψιν εἰς τοὺς πολλούς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκυκλοφόρησεν ὁ δίσκος τοῦ δεσπότη, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δὲν ἐβλεπεσ ἄλλο νόμισμα πλὴν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας ὁ κ. Ἰωνᾶς πρῶην πρεσβευτῆς τοῦ μεγάλου δουκὸς παρὰ τῷ Ναπολέοντι Γ', ἐκάλεσεν εἰς τὴν τράπεζαν αὐτοῦ τὸν ἅγιον ἱεράρχην, καὶ προσέφερον αὐτῷ φράγκα ἑκατόν· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐκ τῶν κατοίκων προσέφερον χρήματα αὐτῷ, ὥστε τὸ συναχθὲν ποσὸν ἀνέβη εἰς 15,000 περίπου φράγκων. Διαβαίνων διὰ τῆς μεγάλης ὁδοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάστημα πλουσίου ὠρολογιοποιοῦ, ἐνῷ πᾶσα ἡ οἰκογένεια τοῦ καταστηματαρχοῦ ἐλάμβανε γονυκλιτὶ τὰς εὐλογίας αὐτοῦ· ἔδωκεν ἀντὶ ἀβραάωνος φρ. 20, δοῦς καὶ τὸν ἱερὸν αὐτοῦ λόγον ὅτι θέλει πληρῶσει καὶ τὰ λοιπά. Τελοσ πάντων ἐφθασεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσεως. Καὶ ἐνῷ παρακολουθῶν, λέγει ὁ διηγούμενος ταῦτα, ἐθαύμαζον τὸ ὠραῖον ἦθος τοῦ Πέρσου ἐπισκόπου, τὴν μελάγχρουν ὄψιν καὶ τοὺς λαμποκοποῦντας μέλανας ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἤκουσα πλησίον μου λεγόμενα τὰ ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Ἰουδαίου Μάζ·—Ὅχι, Γρίντων, στοιχηματίζω ὅτι εἶναι ἀπὸ τοῦ ἰδικοῦ μας. Οἱ ἀνόητοι! δὲν ἐγνώρισαν τὴν φυσιογνωμίαν του.—Καὶ τρίψας τὰς χεῖρας, ὠραία ὑπόθεσις! προσέθετο.—Καὶ εἶχε δίκαιον, διότι ὁ σεβασμιώτατος Πέρσης ἐπίσκοπος ἦτο ἀπλοῦς Ἑβραῖος ἐκ Μονάχου, κλέπτης τῆς πρώτης τάξεως, ὡς ἀπέδειξαν μετ' οὐ πολὺ πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες τῆς Γερμανίας. Περιερχόμενος δὲ ὡς ἱεράρχης πάντας τοὺς ὑπὸ καθολικῶν κατοικοῦμένους τόπους, ἔκαιρε μετὰ πλείστης ἐπιτηδεϊότητος τὸ ποίμνιον αὐτοῦ.

ΔΕΙΓΜΑ ΦΙΛΟΓΕΝΕΙΑΣ. Ὁ ἐν Μασσαλίᾳ φιλογενέστατος Κ. Σταυρὸς I Μετχξᾶς, ἐπιθυμῶν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυσιν τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ἔστησε χρηματίτην ἀγῶνα χάριν συγγραφῆς βιβλίου, οὗ τινος τὸ θέμα θέλει προσδιορίζεσιν κατὰ διετίαν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς Ἐταιρίας τῶν φίλων τοῦ Λαοῦ. Τὸ ἀληθὲς τοῦτο καὶ κοινωφελέστατον εὐεργέτημα ἀναγγέλλομεν ἀπλῶς σήμερον· θέλομεν δὲ δημοσιεύσει προσεχῶς καὶ τὸ πρόγραμμα, ἐξ οὗ θέλουσι γίνεσιν γνωστὰ τὸ τε θέμα καὶ αἱ λοιπαὶ λεπτομέρειαι αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὄρων αὐτοῦ.